

महाराष्ट्रची संक्षिप्त सांख्यिकी
२०१३

**HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF MAHARASHTRA STATE
2013**

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
DIRECTORATE OF ECONOMICS & STATISTICS,
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, MUMBAI

Website - <http://mahades.maharashtra.gov.in>

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी

२०१३

**HANDBOOK OF BASIC STATISTICS
OF MAHARASHTRA STATE**

2013

किंमत:- ३९५/-

Price:- 395/-

अर्थ व सांख्यिकी संचालक

महाराष्ट्र शासन, मुंबई

The Director of Economics and Statistics
Government of Maharashtra, Mumbai

प्रस्तावना

‘महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी’ हे प्रकाशन २०१३ या संदर्भ वर्षासाठी तयार करण्यात आले असून सदर प्रकाशनाच्या मालिकेतील हा ५३ वा अंक आहे. महाराष्ट्र राज्यासंबंधी विविध सामाजिक व आर्थिक विषयांवरील उपलब्ध असलेली अद्ययावत आकडेवारी थोडक्यात सादर करणे हा या प्रकाशनाचा मुख्य उद्देश आहे. अद्ययावत माहिती उपलब्ध करून देण्याच्या प्रयत्नांमुळे या प्रकाशनात समाविष्ट केलेली काही आकडेवारी/अंदाज अस्थायी स्वरूपाचे आहेत.

२. या प्रकाशनातील सुरुवातीच्या तक्त्यांत महाराष्ट्र राज्य व भारताची सामाजिक व आर्थिक बाबींची तुलनात्मक माहिती देण्यात आली आहे व शेवटच्या तक्त्यांत राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक प्रगतीबाबतच्या काही निवडक निर्देशकांचे कल समाविष्ट करण्यात आले आहेत.

३. हे प्रकाशन तयार करण्याच्या कामी राज्य, केंद्र शासनाचे संबंधित विभाग, तसेच निमसरकारी संस्था यांचे जे सहकार्य मिळाले, त्याबद्दल हे संचालनालय त्यांचे आभारी आहे.

मुंबई,
दिनांक : मार्च, २०१५

अ. दी. देव
अर्थ व सांख्यिकी संचालक,
महाराष्ट्र शासन

PREFACE

This issue of ' Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State' for the year 2013 is the 53rd issue in the series. The main objective of this publication is to present up-to-date statistical data on various socio-economic aspects of State Economy in a concise form. In an attempt to use latest available data for this publication some of the data/estimates used and included is provisional.

2. For comparison of the socio-economic aspects of the State with those of India, the relevant data for India have also been simultaneously depicted in the tables prior to the main tables. Data on the trends of some selected socio-economic indicators are presented at the end of this publication.

3. The co-operation extended by various departments of the State Government, Central Government and autonomous organisations in bringing out this publication is gratefully acknowledged.

Mumbai,
Dated :March, 2015

A. D. Deo
Director of Economics and Statistics,
Government Of Maharashtra

महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी २०१३
HANDBOOK OF BASIC STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE
2013

(वर्ष ५३)

अनुक्रमणिका/CONTENTS

[Vol. LIII]

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
प्रस्तावना		Preface
दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र राज्य —		Maharashtra State at a glance —
(I) सामान्य माहिती	1	General information
(II) भारताशी तुलना	2	Comparison with India
1. हवामान		Climate
1.1. निवडक केंद्रांतील पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस	10	Rainy days and annual rainfall at selected centres
2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		Area and Population
2.1. पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या	12	Districtwise number of males, females and households
2.2. जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या	14	Districtwise rural and urban population
2.3. जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता	16	Districtwise area and population density
2.4. जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (टक्के)	18	Districtwise percentage of literacy
2.5. १९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवार्षिक बदल	20	Decadal variation in population since 1901
2.6. लोकसंख्या-गटानुसार नागरी लोकसंख्या	21	Urban population by population size
2.7. राज्यातील गावांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण	22	Classification of villages in the state by population
2.8. एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले	28	Cities/Urban Agglomerations with population of 1,00,000 or above
2.9. काम करणा-यांचे व न करणा-यांचे वर्गीकरण	31	Classification of workers and non-workers
2.10. काम न करणा-या व्यक्तींचे कार्यप्रकारानुसार वर्गीकरण	32	Classification of persons not at work by type of activity
2.11. अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या	34	Population of scheduled castes and scheduled tribes
2.12. महाराष्ट्र राज्यातील निःसमर्थ असलेल्या व्यक्तींची प्रकारानुसार संख्या	36	Persons with disabilities in Maharashtra State by type of disability
2.13. वयोगटानुसार लोकसंख्या	40	Population according to age groups
2.14. धर्मानुसार लोकसंख्या	42	Population by religion

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
2.15. २०२६ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या	43	Annual estimates of population upto 2026
2.16. राज्यात स्थलांतरित झालेल्या स्त्री-पुरुषांची स्थलांतराच्या कारणानुसार संख्या	44	No. of In migrants in the state by sex and reasons for migration
2.17. पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष	45	In Migrants by sex and place of last residence
2.18. कुटुंबे व त्यांतील व्यक्तींची बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार संख्या	49	Households and household population by languages mainly spoken
3. शेती		Agriculture
3.1. जमिनीचा वापर	50	Land utilisation
3.2. जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र	51	Districtwise culturable area and cultivated area
3.3. प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन	53	Area & production of principal crops
3.4. जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन	54	Districtwise area and production of principal crops
3.5. प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक	62	Index numbers of production of principal crops
3.6. मृदुसंधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती	64	Progress under soil conservation and land development, etc.
3.7. रासायनिक खतांचे वाटप	65	Distribution of chemical fertilisers
3.8. शेतीची अवजारे	66	Agricultural implements
3.9. वीज पुरवठा केलेले शेतीपंप	67	Agricultural pumps energised
3.10. महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी	69	Number, area and average size of operational holdings in Maharashtra
3.11. पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प, त्यांची निर्मित सिंचनक्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	70	Irrigated projects completed, irrigation potential created and actual irrigated area
3.12. शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत् प्रकल्प	71	Government's hydro-electrical projects commissioned
4. पशुसंवर्धन		Animal Husbandry
4.1. पशुधन	72	Livestock population
4.2. जिल्हावार पशुधन	76	Districtwise Livestock population
4.3. पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	78	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry
4.4. शासकीय व सहकारी क्षेत्रांतील दुग्ध शाळांमार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण	80	Collection and distribution of milk by dairies in Government and Co-operative sectors

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
4.5. दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे	81	Milk products and milk chilling centres
5. मत्स्यव्यवसाय		Fisheries
5.1. विविध खारवण आवारांत झालेली माशांची आवक, खारवण्यासाठी झालेला मिठाचा वापर आणि खारवलेले मासे	82	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish cured
5.2. मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	83	Miscellaneous statistics relating to fisheries
5.3. मासळीच्या प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	84	Varietywise marine fish production
5.4. मत्स्योत्पादनाचा वापर (सागरी व भूजल)	86	Disposition of fish catch (Marine and inland)
6. वने		Forests
6.1. वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण	87	Classification of forest areas
6.2. मुख्य आणि गौण वनोत्पादने	88	Major and minor forest produce
7. उद्योग आणि खाणकाम		Industry and Mining
7.1. चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण	89	Classification of working factories according to working strength
7.2. उद्योगांच्या प्रमुख गटानुसार कारखान्यांची व त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	90	No of factories and average daily employment there in according to major groups of industries
7.3. चालू कारखाने आणि त्यांतील कामगारांची कामगारांची जिल्हावार दैनिक सरासरी संख्या	92	Districtwise working factories and average daily No. of workers
7.4. महाराष्ट्रातील उत्पादक भांडवल, उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी	94	Productive capital, output and value added manufacture in Maharashtra
7.5. सुती कापड गिरण्यांतील गैरहजेरी	96	Average percentage of absenteeism in the cotton textile industry
7.6. औद्योगिक विवाद	97	Industrial disputes
7.7. कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)	98	Information of cotton textile industry (Mill sector)
7.8. खनिज उत्पादन	99	Mineral production
8. वीज		Electricity
8.1. विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि वापर	100	Installed capacity, generation and consumption of electricity
8.2. विद्युतीकरण झालेल्या नगरांची व खेड्यांची संख्या	101	No. of Towns and villages electrified

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
9. संयुक्त भांडवली संस्था		Joint Stock Companies
9.1. ३१ मार्च २०१२ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था	103	Number of joint stock companies as on 31st March 2012
10. बँका		Banks
10.1. बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या	105	Districtwise no. of places having banking offices & number of banking offices
11. सहकार		Co-operation
11.1. महाराष्ट्र राज्यातील सहकारी संस्थांबाबतची माहिती	107	Details of Co-operative societies in Maharashtra State
12. परिवहन आणि दळणवळण		Transport and Communications
12.1. रस्त्यांचे प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्त्यांची लांबी	108	Road length according to types of road and surface
12.2. महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी	109	Operational statistics of Maharashtra State Road Transport Corporation
12.3. वापरात असलेली मोटार वाहने	110	Motor vehicles in operation
12.4. परिवहनाची व इतर वाहने	111	Transport & non-transport vehicles
12.5. वाहन चालकांचे व्यावसायिक व बिगर-व्यावसायिक परवाने	112	Professional and non-professional driving licences
12.6. लोहमार्गाची लांबी	113	Railway route length
12.7. डाक कार्यालये व तार कार्यालयांची संख्या	114	Number of post offices and telegraph offices
13. जहाज वाहतूक		Shipping
13.1. मुंबई बंदरात प्रवेश केलेल्या जहाजांची संख्या व वजन	115	Number and tonnage of vessels entered in Mumbai Port
13.2. मुंबई बंदरामध्ये गोद्या आणि येथून हलविलेला माल	116	Cargo handled at the docks and Port in Mumbai Port
13.3. निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात) माल	117	Cargo (imports and exports) handled at the selected minor ports
13.4. गौण बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक	118	Passenger traffic at the minor ports
14. देशांतर्गत व्यापार		Inland Trade
14.1. महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार	119	Inland Trade of Maharashtra

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
15. शिक्षण		Education
15.1. शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण	121	Institutions and enrolment by type of education
15.2. जिल्हावार प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण	124	Districtwise primary and secondary education
15.3. शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची संख्या व प्रशिक्षणार्थीच्या मंजूर जागा	126	Number of Government and Non-Government industrial training institutions and seats sanctioned
15.4. शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल	127	Results of the final examinations of Government and non-Government Industrial Training Institutes (I.T.I.s)
15.5. शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी	128	Classification of apprentice trainees
15.6. माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळा व विद्यार्थी संख्या	129	Secondary and higher secondary technical schools and students
15.7. तांत्रिक आणि व्यवसाय अभ्यासक्रम प्रकारानुसार संस्था व त्यांतील प्रवेशक्षमता	130	Technical and vocational institutes according to type of syllabus and their intake capacity
15.8. प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणा-या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता	131	Number of Government and non-Government institutions teaching certificate course and their intake capacity
16. जीवनविषयक आकडेवारी		Vital Statistics
16.1. निरनिराळ्या पद्धतीनुसार कुटुंबनियोजन करणा-यांची जिल्हावार संख्या	132	Districtwise number of persons using various family planning methods
16.2. नमुना नोंदणी पद्धतीने काढलेले जन्म, मृत्यू व बालमृत्यू दर	134	Birth, Death and Infant Mortality Rates by Sample Registration System
16.3. उपलब्ध वैद्यकीय सुविधा	135	Medical facilities available
17. पोलीस आणि गुन्हे		Police and Crimes
17.1. पोलीस स्टेशने आणि पोलिसांची संख्या	136	Police stations and police forces
17.2. भारतीय दंडसंहितेखाली झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)	137	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code
18. कारागृहे		Prisons
18.1. कारागृहांची व कैद्यांची संख्या	138	Number of prisons and convicts

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
19. घरबांधणी		Housing
19.1. घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी	139	Classification of houses according to use
19.2. वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण	140	Classification of households according to rooms occupied
19.3(A) राहत्या घराच्या छप्परांसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनांनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण	142	Classification of households by predominant material of roof of house occupied
19.3(B) राहत्या घराच्या भितींसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनांनुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण	142	Classification of households by predominant material of walls of house occupied
19.4. बेघर व संस्थांत राहणारे लोक	144	Houseless and institutional population
19.5. खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या	146	Households by number of rooms occupied
20. स्थानिक स्वराज्य संस्था		Local Self-Govt. Institution
20.1. ग्रामपंचायतींची व्याप्ती, स्वनिर्मित उत्पन्न आणि खर्च	150	Coverage, self-raised income and expenditure of Village Panchayats
20.2. नगरपरिषदांबाबत माहिती	151	Constitution of Municipal Councils
20.3. महानगरपालिकांबाबत माहिती	153	Constitution of Municipal Corporations
20.4. नगरपरिषदांचे व महानगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च	154	Income and expenditure of Municipal Councils and Municipal Corporations
20.5. जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न आणि खर्च	156	Income & expenditure of Zilla Parishads
20.6. स्थानिक स्वराज्य संस्थांची प्रकरानुसार संख्या	158	Local Self-Govt. Institutions by types
21. सार्वत्रिक निवडणुका		General Elections
21.1. सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल	159	Results of general elections
21.2. उमेदवारांचे पक्ष संलग्नतेनुसार वर्गीकरण	160	Candidates according to party affiliations
22. किंमत निर्देशांक		Price Indices
22.1. अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचे निर्देशांक (नवीन मालिका)	161	All India wholesale price index numbers (New Series)
22.2. कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	162	Consumer price index numbers for working class
22.3. महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	164	Consumer price index numbers for selected essential items for rural Maharashtra
22.4. महाराष्ट्रातील नागरी भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	165	Consumer price index numbers for selected essential items for urban Maharashtra

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
22.5. महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक 23. रोजगार	167	Consumer price index numbers for agricultural labourers in Maharashtra Employment
23.1. काम करणा-यांचे (शेतव्यतिरिक्त) औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण	168	Industrial classification of persons at work (other than cultivators)
23.2. शेती करणा-यांव्यतिरिक्त काम करणा-यांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण	169	Occupational classification of persons at work other than cultivators
23.3. रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांसंबंधित माहिती	170	Employment and Self-employment guidance centre statistics
23.4. राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी	171	State Government and Semi Government employees
23.5. श्रेणी व सामाजिक गटानुसार राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी	173	Grade and Social groupwise State Government and Semi Government employees
23.6. सार्वजनिक क्षेत्रातील रोजगार	174	Employment in public sector
23.7. दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार	176	Employment under Shops and Commercial Establishments Act.
23.8. महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजने खाली घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व यावरील खर्च	177	Categorywise number of works and expenditure incurred thereon under the Maharashtra rural Employment Guarantee Scheme
24. छापखाने व प्रकाशने		Presses and Publications
24.1. छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके	178	Printing presses, newspapers, books and periodicals
25. वार्षिक योजना		Annual Plans
25.1. महाराष्ट्राची दहावी पंचवार्षिक योजना - वर्षानिहाय व उप क्षेत्र निहाय सुधारित नियतव्यय आणि खर्च	180	Tenth Five-Year Plan Yearwise and sub-sectorwise outlay and expenditure of Maharashtra
26. राज्य वित्त		State Finance
26.1. राज्याची महसुली जमा	182	Revenue receipts of the State
26.2. महसुली लेखावरील खर्च	186	Expenditure on revenue account
26.3. राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथःकरण	193	Analysis of State Government Budget

विषय	पृष्ठ PAGE	Subject
27. राज्य उत्पन्न		State Income
27.1. चालू आणि स्थिर किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न	194	Net StateIncome at current and constant prices
28. संकीर्ण		Miscellaneous
28.1. नियंत्रित बाजारपेठा	195	Regulated markets
28.2. महाराष्ट्रातील विम्याची माहिती	197	Insurance in Maharashtra
28.3. पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची व खोल्यांची संख्या	198	Number of hotels and hotels rooms approved by the Tourism Department
28.4. हवाईमार्ग मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक	199	Foreign tourists disembarking at Mumbai by air
28.5. कच्च्या कूड तेलाचे उत्पादन	200	Production of crude oil
28.6. नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर	201	Reserves, gross production and utilisation of natural gas
28.7. द्रवीकृत पेट्रोलियम वायूचे घरगुती ग्राहक	202	LPG domestic custom
29. निवडक निर्देशांकांचा कल		Trends in selected indicators
29.1. शेती	204	Agriculture
29.2. पशुधन व कुक्कुट पालन	208	Livestock and poultry
29.3. उद्योग आणि खाणकाम	210	Industry and mining
29.4. वीज	210	Electricity
29.5. सहकार	212	Co-operation
29.6. परिवहन आणि दळणवळण	214	Transport and communication
29.7. शिक्षण	214	Education
29.8. अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचे निर्देशांक	216	All India wholesale price index numbers
29.9. निवडक केंद्रामधील औद्योगिक कामगारां-करिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	218	Consumer price index numbers for industrial workers at selected centres
29.10. औद्योगिक स्रोतांनुसार निव्वळ राज्य उत्पादन नकाशे	220	Net State Domestic Product by industry of origin Maps
1. लोकसंख्येची घनता	Aft 17	Map Population Density
२. साक्षरता दर आलेख	Aft 19	Literacy Rate Graphs
१. अर्भक मृत्यू दर	Aft 134	Infant Martality Rate
२. निरनिराळ्या पध्दतीनुसार कुटूंब नियोजन करणा-यांची संख्या	Aft 134	No of persons using various planning methods

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र/MAHARASHTRA AT A GLANCE

(I) सामान्य माहिती/GENERAL INFORMATION

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
1	भौगोलिक स्थान-		Location—
	उत्तर अक्षांश ..	15.45 to 22.0	North latitude(degrees)
	पूर्व रेखांश ..	72.45 to 80.45	East longitude(degrees)
2	महसूल विभाग ..	6	Revenue Divisions
3	जिल्हे ..	35	Districts
4	तहसील ..	355	Tahsils
5	शहरे (२०११) ..	534	Towns (2011)
5.1	शहर संकुले †	17	Urban agglomerations †
6	एक लाख लोकसंख्येपेक्षा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे	44	Number of cities having population more than one
7	खेडी-- (२०११)	43,665	No.of Villages (2011)
	वस्ती असलेली ..	40,959	Inhabited
	वस्ती नसलेली ..	2,706	Un-inhabited
8	क्षेत्रफळ (चौ.किलोमीटर)	3,07,713	Area(inSquareKilometers)
9	समुद्र किना-याची लांबी (किलोमीटर)	720	Length of the Coast-Line (Kilometres)

टीप--† शहर संकुल-द्वारा एखादे शहर व त्याच्या आसपासचा नागरी विभाग किंवा दोन किंवा अधिक जवळजवळ असलेली शहरे व त्यांना लागून असलेला आसपासचा नागरी विभाग अशा प्रकारचा संपूर्ण नागरी टापू ह्याचा समावेश आहे

Note-- † Urban agglomeration is a continuous urban spread constituting a town and the adjoining urban outgrowth or two or more physically continuous towns together with the continuous well recognised urban outgrowth, if any, of such towns

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनु- क्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र Maha- rashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (टक्के) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
1 लोकसंख्या (२०११ ची जनगणना)			POPULATION (2011 Census)				
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या	.. हजारत	.. 61,556	8,33,749	7.38	Thousand	(a) Rural population
	(ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	54.78	68.86	...	Percentage	(b) Percentage of rural population to total population
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या	.. हजारत	.. 50,818	3,77,106	13.48	Thousand	(a) Urban population
	(ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	हजारत	45.22	31.14	...	Percentage	(b) Percentage of urban population to total population
1.3	(अ) एकूण कुटुंबांची संख्या	.. हजारत	.. 24,422	2,49,502	9.79	Thousand	(a) Number of households
	(१) ग्रामीण	.. "	.. 13,215	1,68,613	7.84	Do.	(i) Rural
	(२) नागरी	.. "	.. 11,207	80,889	13.85	Do.	(ii) Urban
1.4	(अ) एकूण लोकसंख्या	.. "	.. 1,12,374	12,10,855	9.28	Do.	(a) Total population
	(१) पुरुष	.. "	.. 58,243	6,23,270	9.34	Do.	(i) Males
	(२) स्त्रिया	.. "	.. 54,131	5,87,585	9.21	Do.	(ii) Females
1.5	अनुसूचित जाती						Scheduled castes
	(अ) एकूण लोकसंख्या	"	.. 13,276	2,01,378	6.59	Thousand	(a) Total population
	(ब) एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	11.81	16.63	...	Percentage	(b) Percentage to total population
1.6	अनुसूचित जमाती						Scheduled tribes
	(अ) एकूण लोकसंख्या	हजारत	.. 10,510	1,04,546	10.05	Thousand	(a) Total population
	(ब) एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	टक्के	9.35	8.63	...	Percentage	(b) Percentage to total population
1.7	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे	.. हजारत	.. 43,763	3,62,566	12.07	Thousand	(a) Total main workers
	(ब) एकूण मुख्यतः काम	टक्के	38.94	29.94	...	Percentage	(b) Percentage of total

1.8	(अ) सीमांतिक काम करणारे (ब) सीमांतिक काम करणा-यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. हजारंत टक्के	5,665 5.04	1,19,323 9.85	4.75 ...	Thousand Percentage	main workers to total population (a) Marginal workers (b) Percentage of marginal workers to total population
1.9	(अ) एकूण काम न करणारे (ब) एकूण काम न करणा-यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. हजारंत टक्के	62,946 56.01	7,28,966 60.20	8.64 ...	Thousand Percentage	(a) Total non-workers (b) Percentage of total non-workers to total population
1.10	लोकसंख्येची घनता	.. दर चौरस कि.मी. मागे लोकसंख्या	365	382	...	Persons per sq. km.	Density of population
1.11	साक्षरतेचे प्रमाण (१) पुरुष (२) स्त्रिया (३) एकूण	.. टक्के .. टक्के .. टक्के	88.38 75.87 82.34	80.88 64.63 72.98	Percentage Percentage Percentage	Literacy percentage— (i) Males (ii) Females (iii) Persons
1.12	स्त्री-पुरुष प्रमाण	.. दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या	929	943	...	Females per 1,000 males	Sex ratio
1.13	२००१-११ मध्ये झालेली लोकसंख्येतील शेकडा वाढ	.. टक्के	15.99	17.70	...	Percentage	Percentage growth of population during 2001-11

ॐ

टिप - # पाकिस्तान व चीन यांनी जम्मू व काश्मीरमधील बेकायदेशीरपणे व्याप्त केलेल्या प्रदेशाचे क्षेत्रफळ व लोकसंख्या वगळून.

Note- # Excluding the area and population of the territory of Jammu & Kashmir illegally occupied by Pakistan and China.

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
२ शेती							AGRICULTURE
प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र (२००९-१०,२०१०-११ व २०११-१२ या वर्षांची सरासरी)							<i>Area under principal crops (Average for years 2009-10, 2010-11 and 2011-12)</i>
2.1	तांदूळ	.. हजार हेक्टर	1,511	42,929	3.5	Thou-hect.	Rice
2.2	गहू	.. "	1,089	29,130	3.7	"	Wheat
2.3	ज्वारी	.. "	3,822	7,138	53.5	"	Jowar
2.4	बाजरी	.. "	969	9,098	10.7	"	Bajri
2.5	एकूण तृणधान्ये	.. "	8,428	99,538	8.5	"	All cereals
2.6	एकूण कडधान्ये	.. "	3,570	24,715	14.4	"	All pulses
2.7	एकूण अन्नधान्ये	.. "	11,998	1,24,287	9.7	"	All foodgrains
2.8	भुईमूग	.. "	347	5,533	6.3	"	Groundnut
2.9	ऊस (तो)	.. "	914	4,699	19.5	"	Sugarcane(H)
2.10	कापूस	.. ,,	3,834	11,182	34.3	"	Cotton
प्रमुख पिकांचे उत्पादन (२००९-१०,२०१०-११ व २०११-१२ या वर्षांची सरासरी)							<i>Outturn of principal crops (Average for years 2009-10, 2010-11 and 2011-12)</i>
2.11	तांदूळ	.. हजार टन	2,577	96,795	2.7	'000 tonnes	Rice
2.12	गहू	.. "	1,847	87,520	2.1	"	Wheat
2.13	ज्वारी	.. "	3,215	6,569	48.9	"	Jowar
2.14	बाजरी	.. "	904	9,051	10.0	"	Bajri
2.15	एकूण तृणधान्ये	.. "	10,987	2,23,977	4.9	"	All cereals
2.16	एकूण कडधान्ये	.. "	2,593	16,664	15.6	"	All pulses
2.17	एकूण अन्नधान्ये	.. "	13,580	2,40,641	5.6	"	All foodgrains

2.18	भुईमूग	..	हजार टन	403	6,886	5.9	'000 tonnes	Groundnut
2.19	ऊस (कांड्यांत)	..	"	79,769	3,31,907	24.0	"	Sugarcane(cane)
2.20	कापूस (रुई)	..	हजार गासड्यांत	6,468	30,741	21.0	'000 bales	Cotton (lint)
3 पशुसंवर्धन								
पशुगणना, २०१२								
3.1	एकूण पशुधन	..	हजारात	32,489	5,12,057	6.3	Thousand	Total livestock
3.2	एकूण गाई - बैल	..	"	15,484	1,90,904	8.1	"	Total cattle
3.3	गाई - बैल	..	"					Cattle—
	(१) तीन वर्षावरील बैल #	..	"	5,960	48,876	12.2	"	(i) Males over 3 years #
	(२) तीन वर्षावरील गाई ##	..	"	5,440	50,001	10.9	"	(ii) Females over 3 years ##
3.4	एकूण म्हशी - रेडे	..	"	5,594	1,08,702	5.1	"	Total buffaloes
3.5	म्हशी - रेडे --	..	"					Buffaloes—
	(१) दोन वर्षावरील रेडे	..	"	216	5,298	4.1	"	(i) Males over 2 years
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी	..	"	3,359	56,586	5.9	"	(ii) Females over 3 years
3.6	एकूण मेंढरे व शेळ्या	..	"	11,015	2,00,242	5.5	"	Total sheep and goats
3.7	एकूण घोडे व शिंगरे	..	"	38	625	6.1	"	Total horses and ponies
3.8	इतर पशुधन	..	"	357	11,584	3.1	"	Other livestock
3.9	कोंबड्या, बदके वगैरे	..	"	77,795	7,29,209	10.7	"	Total poultry
3.10	व्हीलड ट्रॅक्टर	..	"	N.A.	N.A.	...	"	Wheeld tractors
3.11	सिंचनाकरिता वापरलेली ऑईल इंजिने	..	"	N.A.	N.A.	...	"	Oil engines for irrigation purposes
3.12	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत् पंप	..	"	N.A.	N.A.	...	"	Electric pumps for irrigation
4 जंगले (२०१२) *								
4.1	एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्र	..	चौ.कि.मी.	61,369	7,69,512	8.0	Sq. km.	Total forest area

N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available * अस्थायी/Provisional # Exotic/crossbred over 1.5 years & Indigenous over 2 years / विदेशी/संकरित दीड व देशी दोन वर्षावरील ## Exotic/crossbred over 2.5 years & Indigenous over 3 years /विदेशी/संकरित अडीच वर्षावरील व देशी तीन वर्षावरील कापसाचे उत्पादन रूईमध्ये आहे व ते प्रत्येकी १७० किलो ग्रॅमच्या हजार गासड्यांत आहे/Production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 kg. each.

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
5	उद्योग आणि खाणकाम						INDUSTRY AND MINING
5.1	कारखाने (वा.उ.पा. नुसार)						<i>Factories (As per A.S.I.)</i>
	(अ) चालू कारखाने (२०११)	.. संख्या	35,876	N.A.	0	Number	(a) Working factories (2011)
	(आ) कामगारांची दैनिक सरासरी (२०११)	.. हजारांत	1,815	N.A.	0	Thousand Numbers	(b) Average daily number of workers (2011)
5.2	वार्षिक उद्योग पाहणी (प्रगणना व प्रगणनेतर भाग मिळून) (२०११-१२)						<i>Annual Survey of Industries (Census plus Non Census parts) (2011-12)</i>
	(अ) उत्पादक भांडवल	.. ₹ कोटी	3,47,987	25,38,345	13.7	₹ Crore	(a) Productive capital
	(ब) रोजगारावर असलेल्या लोकांची संख्या	.. हजारांत	1,881	13,430	14.0	Thousand Numbers	(b) Number of persons employed
	(क) एकूण उत्पादन (एक्स- फॅक्टरी मूल्य)	.. ₹ कोटी	10,05,378	57,76,024	16.8	₹ Crore	(c) Gross output (ex-factory value)
	(ड) उत्पादन मूल्यवृद्धी	.. "	1,56,766	8,36,703	21.2	Do.	(d) Value added by manufacture
5.3	(अ) चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या (मार्च, २००७)	.. संख्या	286	3,248	8.8	Number	(a) Working cotton textile mills (March 2007)
	(आ) या गिरण्यांतील कामगारांची संख्या (मार्च, २००७)	.. हजारांत	157	934	17.8	Thousand	(b) Number of workers employed in cotton textile mills (March 2007)
	(इ) सुताचे मासिक उत्पादन (मार्च, २००७)	.. लाख कि. ग्रॅम	308	3312	9.3	Lakh Kg.	(c) Monthly production of spun yarn (March 2007)
	(ई) कापडाचे मासिक उत्पादन (मार्च, २००७)	.. दशलक्ष चौरस मीटर	20	144	13.8	Mn. sq. meters	(d) Monthly production of cloth (March, 2007)
5.4	खाणकाम (२०११-१२) *						MINING (2011-12) *
	(अ) कोळसा (उत्पादन)	.. '००० टन	39,159	5,39,950	7.3	'000 Tonnes	(a) Coal (Quantity)
	(मूल्य)	.. ₹ कोटी	5,311	70,172	7.6	₹ Crore	(Value)

(आ) कच्चे लोखंड	(उत्पादन)	'००० टन	1,470	1,67,289	0.9	'000 Tonnes	(b) Iron ore (Quantity)
	(मूल्य)	₹ कोटी	130	37,965	0.3	₹ Crore	(Value)
(इ) कच्चे मँगनीज	(उत्पादन)	'००० टन	650	2,349	27.7	'000 Tonnes	(c) Manganese (Quantity)
	(मूल्य)	₹ कोटी	435	1,171	37.1	₹ Crore	ore (Value)
(ई) बॉक्साईट	(उत्पादन)	'००० टन	1,938	12,877	15.1	'000 Tonnes	(d) Bauxite (Quantity)
	(मूल्य)	₹ कोटी	51	552	9.2	₹ Crore	(Value)
6 वीज (२०११-१२)							
6.1	एकूण निर्मिती	दशलक्ष कि.वॅ.तास	89,465	9,22,451 *	9.7	Million kwh	Total generation
6.2	एकूण वापर	"	96,644	6,72,933 *	14.4	"	Total consumption
6.3	(अ) औद्योगिक वापर	"	36,486	2,40,000 *	15.2	"	(a) Industrial consumption
	(आ) औद्योगिक वापराची एकूण वापराशी टक्केवारी	टक्के	37.8	35.7 *	..	Percentage	(b) Percentage of industrial consumption to total consumption
7 संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका							
7.1	संयुक्त भांडवली कंपन्या (३१ मार्च, २०१३ रोजी)	संख्या	1,74,148	8,83,611	19.71	Number	Companies at work (as on 31st March 2013)
7.2	त्यांचे भरणा केलेले भांडवल	₹ '००० कोटी	409.0	1,826.0	22.40	₹ Crore	Their paid-up capital
7.3	बँक कार्यालये - अनुसूचित वाणिज्यिक (मार्च, २०१३)	संख्या	9,774	1,04,647	9.3	Number	Banking offices-scheduled commercial (March 2013))
7.4	दर लाख लोकसंख्येमागे बँक कार्यालयांची संख्या (मार्च, २०१३)	"	8.4	8.6	...	"	Number of banking offices per lakh population (March 2013)
7.5	बँक कार्यालये (अनुसूचित वाणिज्यिक) असलेली शहरे व गावे (मार्च, २०१३ रोजी)	"	2,657	38,651	6.9	"	Twon & Villages having banking offices (Scheduled commercial) (March 2013)
8 सहकार (२००४-०५)							
8.1	सहकारी संस्था	संख्या	1,51,141	3,87,919	39.0	Number	Co-operative Societies
8.2	सभासदांची संख्या	हजारांत	41,045	1,96,212	20.9	Thousand	Membership

* अस्थायी/Provisional

(II) भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA—cond.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
8.3	सर्व सहकारी संस्थांचे खेळते भांडवल	₹ कोटी	N.A.	N.A.	N.A.	₹ Crore	Working capital of all co-operatives societies
8.4	कृषि पतसंस्थांनी दिलेले कर्ज	₹ दशलक्ष	48,558	3,89,917	12.5	₹ Million	Advances by agricultural credit societies
9 परिवहन आणि दळणवळण						TRANSPORT AND COMMUNICATIONS	
9.1	(अ) रेल्वे मार्गाची लांबी (३१ मार्च, २०१२ रोजी)	कि. मीटर	5,984	64,399	9.3	K.m.	(a) Total railway length (as on 31st March 2012)
	(आ) प्रति १०० चौ.कि.मी. क्षेत्रफळामागे लोहमार्गाची लांबी (२०१२-१३)	"	1.98	2.0	...	"	(b) Railway routh length per 100 sq. km. of area (2012-13)
9.2	प्रति १०० चौ.कि.मी. क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च, २०१२ रोजी)	"	133	120	...	"	Road length per 100 sq. Km. of area (as on 31st March 2012)
9.3	(अ) १०० चौरस किलो मीटर क्षेत्र- फळामागे असणारी मोटार वाहने (३१ मार्च, २०१२ रोजी)	संख्या	6,315	4,851	...	Number	(a) Motor vehicles per 100 sq. Kms. of area (as on 31st March 2012)
	(आ) दर लाख लोकसंख्येमागे मोटार वाहनांची संख्या (३१ मार्च, २०१२ रोजी)*	"	17,293	13,175	...	"	(b) Motor vehicles per lakh of population (No.) (as on 31st March, 2012)*
10 राज्य उत्पन्न (२०१२-१३) +						STATE INCOME (2012-13)+	
10.1	(अ) चालू किंमतीनुसार उत्पन्न	₹ कोटी रुपये	11,96,754	82,55,978	14.5	₹ Crore	(a) Income at current prices
	(आ) चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	₹	1,03,991	67,839	...	₹	(b) Per capita income at current prices

+ पहिले सुधारित अंदाज/First revised estimates * अस्थायी/Provisional N.A.— उपलब्ध नाही/Not Available

1. हवामान/CLIMATE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.1

1. हवामान/CLIMATE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.1

निवडक केंद्रांतील पावसाचे दिवस आणि वार्षिक पाऊस

RAINY DAYS AND ANNUAL RAINFALL AT SELECTED CENTRES

2011

(पाऊस मिलीमीटरमध्ये/Rainfall in mm)

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे	पाऊस/Rainfall		नेहमीचा पाऊस Normal Rainfall	Centres
		पावसाचे दिवस Rainy days	पडलेला पाऊस Actual Rainfall		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	कुलाबा (मुंबई शहर)	84	2945.0	2107.4	Colaba (Mumbai City)
2	सांताक्रुझ (मुंबई उपनगर)	89	3224.6	2258.0	Santracruz (Mumbai Suburban)
3	डहाणू (ठाणे)	86	2253.3	1851.4	Dahanu (Thane)
4	अलिबाग (रायगड)	92	3085.0	2164.5	Alibag (Raigad)
5	भिरा (रायगड)	26	134.1	4784.2	Bhira (Raigad)
6	रत्नागिरी	102	4478.7	2926.4	Ratnagiri
7	हरणे (रत्नागिरी)	92	3816.9	2347.8	Harnai (Ratnagiri)
8	वेंगुर्ला (सिंधुदुर्ग)	101	3445.4	2965.8	Vengurla (Sindhudurg)
9	नाशिक	47	625.3	586.8	Nashik
10	मालेगाव (नाशिक)	N.A.	N.A.	N.A.	Malegaon (Nashik)
11	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
12	नंदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
13	जळगाव	40	625.7	749.2	Jalgaon
14	अहमदनगर	34	150.9	575.4	Ahmadnagar
15	पुणे	53	1044.4	710.7	Pune
16	सातारा	74	680.3	908.6	Satara
17	महाबळेश्वर (सातारा)	117	6555.7	5617.7	Mahabaleshwar (Satara)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.1 - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
18	सांगली	64	377.6	599.9	Sangli
19	सोलापूर	38	695.4	755.7	Solapur
20	कोल्हापूर	77	1026.2	1048.5	Kolhapur
21	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad
22	चिकलथाना (औरंगाबाद)	43	780.9	710.7	Chikalthana(Aurangabad)
23	जालना	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna
24	उस्मानाबाद	53	796.6	N.A.	Osmanabad
25	परभणी	42	689.3	996.4	Parbhani
26	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
27	नांदेड	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded
28	उदगीर (लातूर)	51	849.5	N.A.	Udgir (Latur)
29	बुलढाणा	51	966.0	828.7	Buldhana
30	अकोला	54	1078.2	866.2	Akola City
31	अमरावती	34	589.6	916.9	Amravati
32	यवतमाळ	61	1168.2	1050.3	Yavatmal
33	पुसद (यवतमाळ)	N.A.	N.A.	N.A.	Pusad (Yavatmal)
34	वर्धा	79	1627.2	1065.0	Wardha
35	नागपूर	68	1443.5	1091.3	Nagpur
36	गोंदिया	66	1316.4	1365.0	Gondia
37	चंद्रपूर	52	1277.6	1249.4	Chandrapur
38	ब्रम्हपुरी (चंद्रपूर)	56	1614.6	1369.2	Brahmapuri(Chandrapur)
39	सिरोंचा(गडचिरोली)	N.A.	N.A.	N.A.	Sironcha (Gadchiroli)

कंसांतील नावे, केंद्रे ज्या जिल्ह्यात आहेत त्या जिल्ह्यांची आहेत

The names in brackets indicate the district wherein the centre is located

आधार - विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, मुंबई व नागपूर

Source - Regional Meteorology Centre, Mumbai and Nagpur

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1

पुरुष, स्त्रिया व कुटुंबे यांची जिल्हावार संख्या/DISTRICTWISE NUMBER OF MALES, FEMALES AND HOUSEHOLDS
जनगणना / Population Census, 2011 (हजारंत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	कुटुंबे Households (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	स्त्री-पुरुष प्रमाण * Sex ratio * (No.) (7)	District (2)	
1	मुंबई शहर	...	674	1,685	1,401	3,085	832	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	2,106	5,031	4,326	9,357	860	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	2,529	5,865	5,195	11,060	886	Thane
4	रायगड	...	612	1,344	1,290	2634	959	Raigad
5	रत्नागिरी	...	397	761	854	1,615	1,122	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	210	417	432	850	1,036	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	6,528	15,104	13,498	28,601	894	Konkan Division
7	नाशिक	...	1,223	3,157	2,950	6,107	934	Nashik
8	धुळे	...	409	1,054	997	2,051	946	Dhule
9	नंदुरबार	...	324	833	815	1,648	978	Nandurbar
10	जळगाव	...	904	2,197	2,033	4,230	925	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	930	2,343	2,200	4,543	939	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	3,789	9,585	8,995	18,579	938	Nashik Division
12	पुणे	...	2,152	4,924	4,505	9,429	915	Pune
13	सातारा	...	654	1,511	1,493	3,004	988	Satara
14	सांगली	...	598	1,436	1,386	2,822	966	Sangli
15	सोलापूर	...	873	2,228	2,090	4,318	938	Solapur
16	कोल्हापूर	...	840	1,981	1,895	3,876	957	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	5,117	12,079	11,370	23,449	941	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	15,434	36,768	33,862	70,630	921	Rest of Maharashtra

17	ओरंगाबाद	...	752	1,924	1,777	3,701	923	Aurangabad
18	जालना	...	392	1,011	948	1,959	937	Jalna
19	परभणी	...	361	943	893	1,836	947	Parbhani
20	हिंगोली	...	229	606	571	1,177	942	Hingoli
21	बीड	...	536	1,349	1,236	2,585	916	Beed
22	नांदेड	...	665	1,730	1,631	3,361	943	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	351	862	796	1,658	924	Osmanabad
24	लातूर	...	482	1,273	1,181	2,454	928	Latur
	ओरंगाबाद विभाग	...	3,768	9,699	9,033	18,732	931	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	562	1,338	1,249	2,586	934	Buldhana
26	अकोला	...	396	932	882	1,814	946	Akola
27	वाशिम	...	259	620	577	1,197	930	Washim
28	अमरावती	...	647	1,481	1,408	2,888	951	Amravati
29	यवतमाळ	...	647	1,420	1,352	2,772	952	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	2,511	5,791	5,467	11,258	944	Amravati Division
30	वर्धा	...	310	668	632	1,301	946	Wardha
31	नागपूर	...	1042	2,385	2,269	4,654	951	Nagpur
32	भंडारा	...	278	606	595	1,200	982	Bhandara
33	गोंदिया	...	292	662	661	1,323	999	Gondia
34	चंद्रपूर	...	537	1,124	1,080	2,204	961	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	250	541	532	1,073	982	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	2,709	5,986	5,769	11,754	964	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	5,220	11,777	11,236	23,013	954	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	24,422	58,243	54,131	1,12,374	929	Maharashtra State
	भारत +	...	2,49,502	6,23,270	5,87,585	12,10,855	943	India+

टीप - (१) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही
(२) *दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या
(३) पहिली जनगणना १८७२ मध्ये घेण्यात आली
(४) +कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी
आधार - (१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई
(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Note.- (i) Details may not add up to the totals due to rounding
(ii) *Females per 1,000 males
(iii) First census was conducted in 1872
(iv) + Please see the Note on page No.3.
Source— (1) Director of Census Operations, Maharashtra, Mumbai
(2) Registrar General and Census Commissioner, Govt. of India, New Delhi

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2
जिल्हावार ग्रामीण व नागरी लोकसंख्या/DISTRICTWISE RURAL AND URBAN POPULATION
जनगणना / Population Census, 2011 (हजारंत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	लोकसंख्या Population			नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	दशवार्षिक वाढीचे प्रमाण Decennial growth rate 2001-11(%)			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Percentage of urban population to total population	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई शहर	3,085	3,085	100.00	...	-7.57	-7.57	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर...	...	9,357	9,357	100.00	...	8.29	8.29	Mumbai Sub
3	ठाणे ...	2,545	8,515	11,060	76.99	14.18	44.26	36.01	Thane
4	रायगड ...	1,664	970	2,634	36.83	-0.54	81.40	19.31	Raigad
5	रत्नागिरी ...	1,351	264	1,615	16.33	-10.18	37.21	-4.82	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ...	743	107	850	12.59	-5.58	29.99	-2.21	Sindhudurg
	कोकण विभाग...	6,303	22,298	28,601	77.96	1.77	19.30	14.94	Konkan Division
7	नाशिक ...	3,510	2,597	6,107	42.53	14.84	34.05	22.30	Nashik
8	धुळे ...	1,480	571	2,051	27.84	17.25	28.07	20.08	Dhule
9	नंदुरबार ...	1,373	275	1,648	16.71	23.79	35.92	25.66	Nandurbar
10	जळगाव ...	2,887	1,343	4,230	31.74	9.78	27.54	14.86	Jalgaon
11	अहमदनगर ...	3,631	913	4,543	20.09	12.16	13.55	12.44	Ahmednagar
	नाशिक विभाग...	12,880	5,699	18,579	30.67	14.04	28.29	18.06	Nashik Division
12	पुणे ...	3,678	5,751	9,429	60.99	21.32	36.91	30.37	Pune
13	सातारा ...	2,433	570	3,004	18.99	0.93	43.27	6.93	Satara
14	सांगली ...	2,103	719	2,822	25.49	7.82	13.60	9.24	Sangli
15	सोलापूर ...	2,919	1,399	4,318	32.40	11.22	14.19	12.16	Solapur
16	कोल्हापूर ...	2,646	1,230	3,876	31.73	7.00	17.10	10.01	Kolhapur
	पुणे विभाग ...	13,779	9,670	23,449	41.24	10.32	28.80	17.26	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र...	32,963	37,667	70,630	53.33	9.96	22.93	16.52	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद ...	2,081	1,620	3,701	43.77	14.99	49.03	27.76	Aurangabad
18	जालना ...	1,582	377	1,959	19.27	21.19	22.60	21.46	Jalna
19	परभणी ...	1,266	570	1,836	31.03	21.46	17.44	20.19	Parbhani
20	हिंगोली ...	999	179	1,177	15.18	19.86	16.04	19.27	Hingoli
21	बीड ...	2,071	514	2,585	19.90	16.72	32.87	19.61	Beed
22	नांदेड ...	2,447	914	3,361	27.19	11.90	32.63	16.86	Nanded
23	उस्मानाबाद ...	1,377	281	1,658	16.96	9.83	20.49	11.50	Osmanabad
24	लातूर ...	1,829	625	2,454	25.47	15.04	27.48	17.97	Latur
	औरंगाबाद विभाग	13,652	5,080	18,732	27.12	15.74	32.51	19.85	Aurangabad Div.
25	बुलढाणा ...	2,037	549	2,586	21.22	15.82	15.94	15.85	Buldhana
26	अकोला ...	1,094	720	1,814	39.68	9.12	14.70	11.27	Akola
27	वाशिम ...	986	211	1,197	17.66	17.10	18.48	17.34	Washim
28	अमरावती ...	1,851	1,037	2,888	35.91	8.41	15.31	10.79	Amravati
29	यवतमाळ ...	2,174	598	2,772	21.58	8.65	30.83	12.78	Yavatmal
	अमरावती विभाग	8,143	3,115	11,258	27.67	11.36	18.18	13.17	Amravati Div.
30	वर्धा ...	877	423	1,301	32.54	-3.75	30.23	5.18	Wardha
31	नागपूर ...	1,475	3,179	4,654	68.31	1.44	21.62	14.40	Nagpur
32	भंडारा ...	967	234	1,200	19.48	0.63	33.06	5.65	Bhandara
33	गोंदिया ...	1,097	226	1,323	17.08	3.72	57.52	10.14	Gondia
34	चंद्रपूर ...	1,429	775	2,204	35.18	1.63	16.59	6.43	Chandrapur
35	गडचिरोली ...	955	118	1,073	11.00	5.74	75.49	10.58	Gadchiroli
	नागपूर विभाग...	6,799	4,955	11,754	42.16	1.60	24.18	10.03	Nagpur Div.
	विदर्भ विभाग...	14,942	8,071	23,013	35.07	6.69	21.80	11.54	Vidharbha Div.
	महाराष्ट्र राज्य...	61,556	50,818	1,12,374	45.22	10.36	23.64	15.99	Maharashtra State
	भारत *	8,33,749	3,77,106	12,10,855	31.14	12.27	31.80	17.70	India *

टीप - (१) आकडे संधिपतात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतिलच असे नाही

(२) * कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

आधार - (१) संचालक, जनगणना, महाराष्ट्र, मुंबई
(२) महानिबंधक व गणना आयुक्त, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Note.—(i) Details may not add up to the totals due to rounding

(ii) * Please see the Note on page No.3

Source.—(1) Director of Census Operations, Maharashtra, Mumbai
(2) Registrar General and Census Commissioner, Government of India, New Delhi

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3

जिल्हावार क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्येची घनता
DISTRICTWISE AREA AND POPULATION DENSITY
जनगणना / Population Census, 2011

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	क्षेत्रफळ (चौ.किमी.) Area in (sq.km.)	घनता (प्रत्येक चौ. किमी. मागे लोकसंख्या) Density (No. of persons per sq. km.)	District	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)	
1	मुंबई शहर	...	157	19,652	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	446	20,980	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	9,558	1,157	Thane
4	रायगड	...	7,152	368	Raigad
5	रत्नागिरी	...	8,208	197	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	5,207	163	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	30,728	931	Konkan Division
7	नाशिक	...	15,530	393	Nashik
8	धुळे	...	7,195	285	Dhule
9	नंदुरबार	...	5,955	277	Nandurbar
10	जळगाव	...	11,765	360	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	17,048	266	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	57,493	323	Nashik Division
12	पुणे	...	15,643	603	Pune
13	सातारा	...	10,480	287	Satara
14	सांगली	...	8,572	329	Sangli
15	सोलापूर	...	14,895	290	Solapur
16	कोल्हापूर	...	7,685	504	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	57,275	409	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	1,45,496	485	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.3.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
17	औरंगाबाद ...	10,107	366	Aurangabad
18	जालना ...	7,718	254	Jalna
19	परभणी ...	6,214	295	Parbhani
20	हिंगोली ...	4,827	244	Hingoli
21	बीड ...	10,693	242	Beed
22	नांदेड ...	10,528	319	Nanded
23	उस्मानाबाद ...	7,569	219	Osmanabad
24	लातूर ...	7,157	343	Latur
	औरंगाबाद विभाग ...	64,813	289	Aurangabad Div.
25	बुलढाणा ...	9,661	268	Buldhana
26	अकोला ...	5,676	320	Akola
27	वाशिम ...	4,898	244	Washim
28	अमरावती ...	12,210	237	Amravati
29	यवतमाळ ...	13,582	204	Yavatmal
	अमरावती विभाग ...	46,027	245	Amravati Div.
30	वर्धा ...	6,309	206	Wardha
31	नागपूर ...	9,892	470	Nagpur
32	भंडारा ...	4,087	294	Bhandara
33	गोंदिया ...	5,234	253	Gondiya
34	चंद्रपूर ...	11,443	193	Chandrapur
35	गडचिरोली ...	14,412	74	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ...	51,377	229	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ...	97,404	236	Vidharbha Div.
	महाराष्ट्र राज्य ...	3,07,713	365	Maharashtra State
	भारत *	31,66,620	382	India *

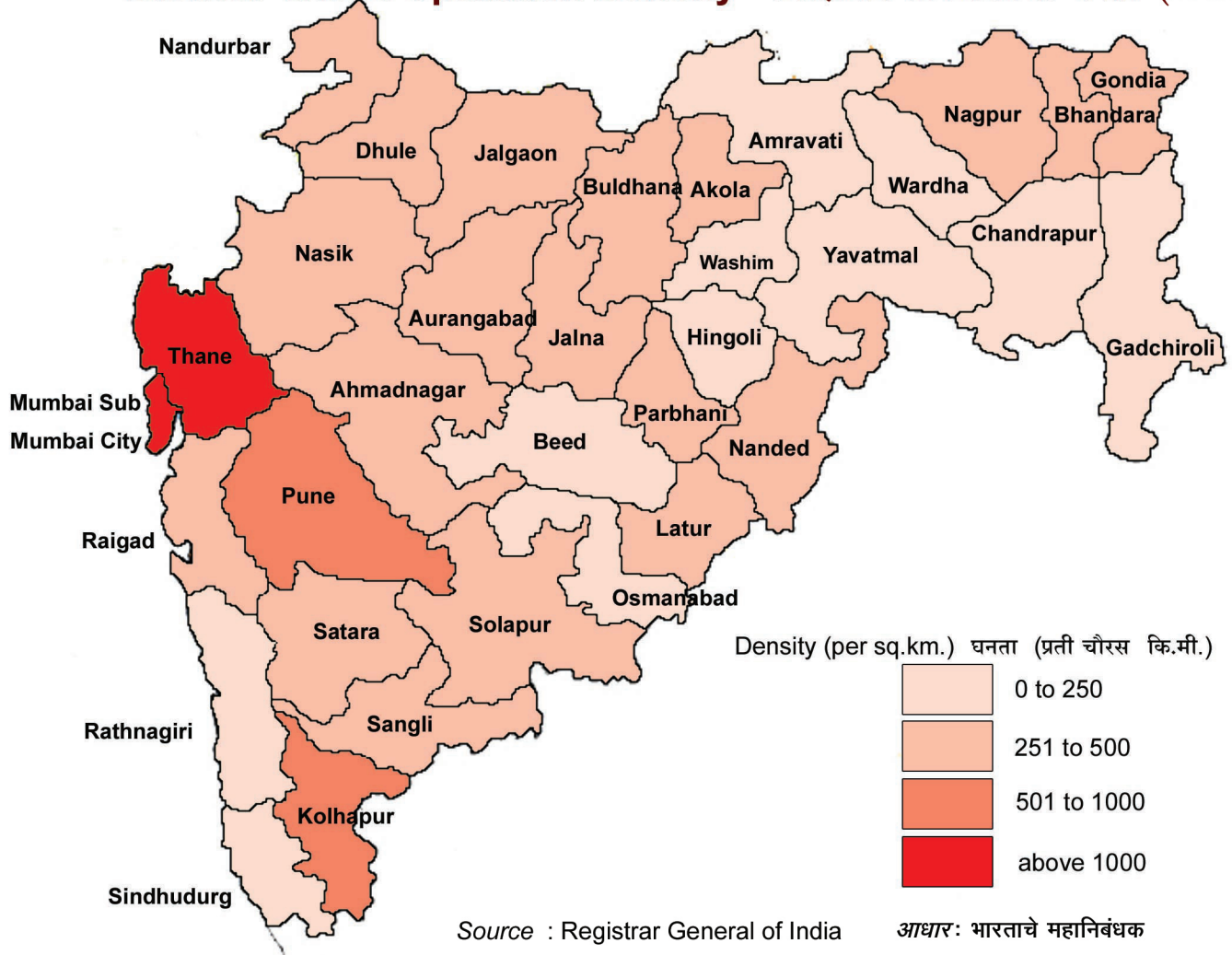
टीप -* कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

आधार- भारतीय जनगणना, २०११

Note --* Please see the Note on page No.3

Source.-- Census of India, 2011

District- wise Population Density जिल्हावार लोकसंख्येची घनता (2011)

Source : Registrar General of India

आधार : भारताचे महानिबंधक

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4

जिल्हावार साक्षरतेचे प्रमाण (टक्के)

DISTRICTWISE PERCENTAGE OF LITERACY

जनगणना / Population Census, 2011

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	साक्षरतेचे प्रमाण (टक्केवारी) Literacy percentage			District (2)	
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)		
1	मुंबई शहर	...	91.48	86.45	89.21	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	92.92	86.37	89.91	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	88.72	79.77	84.53	Thane
4	रायगड	...	89.13	76.92	83.14	Raigad
5	रत्नागिरी	...	90.93	74.53	82.18	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	91.58	79.81	85.56	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	90.68	82.00	86.59	Konkan Division
7	नाशिक	...	88.17	76.08	82.31	Nashik
8	धुळे	...	79.50	65.77	72.80	Dhule
9	नंदुरबार	...	72.17	56.47	64.38	Nandurbar
10	जळगाव	...	85.36	70.56	78.20	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	86.82	70.89	79.05	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	84.87	70.66	77.96	Nashik Division
12	पुणे	...	90.84	81.05	86.15	Pune
13	सातारा	...	89.42	76.31	82.87	Satara
14	सांगली	...	88.22	74.59	81.48	Sangli
15	सोलापूर	...	85.03	68.55	77.02	Solapur
16	कोल्हापूर	...	88.57	74.22	81.51	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	88.91	76.20	82.72	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	88.61	77.08	83.07	Rest of Maharashtra

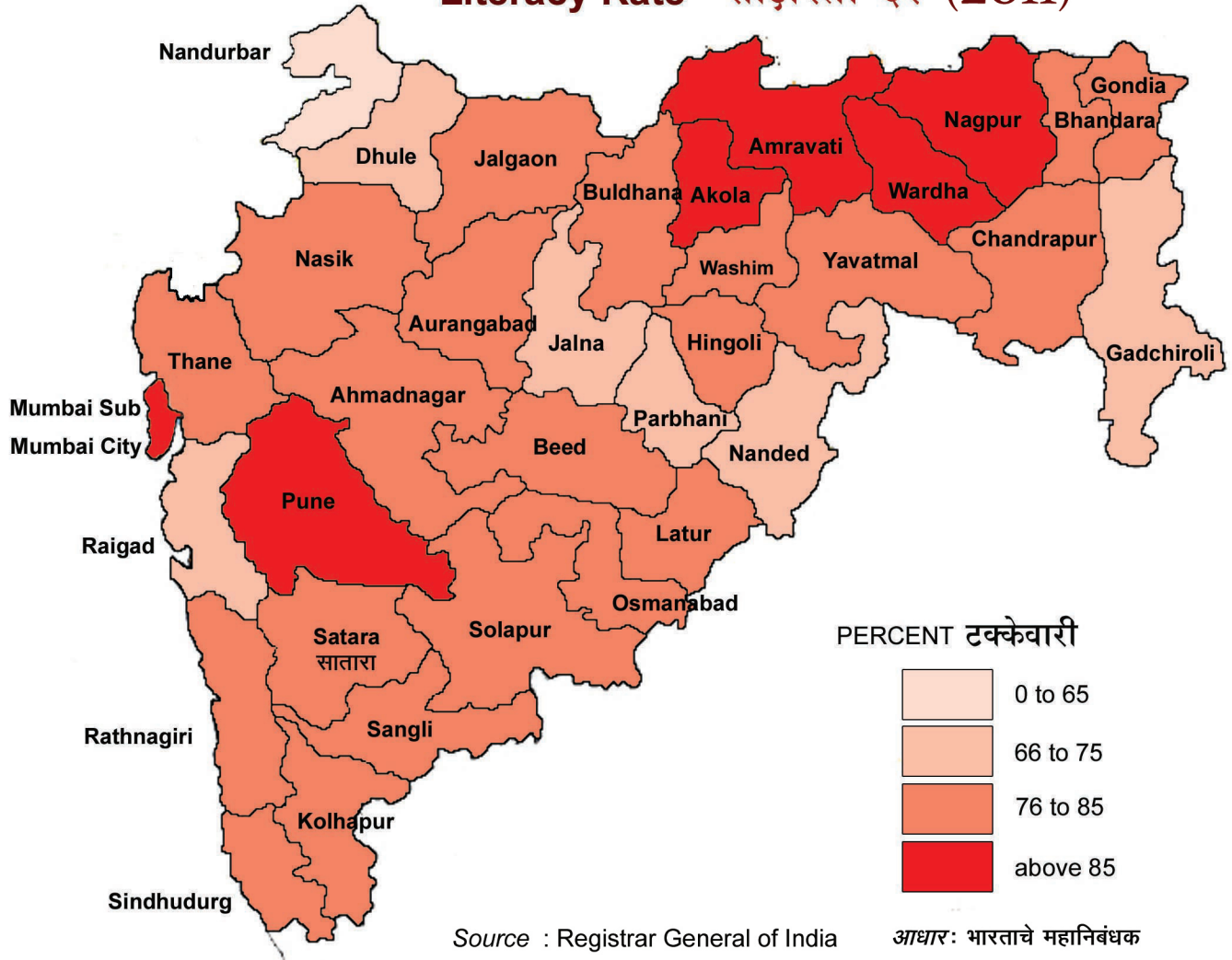
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	
17	औरंगाबाद	...	87.37	70.08	79.02	Aurangabad
18	जालना	...	81.53	60.95	71.52	Jalna
19	परभणी	...	82.64	63.63	73.34	Parbhani
20	हिंगोली	...	86.94	68.95	78.17	Hingoli
21	बीड	...	85.55	67.82	76.99	Beed
22	नांदेड	...	84.27	66.15	75.45	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	85.84	70.51	78.44	Osmanabad
24	लातूर	...	84.39	69.63	77.26	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	84.94	67.39	76.43	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	...	90.54	75.84	83.40	Buldhana
25	अकोला	...	92.34	83.54	88.05	Akola
26	वाशिम	...	90.55	75.48	83.25	Washim
27	अमरावती	...	91.46	83.10	87.38	Amravati
28	यवतमाळ	...	89.41	75.93	82.82	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	90.79	78.96	85.03	Amravati Division
29	वर्धा	...	91.92	81.81	86.99	Wardha
30	नागपूर	...	92.09	84.51	88.39	Nagpur
31	भंडारा	...	90.35	77.08	83.76	Bhandara
32	गोंदिया	...	92.04	77.89	84.95	Gondiya
33	चंद्रपूर	...	86.79	72.97	80.01	Chandrapur
34	गडचिरोली	...	82.31	66.27	74.36	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	90.01	78.85	84.53	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	90.39	78.90	84.77	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य-२०११...		88.38	75.87	82.34	Maharashtra State-2011
	महाराष्ट्र राज्य-२००१...		85.97	67.03	76.88	Maharashtra State-2001
	भारत *	२०११...	80.88	64.63	72.98	India * 2011

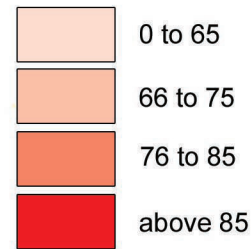
टीप /Note -* कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी /Please see the Note on page No.3

आधार/Source.— भारतीय जनगणना, २०११/Census of India, 2011

Literacy Rate साक्षरता दर (2011)

PERCENT टक्केवारी

Source : Registrar General of India

आधार : भारताचे महानिबंधक

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.5

१९०१ पासून लोकसंख्येतील दशवार्षिक बदल

DECADAL VARIATION IN POPULATION SINCE 1901

दशक Decade			लोकसंख्येतील दशवार्षिक बदल (टक्केवारी) Percentage decadal variation in population
(1)			(2)
1901-11	+10.74
1911-21	-2.91
1921-31	+14.91
1931-41	+11.99
1941-51	+19.27
1951-61	+23.60
1961-71	+27.45
1971-81	+24.54
1981-91	+25.73
1991-01	+22.73
2001-11	+15.99

आधार - भारतीय जनगणना, २०११

Source.— Census of India, 2011

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.6

लोकसंख्या गटानुसार नागरी लोकसंख्या

URBAN POPULATION BY POPULATION SIZE

जनगणना / Population Census, 2011

अनुक्रमांक Serial No.	लोकसंख्येचा गट Population range	एकूण नगरे Number of towns	लोकसंख्या Population	एकूण नागरी लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण Percentage to total urban population	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
1	Below 5,000 पेक्षा कमी	26	1,03,461	0.20
2	5,000—9,999	109	7,86,358	1.55
3	10,000—19,999	134	19,04,249	3.75
4	20,000—49,999	167	53,07,632	10.44
5	50,000—99,999	54	37,47,639	7.38
6	1,00,000 आणि त्यापेक्षा अधिक and above.	...	44	3,89,68,920	76.68
एकूण/Total ...			534	5,08,18,259	100.0

आधार - भारतीय जनगणना, २०११

Source.— Census of India, 2011

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7

राज्यातील गावांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF VILLAGES IN THE STATE BY POPULATION

जनगणना / Population Census, 2011

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	२०० पेक्षा कमी/Below		200 to 499		500 to 999		District (2)	
		गावांची संख्या Number of Villages (3)	लोकसंख्या Population (00) (4)	गावांची संख्या Number of Villages (5)	लोकसंख्या Population (00) (6)	गावांची संख्या Number of Villages (7)	लोकसंख्या Population (00) (8)		
1	मुंबई शहर	Mumbai City	
2	मुंबई उपनगर	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	...	48	54	236	878	543	4,082	Thane
4	रायगड	...	177	228	564	1,958	598	4,258	Raigad
5	रत्नागिरी	...	108	136	422	1,483	540	3,863	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	37	48	180	660	243	1,808	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	370	465	1,402	4,979	1,924	14,011	Konkan Division
7	नाशिक	...	17	24	150	590	492	3,689	Nashik
8	धुळे	...	5	7	33	122	128	964	Dhule
9	नंदुरबार	...	32	42	102	365	249	1,917	Nandurbar
10	जळगाव	...	23	30	140	528	373	2,793	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	6	8	73	288	321	2,469	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	83	110	498	1,892	1,563	11,832	Nashik Division
12	पुणे	...	106	120	280	986	435	3,261	Pune
13	सातारा	...	108	131	359	1,272	466	3,395	Satara
14	सांगली	...	1	2	40	162	112	837	Sangli
15	सोलापूर	...	9	11	38	139	173	1,313	Solapur
16	कोल्हापूर	...	16	18	124	468	294	2,190	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	240	282	841	3,027	1,480	10,997	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	693	857	2,741	9,897	4,967	36,840	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	...	59	69	171	627	359	2,705	Aurangabad
18	जालना	...	16	21	57	208	244	1,823	Jalna
19	परभणी	...	12	14	101	386	244	1,831	Parbhani
20	हिंगोली	...	25	23	69	242	185	1,391	Hingoli
21	बीड	...	15	18	148	544	409	3,031	Beed
22	नांदेड	...	32	35	157	586	415	3,149	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	6	6	61	233	173	1,296	Osmanabad
24	लातूर	...	11	16	66	242	204	1,543	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	176	202	830	3,068	2,233	16,770	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	80	69	158	545	334	2,491	Buldhana
26	अकोला	...	96	89	169	604	265	1,930	Akola
27	वाशिम	...	40	43	73	269	194	1,469	Washim
28	अमरावती	...	222	195	359	1,272	462	3,325	Amravati
29	यवतमाळ	...	139	131	334	1,186	599	4,349	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	577	528	1093	3,876	1,854	13,563	Amravati Division
30	वर्धा	...	183	133	221	782	308	2,196	Wardha
31	नागपूर	...	246	199	449	1,574	512	3,647	Nagpur
32	भंडारा	...	64	63	118	415	227	1,701	Bhandara
33	गोंदिया	...	52	56	121	430	272	2,016	Gondia
34	चंद्रपूर	...	143	156	383	1,350	457	3,316	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	448	493	466	1,540	314	2,185	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	1,136	1,100	1,758	6,090	2,090	15,061	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	1,713	1,628	2,851	9,966	3,944	28,624	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	2,582	2,687	6,422	22,931	11,144	82,234	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7—contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	1000 to 1999		2000 to 4999		5000 to 9999		District (2)
		गावांची संख्या Number of Villages (9)	लोकसंख्या Population (00) (10)	गावांची संख्या Number of Villages (11)	लोकसंख्या Population (00) (12)	गावांची संख्या Number of Villages (13)	लोकसंख्या Population (00) (14)	
1	मुंबई शहर	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	556	275	7,863	31	2,009	Thane
4	रायगड	...	366	139	4,095	16	1,062	Raigad
5	रत्नागिरी	...	344	113	3,114	4	231	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	211	66	1,763	2	116	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	1477	593	16,836	53	3,418	Konkan Division
7	नाशिक	...	697	481	13,838	65	4,250	Nashik
8	धुळे	...	243	222	6,644	34	2,269	Dhule
9	नंदुरबार	...	341	189	5,290	15	980	Nandurbar
10	जळगाव	...	530	326	9,694	79	5,489	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	557	498	15,198	103	6,925	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	2,368	1,716	50,664	296	19,912	Nashik Division
12	पुणे	...	493	407	12,348	96	6,402	Pune
13	सातारा	...	429	298	8,934	51	3,370	Satara
14	सांगली	...	238	223	6,847	86	5,757	Sangli
15	सोलापूर	...	384	434	13,267	87	5,809	Solapur
16	कोल्हापूर	...	363	288	8,790	83	5,568	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	1,907	1,650	50,185	403	26,906	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	5,752	3,959	1,17,684	752	50,237	Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	...	423	6,063	252	7,415	41	2,706	Aurangabad
18	जालना	...	411	5,795	201	5,560	23	1,556	Jalna
19	परभणी	...	271	3,858	181	5,007	18	1,180	Parbhani
20	हिंगोली	...	257	3,640	124	3,374	11	788	Hingoli
21	बीड	...	475	6,688	276	7,841	27	1,724	Beed
22	नांदेड	...	570	8,100	325	9,173	35	2,295	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	279	4,025	165	4,862	37	2,470	Osmanabad
24	लातूर	...	335	4,855	266	7,649	35	2,369	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	3,021	43,024	1,790	50,880	227	15,088	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	442	6,295	236	6,793	36	2,434	Buldhana
26	अकोला	...	209	2894	96	2,915	24	1,571	Akola
27	वाशिम	...	265	3,700	115	3,375	8	501	Washim
28	अमरावती	...	398	5,480	155	4,422	26	1,859	Amravati
29	यवतमाळ	...	534	7,492	217	5,979	25	1,722	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	1,848	25,863	819	23,484	119	8,086	Amravati Division
30	वर्धा	...	182	2,459	62	1,817	13	852	Wardha
31	नागपूर	...	279	3,866	97	2,868	29	2,017	Nagpur
32	भंडारा	...	231	3,208	120	3,446	9	603	Bhandara
33	गोंदिया	...	282	3,893	146	3,807	10	674	Gondia
34	चंद्रपूर	...	340	4,645	125	3,553	11	755	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	221	2,980	52	1,559	5	323	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	1,535	21,141	602	17,051	77	5,224	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	3,383	47,004	1,421	40,535	196	13,311	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	12,156	1,72,030	7,170	2,09,100	1,175	78,636	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.7—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	10,000 आणि त्यापेक्षा अधिक/ and above		एकूण/Total		ओसाड गावांची संख्या Number of un-inhabited Villages	District (2)
		गावांची संख्या Number of Villages	लोकसंख्या Population (00)	गावांची संख्या Number of Villages	लोकसंख्या Population (00)		
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
1	मुंबई शहर	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	15	2,675	1,704	25,455	N.A. Thane
4	रायगड	...	0	0	1,860	16,640	N.A. Raigad
5	रत्नागिरी	...	0	0	1,531	13,513	N.A. Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	1	145	740	7,426	N.A. Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	16	2,820	5,835	63,035	N.A. Konkan Division
7	नाशिक	...	17	2,736	1,919	35,098	N.A. Nashik
8	धुळे	...	9	1,324	674	14,798	N.A. Dhule
9	नंदुरबार	...	2	211	930	13,728	N.A. Nandurbar
10	जळगाव	...	16	2,721	1,487	28,872	N.A. Jalgaon
11	अहमदनगर	...	23	3,465	1,581	36,305	N.A. Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	67	10,457	6,591	1,28,802	N.A. Nashik Division
12	पुणे	...	35	6,599	1,852	36,782	N.A. Pune
13	सातारा	...	8	1,105	1,719	24,334	N.A. Satara
14	सांगली	...	25	3,950	725	21,028	N.A. Sangli
15	सोलापूर	...	18	2,988	1,143	29,187	N.A. Solapur
16	कोल्हापूर	...	27	4,190	1,195	26,460	N.A. Kolhapur
	पुणे विभाग	...	113	18,832	6,634	1,37,790	N.A. Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	196	32,109	19,060	3,29,627	N.A. Rest of Maharashtra

17	औरंगाबाद	...	9	1,225	1,314	20,811	N.A.	Aurangabad
18	जालना	...	6	853	958	15,816	N.A.	Jalna
19	परभणी	...	3	387	830	12,663	N.A.	Parbhani
20	हिंगोली	...	4	528	675	9,986	N.A.	Hingoli
21	बीड	...	7	860	1,357	20,708	N.A.	Beed
22	नांदेड	...	7	1,136	1,541	24,474	N.A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	...	7	874	728	13,765	N.A.	Osmanabad
24	लातूर	...	11	1,618	928	18,292	N.A.	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	54	7,482	8,331	1,36,515	N.A.	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	...	14	1,748	1,300	20,374	N.A.	Buldhana
26	अकोला	...	5	938	864	10,942	N.A.	Akola
27	वाशिम	...	3	500	698	9,857	N.A.	Washim
28	अमरावती	...	15	1,958	1,637	18,512	N.A.	Amravati
29	यवतमाळ	...	5	883	1,833	21,742	N.A.	Yavatmal
	अमरावती विभाग	...	42	6,028	6,352	81,427	N.A.	Amravati Division
30	वर्धा	...	4	536	973	8,775	N.A.	Wardha
31	नागपूर	...	5	578	1,617	14,748	N.A.	Nagpur
32	भंडारा	...	2	229	771	9,665	N.A.	Bhandara
33	गोंदिया	...	0	0	883	10,966	N.A.	Gondia
34	चंद्रपूर	...	4	514	1,463	14,289	N.A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	...	3	468	1,509	9,549	N.A.	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	...	18	2,324	7,216	67,992	N.A.	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	...	60	8,352	13,568	1,49,419	N.A.	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	...	310	47,944	40,959	6,15,561	2,706	Maharashtra State

आधार - भारताची जनगणना, २०११

Source— Census of India, 2011

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.8

एक लाख किंवा अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे/शहर संकुले
CITIES/URBAN AGGLOMERATIONS (UAs) WITH POPULATION
OF 1,00,000 OR ABOVE

जनगणना / Population Census, 2011

अनुक्रमांक Serial No. (1)	शहर/शहर संकुलाचे नाव (2)	लोकसंख्या(हजारात) Population (in thousand) (3)	Name of City/UAs (2)
1.	बृहन्मुंबई शहर संकुल	18,395	Brihan Mumbai Urban Agglomeration
	(अ) बृहन्मुंबई (म.न.पा.)	12,442	(a) Brihan Mumbai (M. Corpn.)
	ठाणे जिल्ह्यात अंतर्भूत असलेले	5,951	Constituent in Thane District
	(अ) कल्याण-डोंबिवली (म.न.पा.)	1,247	(a) Kalyan-Dombivli (M. Corpn.)
	(आ) ठाणे (म.न.पा.)	1,841	(b) Thane (M. Corpn.)
	(इ) उल्हासनगर (म.न.पा.)	506	(c) Ulhasnagar (M. Corpn.)
	(ई) नवी मुंबई (म.न.पा.)	1,121	(d) Navi Mumbai (M. Corpn.)
	(उ) मीरा-भाईंदर (न.प.)	809	(e) Mira Bhayandar (M.)
	(ऊ) अंबरनाथ (न.प.)	253	(f) Ambernath (M.)
	(ए) बदलापूर (न.प.)	174	(g) Badlapur (M.)
2.	पुणे शहर संकुल	5,058	Pune Urban Agglomeration
	(अ) पुणे (म.न.पा.)	3,124	(a) Pune (M. Corpn.)
	(आ) पिंपरी-चिंचवड (म.न.पा.)	1,728	(b) Pimpri-Chinchwad(M. Corpn.)
	(इ) पुणे (कटक मंडळ)	72	(c) Pune (Cantonment)
	(ई) खडकी (कटक मंडळ)	79	(d) Khadki (Cantonment)
	(उ) देहू रोड (कटक मंडळ)	49	(e) Dehu Road (Cantonment)
	(ऊ) देहू (गणना शहर)	6	(f) Dehu (C.T.)
3.	नागपूर शहर संकुल	2,498	Nagpur Urban Agglomeration
	(अ) नागपूर (म.न.पा.)	2,406	(a) Nagpur (M. Corpn.)
	(आ) वाडी (गणना शहर)	54	(b) Wadi (C.T.)
	(इ) डिगडोह (गणना शहर)	38	(c) Digdoh (C.T.)
4.	नाशिक शहर संकुल	1,562	Nashik Urban Agglomeration
	(अ) नाशिक (म.न.पा.)	1,486	(a) Nashik (M. Corpn.)
	(आ) देवळाली (कटक मंडळ)	54	(b) Deolali (Cantonment)
	(इ) भगूर (न.प.)	12	(c) Bhagur (M)
	(ई) एकलहरे (गणना शहर)	9	(d) Eklahare (C.T.)
5.	सोलापूर (म.न.पा.)	952	Solapur (M. Corpn.)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.8 -- contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
6	औरंगाबाद शहर संकुल	1,193	Aurangabad Urban Agglomeration
	(अ) औरंगाबाद (म.न.पा.)	1,175	(a) Aurangabad (M. Corpn.)
	(आ) औरंगाबाद (कटक मंडळ)	18	(b) Aurangabad (Cantonment)
7.	अमरावती (म.न.पा.)	647	Amravati (M. Corpn.)
8.	कोल्हापूर शहर संकुल	562	Kolhapur Urban Agglomeration
	(अ) कोल्हापूर (म.न.पा.)	549	(a) Kolhapur (M.Corpn)
	(आ) गांधीनगर (गणना शहर)	13	(b) Gandhinagar (C.T.)
9.	भिवंडी शहर संकुल	736	Bhiwandi Urban Agglomeration
	(अ) भिवंडी (न.प.)	710	(a) Bhiwandi (M.)
	(आ) खोनी (गणना शहर)	26	(b) Khoni (C.T.)
10.	सांगली शहर संकुल	514	Sangli Urban Agglomeration
	(अ) सांगली/मिरज/कुपवाड(म.न.पा.)	503	(a) Sangli/Miraj/Kupwad(M.Corpn)
	(आ) माधवनगर (गणना शहर)	11	(b) Madhavnagar (C.T.)
11.	मालेगाव शहर संकुल	577	Malegaon Urban Agglomeration
	(अ) मालेगाव (म.न.पा.)+(हद्दवाढ.)	481	(a) Malegaon (M.Corpn)+(O.G.)
	(१) मालेगाव (म.न.पा.)	471	(1) Malegaon (M.)
	(२) दरेगाव (हद्दवाढ.)	4	(2) Daregaon (O.G.)
	(३) भाईगाव (हद्दवाढ.)	6	(3) Bhaigaon (O.G.)
	(आ) सोयागांव (न.प.)	34	(b) Soyagaon (M.))
	(इ) ध्यान (न.प.)	49	(c) Dhyane (M.)
	(ई) माल्डे (न.प.)	12	(d) Malde (M.)
12.	अकोला (न.प.)	426	Akola (M.)
13.	नांदेड-वाघाळा (म.न.पा.)	550	Nanded-Waghala (M.Corpn)
14.	धुळे (न.प.)	376	Dhule (M.)
15.	जळगाव (न.प.)	460	Jalgaon (M.)
16.	इचलकरंजी शहर संकुल	325	Ichalkaranji Urban Agglomeration
	(अ) इचलकरंजी (न.प.)	287	(a) Ichalkaranji (M.)
	(आ) कबनूर (गणना शहर)	38	(b) Kabnur (C.T.)
17.	चंद्रपूर (न.प.)	320	Chandrapur (M.)
18.	अहमदनगर शहर संकुल	380	Ahmednagar Urban Agglomeration
	(अ) अहमदनगर (न.प.)	351	(a) Ahmednagar (M.)
	(आ) अहमदनगर (कटक मंडळ)	29	(b) Ahmednagar (Cant.)
19.	लातूर (न.प.)	383	Latur (M.)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.8 -- *concl'd* .

(1)	(2)	(3)	(2)
20. परभणी (न.प.)		307	Parbhani (M.)
21. जालना (न.प.)		286	Jalna (M.)
22. भुसावळ शहर संकुल		204	Bhusawal Urban Agglomeration
(अ) भुसावळ (न.प.)		187	(a) Bhusawal (M.)
(आ) कन्दारी (गणना शहर)		16	(b) Kanadri (C.T.)
23. कामटी शहर संकुल		136	Kamptee Urban Agglomeration
(अ) कामटी (न.प.)		87	(a) Kamptee (M.)
(आ) कन्हान पिपरी (गणना शहर)		23	(b) Kanhan Pipri (C.T.)
(इ) टेकाडी (गणना शहर)		14	(c) Tekadi (C.T.)
(ई) कामटी (कटक मंडळ)		12	(d) Kamptee (Cantt.)
24. यवतमाळ शहर संकुल		138	Yavatmal Urban Agglomeration
(अ) यवतमाळ (न.प.)		117	(a) Yavatmal (M.)
(आ) उमरखेड (गणना शहर)		22	(b) Umarked (C.T.)
25. बीड (न.प.)		147	Beed (M.)
26. गोंदिया (न.प.)		133	Gondiya (M.)
27. वर्धा (न.प.)		106	Wardha (M.)
28 सातारा शहर संकुल		149	Satara Urban Agglomeration
(अ) सातारा (न.प.)		120	(a) Satara (M.)
(आ) कारंजे (कटक मंडळ)		29	(b) Karanje (Cantt.)
29. अचलपूर (न.प.)		112	Achalpur (M.)
30. बारशी (न.प.)		119	Barshi (M.)
31. पनवेल (न.प.)		180	Panvel (M.)
32. नंदूरबार(न.प.)		111	Nandurbar (M.)
33.हिंगणघाट (न.प.)		102	Hinganghat (M.)
34. नवीमुंबई पनवेल रायगड (गणना शहर)		195	New Mumbai Panvel Raigad (C.T.)
35. उदगीर (न.प.)		104	udgir (M.)
36. उस्मानाबाद (न.प.)		112	Osmanabaad (M.)
37. वसई विरार (म.न.पा.)		1222	Vasai Virar (M.Corp.)

एकूण ... 39,776 ... Total

म.न.पा.= महानगरपालिका/M. Corp.= Municipal Corporation

न.प.= नगरपरिषद/M.= Municipality. C.T.- गणना शहर/Census Town

टीप - आकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे बरेजा जुळतीलच असे नाही.

Note.— Details may not add to the totals due to rounding.

आधार - भारताची जनगणना २०११

Source.—Census of India 2011

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.9

काम करणा-यांचे व न करणा-यांचे वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF WORKERS AND NON-WORKERS

जनगणना / Population Census, 2011

(हजारात/In thousand)

अनुक्रमांक	बाब	महाराष्ट्र	
Sr. No.		Maharashtra	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	शेतकरी ...	11,478	Cultivators
2	शेतमजूर ...	11,069	Agricultural labourers
3	घरगुती उद्योग ...	991	Household industry
4	इतर सेवा ...	20,225	Other Services
	एकूण-मुख्यतः काम करणारे ...	43,763	Total — main workers
	सीमांतिक कामगार ...	5,665	Marginal workers
	एकूण-काम न करणारे ...	62,946	Total — non-workers
	एकूण -काम करणारे आणि न करणारे	1,12,374	Total — workers and non-workers

आधार - भारतीय जनगणना, २०११

Source — Census of India, 2011

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.10

काम न करणा-या व्यक्तींचे कार्यप्रकारानुसार वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF PERSONS NOT AT WORK BY TYPE OF ACTIVITY

जनगणना / Population Census, 2011

(हजारत/In thousand)

कार्यप्रकार	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity
	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(1)
पूर्ण वेळ विद्यार्थी ...	8,424	6,947	15,371	6,996	6,046	13,042	15,419	12,993	28,413	Full time students
घरकाम करणारे ...	203	5,027	5,230	337	9,710	10,047	540	14,737	15,277	Household duties
अवलंबून असणारे व... बालके	4,248	4,820	9,068	2,928	3,464	6,392	7,176	8,284	15,460	Dependents and infants
सेवानिवृत्त ...	193	64	257	815	248	1,063	1,008	312	1,320	Pensioners
भाड्यावर उपजिविक करणारे	8	9	17	18	20	39	27	29	56	Rentiers
भिकारी ...	5	4	10	8	5	13	13	10	23	Beggars,Vagrants
इतर ...	571	382	953	871	574	1,445	1,443	956	2,398	Others
एकूण ...	13,652	17,253	30,905	11,974	20,067	32,041	25,626	37,320	62,946	... Total

आधार - भारताची जनगणना, २०११

Source— Census of India, 2011

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 2.11

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.11

अनुसूचित जाती आणि जमाती यांची लोकसंख्या/POPULATION OF S.C. AND S.T. 2011

(संख्या/Number)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	अनुसूचित जाती Scheduled Castes	अनुसूचित जमाती Scheduled Tribes	एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage to total population		साक्षर लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी प्रमाण Literate population percentage to total Population		District	
				अनु.जाती S.C.	अनु.जमाती S.T.	अनु.जाती S.C.	अनु.जमाती S.T.		
				(5)	(6)	(7)	(8)		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	मुंबई शहर	...	2,19,934	25,093	7.13	0.81	87.48	83.41	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	...	5,83,302	1,04,560	6.23	1.12	85.32	82.05	Mumbai Suburban
3	ठाणे	...	7,30,089	15,42,451	6.60	13.95	84.73	58.87	Thane
4	रायगड	...	1,34,952	3,05,125	5.12	11.58	86.31	57.59	Raigad
5	रत्नागिरी	...	66,948	20,374	4.15	1.26	82.53	65.12	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	55,586	6,976	6.54	0.82	80.72	81.92	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	17,90,811	20,04,579	6.26	7.01	85.17	60.43	Konkan Division
7	नाशिक	...	5,54,687	15,64,369	9.08	25.62	82.55	66.56	Nashik
8	धुळे	...	1,27,571	6,47,315	6.22	31.56	75.40	50.91	Dhule
9	नंदुरबार	...	47,985	11,41,933	2.91	69.28	76.91	55.03	Nandurbar
10	जळगाव	...	3,89,273	6,04,367	9.20	14.29	73.71	58.85	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	5,73,698	3,78,230	12.63	8.33	76.52	62.24	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	16,93,214	43,36,214	9.11	23.34	77.77	59.74	Nashik Division
12	पुणे	...	11,80,703	3,48,876	12.52	3.70	81.59	73.11	Pune
13	सातारा	...	3,23,236	29,635	10.76	0.99	79.46	73.03	Satara
14	सांगली	...	3,53,093	18,333	12.51	0.65	78.00	76.16	Sangli
15	सोलापूर	...	6,49,745	77,592	15.05	1.80	72.48	70.54	Solapur

16	कोल्हापूर	5,04,461	30,206	13.01	0.78	77.79	79.99	Kolhapur
	पुणे विभाग	30,11,238	5,04,642	12.84	2.15	78.34	73.24	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	64,95,263	68,45,435	9.20	9.69	80.10	60.96	Rest of Maharashtra
17	औरंगाबाद	5,39,368	1,43,366	14.57	3.87	76.06	62.84	Aurangabad
18	जालना	2,72,266	42,263	13.90	2.16	66.20	64.84	Jalna
19	परभणी	2,47,308	40,514	13.47	2.21	69.38	66.72	Parbhani
20	हिंगोली	1,82,565	1,11,954	15.51	9.51	75.46	72.22	Hingoli
21	बीड	3,51,254	32,722	13.59	1.27	73.02	68.90	Beed
22	नांदेड	6,40,483	2,81,695	19.05	8.38	73.19	70.56	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,65,184	36,039	16.00	2.17	73.52	68.25	Osmanabad
24	लातूर	4,80,913	57,488	19.60	2.34	72.55	72.30	Latur
	औरंगाबाद विभाग	29,79,341	7,46,041	15.91	3.98	72.81	68.80	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	4,70,895	1,24,837	18.21	4.83	78.56	68.59	Buldhana
26	अकोला	3,64,059	1,00,280	20.07	5.53	83.19	79.20	Akola
27	वाशिम	2,29,462	80,471	19.17	6.72	80.50	74.74	Washim
28	अमरावती	5,06,374	4,04,128	17.53	13.99	84.57	75.05	Amravati
29	यवतमाळ	3,28,518	5,14,057	11.85	18.54	82.80	76.13	Yavatmal
	अमरावती विभाग	18,99,308	12,23,773	16.87	10.87	82.05	75.20	Amravati Division
30	वर्धा	1,88,830	1,49,507	14.52	11.49	86.60	78.93	Wardha
31	नागपूर	8,67,713	4,37,571	18.65	9.40	88.49	82.24	Nagpur
32	भंडारा	2,00,372	88,886	16.69	7.41	85.60	79.25	Bhandara
33	गोंदिया	1,75,961	2,14,253	13.31	16.20	87.15	79.04	Gondiya
34	चंद्रपूर	3,48,365	3,89,441	15.80	17.67	82.25	73.77	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,20,745	4,15,306	11.25	33.71	78.81	68.03	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	19,01,986	16,94,964	16.18	14.42	86.11	75.98	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	38,01,294	29,18,737	16.52	12.68	84.10	75.66	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ...	1,32,75,898	1,05,10,213	11.81	9.35	79.66	65.73	Maharashtra State
	भारत + ...	20,13,78,372	10,45,45,716	16.63	8.63	66.07	58.95	India +

३३

टीप -- (१) + कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

Note-- (1) +Please see the Note on page No.3

आधार - भारतीय जनगणना, २०११ प्राथमिक जनगणना सारांश (अंतिम) Source.—Census of India 2011 Primary Census Abstract (Final)

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/
तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील निःसमर्थ असलेल्या व्यक्तींची प्रकारानुसार संख्या/
जनगणना /

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	अंध Blind (3)	पांगळे Lecomotor (4)	मूक Speech (5)	कर्णबधीर Hearing (6)	मतिमंद Mental Retardation (7)	
1	मुंबई शहर	...	27,551	8,746	14,941	21,378	4,781
2	मुंबई उपनगर	...	61,269	23,117	34,992	57,586	10,460
3	ठाणे	...	34,361	29,852	63,634	42,378	11,368
4	रायगड	...	9,633	11,184	10,569	9,843	3,287
5	रत्नागिरी	...	6,926	9,509	2,365	4,807	2,748
6	सिंधुदुर्ग	...	3,155	5,282	4,571	3,032	1,709
	कोकण विभाग	...	1,42,895	87,690	1,31,072	1,39,024	34,353
7	नाशिक	...	20,014	28,828	12,269	17,691	7,100
8	धुळे	...	8,995	9,384	12,123	8,797	2,547
9	नंदुरबार	...	4,726	6,134	2,834	4 773	1,763
10	जळगाव	...	25,890	24,313	25,133	21,766	6,353
11	अहमदनगर	...	20,198	25,579	20,310	17,888	7,099
	नाशिक विभाग	...	79,823	94,238	72,669	70,915	24,862
12	पुणे	...	38,181	39,441	44,372	40,013	11,128
13	सातारा	...	12,706	17,483	24,643	14,055	5,401
14	सांगली	...	17,527	14,155	17,170	16,078	5,268
15	सोलापूर	...	32,920	24,172	7,805	16,148	8,216
16	कोल्हापूर	...	16,850	17,151	28,260	15,422	5,721
	पुणे विभाग	...	1,18,184	1,12,402	1,22,250	1,01,716	35,734
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	3,40,902	2,94,330	3,25,991	3,11,655	94,949

AREA AND POPULATION

TABLE No. 2.12

PERSONS WITH DISABILITIES IN MAHARASHTRA STATE BY TYPE OF DISABILITY
Population Census, 2011

मनोरुग्ण Mental illness (8)	इतर Any Other (9)	एकाधिक Multiple Disability (10)	एकूण Total (11)	एकूण लोकसंख्येशी % to total population (12)	% District (2)
1,559	15,493	3,628	98,077	3.18	Mumbai City
3,741	42,271	8,907	2,42,343	2.59	Mumbai Suburban
5,140	54,755	10,269	2,51,757	2.28	Thane
1,220	10,156	3,409	59,301	2.25	Raigad
1,311	3,139	3,237	34,042	2.11	Ratnagiri
866	3,045	1,805	23,465	2.76	Sindhudurg
13,837	1,28,859	31,255	7,08,985	2.48	Konkan Division
2,482	19,695	7,589	1,15,668	1.89	Nashik
735	12,212	2,445	57,238	2.79	Dhule
602	5,462	1,471	27,765	1.68	Nandurbar
1,714	25,553	7,004	1,37,726	3.26	Jalgaon
2,346	19,311	7,717	1,20,448	2.65	Ahmednagar
7,879	82,233	26,226	4,,58,845	2.47	Nashik Division
5,524	41,022	10,201	2,29,882	2.44	Pune
1,715	16,014	5,070	97,087	3.23	Satara
1,711	15,252	5,305	92,466	3.28	Sangli
1,852	17,264	7,378	1,15,755	2.68	Solapur
1,726	19,270	5,527	1,09,927	2.84	Kolhapur
12,528	1,08,822	33,481	6,45,117	2.75	Pune Division
34,244	3,19,914	90,962	18,12,947	2.57	Rest of Maharashtra

तक्का क्रमांक २.१२ /...पुढे चालू

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
17	औरंगाबाद	...	30,953	18,618	7,548	13,623	5,882
18	जालना	...	10,043	12,565	16,651	7,754	2,861
19	परभणी	...	13,635	12,130	10,278	9,574	2,791
20	हिंगोली	...	5,455	8,707	4,038	3,342	1,791
21	बीड	...	10,848	18,398	4,781	7,513	4,178
22	नांदेड	...	16,628	18,543	14,149	14,031	4,734
23	उस्मानाबाद	...	9,176	14,091	4,281	7,530	2,849
24	लातूर	...	9,888	13,936	18,052	9,329	3,483
	औरंगाबाद विभाग		1,06,626	1,16,988	79,778	72,696	28,569
25	बुलढाणा	...	13,074	21,248	7,647	8,836	4,454
26	अकोला	...	8,127	11,532	5,283	6,883	2,803
27	वाशिम	...	6,535	8,542	2,888	4,329	1,785
28	अमरावती	...	20,113	18,668	3,819	10,239	4,504
29	यवतमाळ	...	12,557	18,211	6,316	8,950	3,811
	अमरावती विभाग		60,406	78,201	25,953	39,237	17,357
30	वर्धा	...	6,682	8,118	1,401	4,079	2,025
31	नागपूर	...	22,386	17,727	16,235	18,651	7,367
32	भंडारा	...	9,566	7,164	8,684	6,462	2,695
33	गोंदिया	...	3,159	6,844	4,336	3,264	2,000
34	चंद्रपूर	...	19,855	13,156	9,321	13,755	3,898
35	गडचिरोली	...	4470	5,890	1,911	3,472	1,349
	नागपूर विभाग		66,118	58,899	41,888	49,683	19,334
	विदर्भ विभाग		1,26,524	1,37,100	67,841	88,920	36,691
	महाराष्ट्र राज्य		5,74,052	5,48,418	4,73,610	4,73,271	1,60,209

TABLE No. 2.12 -- *contd.*

(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1,557	15,079	5,939	99,199	2.68	Aurangabad
9,50	12,441	3,456	66,721	3.41	Jalna
819	9,849	3,322	62,298	3.39	Parbhani
582	4,439	2,225	30,579	2.60	Hingoli
1,333	8,109	4,708	59,868	2.32	Beed
1,307	17,414	5,487	92,293	2.75	Nanded
839	8,382	3,344	50,492	3.05	Osmanabad
831	16,476	3,932	75,927	3.09	Latur
8,218	92,189	32,313	5,37,377	2.87	Aurangabad Division
1,725	10,927	5,457	73,368	2.84	Buldhana
1,274	7,508	3,125	46,535	2.57	Akola
755	4,925	2,496	32,255	2.69	Washim
2,512	11,183	5,592	76,630	2.65	Amravati
1,950	10,604	5,039	67,438	2.43	Yavatmal
8,216	45,147	21,709	2,96,226	2.63	Amravati Division
1,318	2,809	2,809	29,241	2.25	Wardha
3,036	22,015	6,524	1,13,941	2.45	Nagpur
718	7,310	2,100	44,699	3.72	Bhandara
634	4,454	1,881	26,572	2.01	Gondia
1,676	12,701	4,041	78,403	3.56	Chandrapur
693	4,197	2,004	23,986	2.24	Gadchiroli
8,075	53,486	19,359	3,16,842	2.70	Nagpur Division
16,291	98,633	41,068	6,13,068	2.66	Vidharbha Division
58,753	5,10,736	1,64,343	29,63,392	2.64	Maharashtra State

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.13

वयोगटानुसार लोकसंख्या/POPULATION ACCORDING TO AGE GROUPS

जनगणना / Population Census, 2011

(हजारत/In thousand)

एकूण/ग्रामीण/नागरी Total/Rural/Urban (1)	एकूण लोकसंख्या/Total population				संचयी टक्केवारी Cumulative percentage (6)	
	वय-गट Age-group (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)		
एकूण/Total	...	0—9	10,118	9,065	19,183	17.07
		10—14	5,662	5,072	10,735	26.62
		15—19	5,710	4,917	10,627	36.08
		20—24	5,845	5,246	11,091	45.95
		25—29	5,273	4,875	10,147	54.98
		30—34	4,536	4,260	8,796	62.81
		35—39	4,209	4,038	8,247	70.15
		40—44	3,745	3,451	7,196	76.55
		45—49	3116	2,916	6,032	81.92
		50—54	2,581	2,338	4,919	86.30
		55—59	1,974	1,912	3,886	89.75
		60—64	1,717	1,926	3,642	92.99
		65—69	1,440	1,638	3,078	95.73
		70—74	1,039	1,104	2,143	97.64
		75—79	515	547	1,063	98.59
		80+	542	638	1,180	99.64
वय माहीत नसलेले/Age not known			219	188	408	100.00
एकूण/Total	...		58,243	54,131	1,12,374

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.13- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
ग्रामीण/Rural	...	0—9	5840	5,228	11,068	17.98
		10—14	3,288	2,968	6,256	28.14
		15—19	3,209	2,770	5,980	37.86
		20—24	3,018	2,747	5,765	47.22
		25—29	2,589	2,436	5,025	55.39
		30—34	2,219	2,176	4,395	62.53
		35—39	2,111	2,112	4,223	69.39
		40—44	1,925	1,839	3,764	75.50
		45—49	1,607	1,560	3,167	80.65
		50—54	1,345	1,275	2,620	84.90
		55—59	1,039	1,078	2,117	88.34
		60—64	971	1,185	2,155	91.84
		65—69	920	1,089	2,009	95.11
		70—74	685	726	1,411	97.40
		75—79	324	341	665	98.48
		80+	339	390	729	99.67
वय माहीत नसलेले/Age not known			109	97	206	100.00
एकूण/Total	...		31,539	30,017	61,556
नागरी/Urban	...	0—9	4,278	3,837	8,114	15.97
		10—14	2,374	2,104	4,478	24.78
		15—19	2,501	2,146	4,648	33.93
		20—24	2,827	2,499	5,326	44.41
		25—29	2,683	2,439	5,122	54.48
		30—34	2,318	2,084	4,401	63.15
		35—39	2,098	1,926	4,024	71.06
		40—44	1,820	1,613	3,433	77.82
		45—49	1,509	1,356	2,865	83.46
		50—54	1,236	1,063	2,299	87.98
		55—59	935	833	1,769	91.46
		60—64	746	741	1,487	94.39
		65—69	520	549	1,069	96.49
		70—74	355	377	732	97.93
		75—79	191	207	398	98.72
		80+	203	248	451	99.60
वय माहीत नसलेले/Age not known			111	91	202	100.00
एकूण/Total	26,704	24,114	50,818

आधार - भारतीय जनगणना, २०११

Source — Census of India, 2011

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.14

धर्मानुसार लोकसंख्या

POPULATION BY RELIGION

जनगणना / Population Census, 2001

अनुक्रमांक Serial No.	धर्म		लोकसंख्या Population	Religion
(1)	(2)		(3)	(2)
1	बौद्ध	58,38,710	Buddhist
2	ख्रिश्चन	10,58,313	Christian
3	हिंदू	..	7,78,59,385	Hindu
4	जैन	..	13,01,843	Jain
5	मुस्लिम	..	1,02,70,485	Muslim
6	शीख	2,15,337	Sikh
7	धर्म न सांगितलेले	97,713	Religion not stated
8	इतर	2,36,841	Others
	एकूण	..	9,68,78,627	Total

आधार — भारतीय जनगणना, २००१

Source — Census of India, 2001

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.15

२०२६ पर्यंतची वार्षिक अंदाजित लोकसंख्या

ANNUAL ESTIMATES OF POPULATION UP TO 2026

(आकडे हजारात/Figures in thousand)

वर्ष Year (1)	भारत/India *	महाराष्ट्र/Maharashtra
	१ऑक्टोबर 1st October (2)	१ ऑक्टोबर 1st October (3)
2012	12,21,839	1,13,023
2013	12,37,638	1,14,321
2014	12,53,748	1,15,638
2015	12,68,576	1,16,866
2016	12,84,216	1,18,149
2017	12,98,982	1,19,380
2018	13,13,035	1,20,570
2019	13,27,318	1,21,766
2020	13,41,255	1,22,930
2021	13,54,852	1,24,063
2022	13,68,132	1,25,170
2023	13,81,090	1,26,248
2024	13,93,667	1,27,291
2025	14,05,833	1,28,290
2026	14,17,888	1,29,273

टीप -* कृपया पृष्ठ क्र.३ वरील टीप पहावी

Note-- * Please see the Note on page No.3.

आधार— भारताचे महानिबंधक यांचे कार्यालय, भारत

Source — Office of the Registrar-General, India

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.16

राज्यात स्थलांतरित झालेल्या स्त्री-पुरुषांची स्थलांतराच्या कारणानुसार संख्या

NO. OF IN MIGRANTS IN THE STATE BY SEX AND REASONS FOR MIGRATION

जनगणना / Population Census, 2001

(हजारात/In thousand)

स्थलांतराचे कारण (1)	पुरुष, स्त्रिया, एकूण (2)	महाराष्ट्र/Maharashtra			Male, Female, Total (2)	Reasons for migration (1)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)		
1. रोजगार	पुरुष	1,413	4,820	6232	M	Employment
	स्त्रिया	377	296	673	F	
	एकूण	1,790	5,115	6905	T	
2. व्यवसाय	पुरुष	26	141	167	M	Business
	स्त्रिया	12	13	25	F	
	एकूण	38	155	193	T	
3. शिक्षण	पुरुष	148	293	441	M	Education
	स्त्रिया	64	99	163	F	
	एकूण	212	392	604	T	
4. विवाह	पुरुष	80	34	114	M	Marriage
	स्त्रिया	10,611	4,143	14,754	F	
	एकूण	10,691	4,177	14,868	T	
5. जन्मानंतर स्थलांतर	पुरुष	1,935	1,174	3,109	M	Moved after birth
	स्त्रिया	1,170	830	2,000	F	
	एकूण	3,105	2,004	5,109	T	
6. कुटुंबासह स्थलांतर	पुरुष	1,108	1,866	2,974	M	Moved with household
	स्त्रिया	1,496	2,718	4,214	F	
	एकूण	2,603	4,585	7,188	T	
7. इतर	पुरुष	2,113	1,613	3,726	M	Others
	स्त्रिया	1,898	1,224	3,126	F	
	एकूण	4,011	2,837	6,848	T	
एकूण	पुरुष	6,822	9,942	16,764	M	Total
	स्त्रिया	15,628	9,323	24,952	F	
	एकूण	22,450	19,265	41,716	T	

आधार — भारताची जनगणना २००१

Source — Census of India 2001

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17

पूर्वीच्या राहण्याच्या ठिकाणानुसार स्थलांतरित स्त्री-पुरुष

IN MIGRANTS BY SEX AND PLACE OF LAST RESIDENCE

जनगणना / Population Census, 2001

(हजारत/In thousand)

पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण (1)	एकूण ग्रामीण नागरी (2)	एकूण स्थलांतरित Total Migrants			एकूण Total (5)	Total Rural Urban (2)	Last residence (1)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)				
I. गणनाराज्यात							<i>Within State of Enumeration—</i>
गणनाजिल्ह्यात इतरत्र . .	एकूण	7,237	14,901	22,138	Total	Elsewhere in district of enumeration	
	ग्रामीण	4,891	12,154	17,045	Rural		
	नागरी	2,346	2,747	5,093	Urban		
राज्यातील इतर जिल्ह्यात	एकूण	5,249	6,838	12,087	Total	In other Districts of State	
	ग्रामीण	1,389	2,832	4,221	Rural		
	नागरी	3,860	4,006	7,866	Urban		
एकूण (I) . .	एकूण	12,486	21,739	34,225	Total	Total (I)	
	ग्रामीण	6,280	14,986	21,266	Rural		
	नागरी	6,206	6,753	12,959	Urban		
II. गणनाराज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य							<i>State in India Beyond State of Enumeration</i>
आंध्र प्रदेश . .	एकूण	206	226	432	Total	Andhra Pradesh	
	ग्रामीण	37	61	99	Rural		
	नागरी	168	165	333	Urban		
आसाम . .	एकूण	10	7	7	Total	Assam	
	ग्रामीण	1	0	2	Rural		
	नागरी	9	6	15	Urban		

*५०० पेक्षा कमी /Less than 500

स्तंभ २ मधील 'एकूण' ह्यात पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण ग्रामीण आहे की नागरी ह्याचा उल्लेख नसलेल्यांचाही समावेश आहे./
 "Total" in col. 2 includes unspecified, whether rural or urban status of last residence.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17- *contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
अरुणाचल प्रदेश	.. एकूण	*	*	1	Total	Arunachal Pradesh
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	
बिहार	.. एकूण	272	89	361	Total	Bihar
	ग्रामीण	31	8	39	Rural	
	नागरी	242	81	322	Urban	
झारखंड	.. एकूण	42	16	58	Total	Jharkhand
	ग्रामीण	7	2	9	Rural	
	नागरी	35	14	50	Urban	
गुजरात	.. एकूण	412	437	849	Total	Gujarat
	ग्रामीण	31	51	83	Rural	
	नागरी	380	386	766	Urban	
गोवा	.. एकूण	25	35	60	Total	Goa
	ग्रामीण	4	9	13	Rural	
	नागरी	21	27	48	Urban	
दिल्ली	.. एकूण	36	34	69	Total	Delhi
	ग्रामीण	2	1	3	Rural	
	नागरी	34	32	66	Urban	
हरियाणा	.. एकूण	22	18	40	Total	Haryana
	ग्रामीण	2	1	3	Rural	
	नागरी	20	17	37	Urban	
हिमाचल प्रदेश	.. एकूण	8	5	14	Total	Himachal Pradesh
	ग्रामीण	1	*	1	Rural	
	नागरी	7	5	12	Urban	
जम्मू व काश्मीर	.. एकूण	9	6	16	Total	Jammu and Kashmir.
	ग्रामीण	1	*	2	Rural	
	नागरी	8	6	14	Urban	
कर्नाटक	.. एकूण	536	629	1,165	Total	Karnataka
	ग्रामीण	133	227	359	Rural	
	नागरी	404	402	806	Urban	
केरळ	.. एकूण	146	112	259	Total	Kerala
	ग्रामीण	9	4	13	Rural	
	नागरी	137	108	246	Urban	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17- *contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
मध्य प्रदेश	एकूण	258	332	590	Total	Madhya Pradesh
	ग्रामीण	99	159	258	Rural	
	नागरी	159	173	332	Urban	
छत्तीसगड	एकूण	98	107	205	Total	Chattisgad
	ग्रामीण	52	57	109	Rural	
	नागरी	46	50	96	Urban	
मणिपूर	एकूण	1	1	2	Total	Manipur
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	1	1	2	Urban	
मेघालय	एकूण	1	1	2	Total	Meghalaya
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	1	1	1	Urban	
मिझोरम	एकूण	*	*	1	Total	Mizoram
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	
नागालँड	एकूण	1	*	1	Total	Nagaland
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	
ओरिसा	एकूण	62	30	91	Total	Orissa
	ग्रामीण	12	5	17	Rural	
	नागरी	50	24	74	Urban	
पंजाब	एकूण	37	31	68	Total	Punjab
	ग्रामीण	3	1	5	Rural	
	नागरी	34	30	63	Urban	
राजस्थान	एकूण	262	169	431	Total	Rajasthan
	ग्रामीण	20	10	30	Rural	
	नागरी	243	159	402	Urban	
सिक्कीम	एकूण	*	*	1	Total	Sikkim
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	*	*	1	Urban	

* ५०० पेक्षा कमी/Less than 500

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.17 - *contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	(1)
तामिळनाडू	.. एकूण	139	111	250	Total	Tamil Nadu
	ग्रामीण	5	3	8	Rural	
	नागरी	134	107	242	Urban	
त्रिपुरा	.. एकूण	1	1	2	Total	Tripura
	ग्रामीण	*	*	*	Rural	
	नागरी	1	*	1	Urban	
उत्तर प्रदेश	.. एकूण	1,426	646	2,072	Total	Uttar Pradesh
	ग्रामीण	66	27	94	Rural	
	नागरी	1,360	619	1,979	Urban	
उत्तरांचल	.. एकूण	22	14	36	Total	Uttaranchal
	ग्रामीण	1	1	2	Rural	
	नागरी	20	13	34	Urban	
पश्चिम बंगाल	.. एकूण	139	70	209	Total	West Bengal
	ग्रामीण	11	4	15	Rural	
	नागरी	127	67	194	Urban	
केंद्रशासित प्रदेश	.. एकूण	6	6	12	Total	Union Territories
	ग्रामीण	1	1	2	Rural	
	नागरी	5	5	11	Urban	
एकूण (II)	.. एकूण	4,179	3,134	7,313	Total	Total (II)
	ग्रामीण	531	635	1,165	Rural	
	नागरी	3,648	2,500	6,148	Urban	
पूर्वीचे राहण्याचे ठिकाण . . भारतात इतरत्र	एकूण	99	78	177	Total	Last residence outside India
	ग्रामीण	12	8	19	Rural	
	नागरी	88	71	158	Urban	(I +II)
III. आशियातील भारताबाहेरचे देश		93	72	164		Countries in Asia Beyond India
IV. इतर देश	..	7	7	13		Other countries
एकूण	..	16,764	24,952	41,716	Total	

आधार - भारताची जनगणना २००१

Source -- Census of India 2001

2. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.18

कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार संख्या

HOUSEHOLDS AND HOUSEHOLD POPULATION BY LANGUAGES MAINLY SPOKEN
जनगणना / Population Census, 2001

(संख्या/Number)

भाषा (1)	कुटुंबे Households (2)	व्यक्ती Persons (3)	Languages (1)
आसामी ..	N.A.	2,516	Assamese
बंगाली ..	N.A.	3,10,137	Bengali
गुजराथी ..	N.A.	23,15,409	Gujarati
हिंदी ..	N.A.	1,06,81,641	Hindi
कन्नड ..	N.A.	12,54,519	Kannada
काश्मिरी ..	N.A.	5,344	Kashmiri
मल्याळम् ..	N.A.	4,06,358	Malayalam
मराठी ..	N.A.	6,66,43,942	Marathi
उडिया ..	N.A.	93,900	Oriya
पंजाबी ..	N.A.	2,69,309	Punjabi
संस्कृत ..	N.A.	408	Sanskrit
सिंधी ..	N.A.	7,09,224	Sindhi
तामिळ ..	N.A.	5,27,995	Tamil
तेलगू ..	N.A.	14,05,958	Telgu
उर्दू ..	N.A.	68,95,501	Urdu
इतर ..	N.A.	7,63,499	Others
एकूण ..	N.A.	9,22,85,750	Total

N.A.--उपलब्ध नाही/Not Available

आधार - भारताची जनगणना १९८१, १९८७ चा पेपर एक, महाराष्ट्र मालिका १२

Source — Census of India 1981, Paper I of 1987, Maharashtra series 12

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.1

जमिनीचा वापर/LAND UTILISATION

(हजार हेक्टरात/In thousand hectares)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	2010-11 (3)	2011-12* (4)	Item (2)	
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र	..	30,758	30,758	Total geographical area
2	वनाखालील क्षेत्र	..	5,216	5,211	Area under forests
3	नापीक व मशागतीस अयोग्य जमीन	..	1,730	1,728	Barren and uncultivable land
4	बिगर-शेती वापराखाली आणलेली जमीन	..	1,448	1,450	Land put to non-agricultural uses
5	मशागतयोग्य पडीत जमीन	..	919	919	Culturable wasteland
6	कायमची कुरणे व चराऊ कुरणे	..	1,242	1,244	Permanent pastures and grazing land
7	किरकोळ झाडे, झुडुपे यांच्या समूहा खालील क्षेत्र	..	250	250	Land under miscellaneous trees crops & groves
8	चालू पड	..	1,366	1,378	Current fallows
9	इतर पड	..	1,179	1,192	Other fallows
10	निव्वळ पेरणी क्षेत्र	..	17,406	17,386	Net area sown
11	दुसोटा/तिसोटा क्षेत्र	..	5,679	5,720	Area sown more than once
12	पिकांखालील स्थूल क्षेत्र	..	23,085	23,106	Gross cropped area

* अस्थायी / Provisional

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2

जिल्हावार लागवडीलायक क्षेत्र आणि लागवड केलेले क्षेत्र

DISTRICTWISE CULTURABLE AREA AND CULTIVATED AREA

2012-13*

(हजार हेक्टरांत/In thousand hectares)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण भौगोलिक क्षेत्र Total geographical area (3)	लागवडीलायक क्षेत्र Culturable area (4)	कसलेले निव्वळ क्षेत्र Net area sown (5)	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र Gross cropped area (6)	District (2)
1	बृहन्मुंबई	.. 38	0	0	0	Greater Mumbai
2	ठाणे	.. 934	332	245	250	Thane
3	रायगड	.. 687	310	189	216	Raigad
4	रत्नागिरी	.. 816	556	254	266	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	.. 504	349	140	159	Sindhudurg
	कोकण विभाग	.. 2,979	1,546	828	890	Konkan Division
6	नाशिक	.. 1,563	1,016	883	994	Nashik
7	धुळे	.. 733	454	432	527	Dhule
8	नंदुरबार	.. 705	306	296	361	Nandurbar
9	जळगाव	.. 1,164	873	849	1,164	Jalgaon
10	अहमदनगर	.. 1,702	1,352	1,094	1,449	Ahmadnagar
	नाशिक विभाग	.. 5,867	4,001	3,554	4,495	Nashik Division
11	पुणे	.. 1,562	1,035	915	1,171	Pune
12	सातारा	.. 1,058	680	527	631	Satara
13	सांगली	.. 861	716	585	665	Sangli
14	सोलापूर	.. 1,488	1,326	1,006	1,145	Solapur
15	कोल्हापूर	.. 776	506	432	665	Kolhapur
	पुणे विभाग	.. 5,745	4,263	3,464	4,278	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	.. 14,592	9,809	7,845	9,664	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.2 - contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
16	औरंगाबाद ..	1,008	821	686	1,155	Aurangabad
17	जालना ..	773	715	568	790	Jalna
18	परभणी ..	631	575	483	893	Parbhani
19	हिंगोली ..	466	400	329	530	Hingoli
20	बीड ..	1,069	944	748	1,011	Beed
21	नांदेड ..	1,033	840	708	949	Nanded
22	उस्मानाबाद ..	748	698	473	903	Osmanabad
23	लातूर ..	716	650	519	771	Latur
	औरंगाबाद विभाग ..	6,443	5,644	4,516	7,003	Aurangabad Division
24	बुलढाणा ..	967	739	669	942	Buldhana
25	अकोला ..	543	452	433	641	Akola
26	वाशिम ..	513	410	378	535	Washim
27	अमरावती ..	1,222	814	751	984	Amravati
28	यवतमाळ ..	1,352	950	851	992	Yavatmal
	अमरावती विभाग ..	4,597	3,366	3,082	4,094	Amravati Division
29	वर्धा ..	629	473	364	471	Wardha
30	नागपूर ..	986	636	550	641	Nagpur
31	भंडारा ..	342	204	179	255	Bhandara
32	गोंदिया ..	586	216	182	239	Gondia
33	चंद्रपूर ..	1,092	527	453	534	Chandrapur
34	गडचिरोली ..	1,492	252	173	215	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ..	5,127	2,310	1,901	2,355	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ..	9,723	5,676	4,983	6,449	Vidarbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	30,758	21,129	17,344	23,116	Maharashtra State

* अंदाजित / Estimated

टीप -- (१) लागवडीलायक क्षेत्र — यात (१) लागवडीलायक पडीक, (२) झाडे झुडुपांखालील जमीन, (३) चालू पड (४) इतर पड आणि (५) कसलेले निव्वळ क्षेत्र यांचा अंतर्भाव होतो

(२) आकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही

Note—(1) Culturable area includes—(1) culturable waste, (2) land under miscellaneous tree crops etc., (3) current fallows, (4) other fallows and (5) net area sown

(2) Details may not add to the totals due to rounding

आधार — कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.3

प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र आणि त्यांचे उत्पादन #

AREA AND PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS #

(क्षेत्र हजार हेक्टरांत व उत्पादन हजार मेट्रिक टनांत)

(Area in thousand hectares and outturn in thousand M. tonne)

अनु- क्रमांक Sr. No.	पीक	2010-11		2011-12		2012-13		Crops
		क्षेत्र Area	उत्पादन Productio	क्षेत्र Area	उत्पादन Productio	क्षेत्र Area	उत्पादन Production	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	तांदूळ	1,516	2,691	1,544	2,849	1,559	3,078	Rice
2	गहू	1,307	2,301	878	1,499	785	1,199	Wheat
3	ज्वारी	4059	3,452	3,229	2,627	3,290	2,109	Jowar
4	बाजरी	1,035	1,123	838	823	788	502	Bajri
5	एकूण तृणधान्ये (इतर धान्ये धरून)	8,985	12,317	7,564	10,427	7,444	8,882	Totalcereals (including othercereals)
6	एकूण कडधान्ये	4,038	3,096	3,297	2,310	3,323	2,360	Totalpulses
7	ऊस @	964	85,691	1,022	89,456	938	75,335	Sugarcane@
8	कापूस *	3,942	7,473	4,167	6,820	4,187	6,793	Cotton*
9	भुईमूग	364	470	323	375	308	338	Groundnut
10	तंबाखू	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Tobacco

N.A.--उपलब्ध नाही/Not Available # कृषी आयुक्तालय, पुणे यांच्या अंतिम अंदाजावर आधारित

Based on Final Estimates provided by Commissionerate of Agriculture, Pune.

टीप -- @ उसाचे उत्पादन कांड्यामध्ये आहे व ते तोडणी झालेल्या क्षेत्रावर आधारित आहे.

* कापसाचे उत्पादन रुईमधील आहे व ते प्रत्येकी १७० किलोग्रॅमच्या हजार गासड्यांमध्ये आहे.

Note—@ The production of sugarcane is in terms of cane and is worked out on the basis of harvested area.

* The production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 Kg. each

आधार—कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

Source—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

3. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन #/

(क्षेत्र शंभर हेक्टरांत व उत्पादन शंभर टनांत/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice		गहू/Wheat	
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Production (4)	क्षेत्र Area (5)	उत्पादन Production (6)
1	बृहन्मुंबई
2	ठाणे	...	1,396	3,629	...
3	रायगड	...	1,279	3,333	...
4	रत्नागिरी	...	739	2,150	...
5	सिंधुदुर्ग	...	768	2,132	...
	कोकण विभाग	...	4,182	11,244	0
6	नाशिक	...	679	808	324
7	धुळे	...	77	74	375
8	नंदुरबार	...	195	284	240
9	जळगाव	...	0	0	253
10	अहमदनगर	...	75	46	389
	नाशिक विभाग	...	1,026	1,212	1,581
11	पुणे	...	776	1,062	530
12	सातारा	...	510	700	350
13	सांगली	...	175	337	201
14	सोलापूर	...	4	1	288
15	कोल्हापूर	...	1,085	2,840	91
	पुणे विभाग	...	2,550	4,940	1,460
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	7,758	17,396	3,041
					5,162

AGRICULTURE

TABLE No. 3.4

DISTRICTWISE AREA AND PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS 2012-13

Area in '00 hectares and Production in '00 tonnes)

ज्वारी/Jowar		बाजरी/Bajri		एकूण तृणधान्ये/All cereals		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Production	क्षेत्र Area	उत्पादन Production	क्षेत्र Area	उत्पादन Production	
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
...	Brihan Mumbai
...	1,639	3,806	Thane
...	1,437	3,444	Raigad
...	921	2,377	Ratnagiri
...	800	2,169	Sindhudurg
...	4,798	11,797	Konkan Division
98	152	1,548	1,248	4,892	8,155	Nashik
364	500	1,308	1,161	2,807	4,260	Dhule
530	822	122	160	1,444	2,677	Nandurbar
1,032	1,785	176	182	2,297	4,703	Jalgaon
4,448	670	1,605	554	7,164	2,932	Ahmednagar
6,472	3,929	4,759	3,305	18,604	22,727	Nashik Division
1,811	904	360	167	3,866	3,857	Pune
1,561	1,271	163	75	2,885	3,018	Satara
2,422	705	221	48	3,385	2,111	Sangli
4,811	1,330	63	2	5,553	2,084	Solapur
238	401	1,716	3,907	Kolhapur
10,843	4,611	807	292	17,405	14,977	Pune Division
17,315	8,540	5,566	3,597	40,807	49,501	Rest of Maharashtra

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
16	औरंगाबाद	243	215	
17	जालना	65	29	
18	परभणी	...	14	1	136	214
19	हिंगोली	...	6	2	376	523
20	बीड	...	6	3	277	270
21	नांदेड	...	40	21	304	435
22	उस्मानाबाद	...	115	28	242	113
23	लातूर	...	83	50	310	473
	औरंगाबाद विभाग	...	264	105	1,953	2,272
24	बुलढाणा	361	536
25	अकोला	199	339
26	वाशिम	169	271
27	अमरावती	...	38	15	361	715
28	यवतमाळ	...	1	...	361	646
	अमरावती विभाग	...	39	15	1,451	2,507
29	वर्धा	237	360
30	नागपूर	...	671	1,004	802	1,248
31	भंडारा	...	1,843	3,792	118	147
32	गोंदिया	...	1,864	3,559	19	18
33	चंद्रपूर	...	1,608	2,559	224	267
34	गडचिरोली	...	1,543	2,350	5	6
	नागपूर विभाग	...	7,529	13,264	1,405	2,047
	विदर्भ विभाग	...	7,568	13,279	2,856	4,554
	महाराष्ट्र राज्य	...	15,590	30,780	7,850	11,988

TABLE No. 3.4 —*contd.*

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1,023	323	685	445	3,468	3,942	Aurangabad
951	167	261	142	1,929	1,484	Jalna
2,637	2,270	56	40	2,889	2,564	Parbhani
754	1,054	1,149	1,589	Hingoli
2,153	785	1,071	690	3,630	1,828	Beed
1,520	1,769	1,890	2,242	Nanded
2,963	1,185	172	52	3,730	1,517	Osmanabad
1300	1,942	38	27	1,842	2,679	Latur
13,301	9,495	2,283	1,396	20,527	17,845	Aurangabad Division
511	784	19	21	1,119	1,744	Buldhana
419	718	5	3	626	1,072	Akola
162	197	3	2	353	487	Washim
377	490	3	2	810	1,270	Amravati
598	689	3	3	976	1,349	Yavatmal
2,067	2,878	33	31	3,883	5,921	Amravati Division
48	43	285	404	Wardha
85	67	1,563	2,330	Nagpur
...	1,960	3,938	Bhandara
...	1,912	3,579	Gondia
73	51	1,899	2,878	Chandrapur
13	15	1,608	2,425	Gadchiroli
219	176	9,227	15,554	Nagpur Division
2,286	3,054	33	31	13,110	21,475	Vidharbha Division
32,902	21,089	7,882	5,024	74,445	88,820	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण कडधान्ये/All pulses		ऊस/Sugarcane	
		क्षेत्र Area (13)	उत्पादन Production (14)	क्षेत्र Area (15)	उत्पादन (कांड्यांत) Production (Cane) (16)
1	बृहन्मुंबई
2	ठाणे	...	153	72	...
3	रायगड	...	142	63	...
4	रत्नागिरी	...	46	28	...
5	सिंधुदुर्ग	...	22	12	...
	कोकण विभाग	...	362	174	...
6	नाशिक	...	741	527	246
7	धुळे	...	701	482	53
8	नंदुरबार	...	678	501	108
9	जळगाव	...	1,362	778	110
10	अहमदनगर	...	860	266	1,155
	नाशिक विभाग	...	4,342	2,554	1,672
11	पुणे	...	573	338	1,377
12	सातारा	...	404	192	598
13	सांगली	...	444	186	607
14	सोलापूर	...	516	203	1,442
15	कोल्हापूर	...	173	124	1,420
	पुणे विभाग	...	2,110	1,043	5,444
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	6,814	3,771	7,116
					6,20,747

TABLE No. 3.4 —contd.

कापूस/Cotton		भुईमूग/Groundnut		District
क्षेत्र Area	उत्पादन Production	क्षेत्र Area	उत्पादन Production	
(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
...	Brihan Mumbai
...	...	1	2	Thane
...	...	3	4	Raigad
...	...	1	1	Ratnagiri
...	...	41	65	Sindhudurg
...	...	46	72	Konkan Division
457	767	302	264	Nashik
1,605	2,602	202	182	Dhule
792	965	125	124	Nandurbar
5,588	8,533	29	37	Jalgaon
962	881	52	36	Ahmednagar
9,404	13,749	710	643	Nashik Division
...	...	446	433	Pune
1	3	507	672	Satara
26	87	226	176	Sangli
5	17	42	45	Solapur
...	...	526	732	Kolhapur
32	107	1,747	2,058	Pune Division
9,436	13,856	2,503	2,773	Rest of Maharashtra

(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	
16	औरंगाबाद	...	716	216	148	6,309
17	जालना	...	984	178	128	8,026
18	परभणी	...	1,744	994	170	12,124
19	हिंगोली	...	1,208	1,073	90	6,785
20	बीड	...	1,061	434	514	28,170
21	नांदेड	...	2,014	1,618	128	10,479
22	उस्मानाबाद	...	2,048	624	522	22,335
23	लातूर	...	2,092	2,383	464	30,511
	औरंगाबाद विभाग	...	11,867	7,520	2,164	1,24,739
24	बुलढाणा	...	2,126	1,310	1	44
25	अकोला	...	2,022	1,675	0	0
26	वाशिम	...	1,851	1,552	0	0
27	अमरावती	...	2,620	2,478	3	167
28	यवतमाळ	...	1,722	1,851	42	3,551
	अमरावती विभाग	...	10,341	8,866	46	3,762
29	वर्धा	...	971	1,075	21	1,802
30	नागपूर	...	1,359	1,061	3	221
31	भंडारा	...	398	212	29	1,913
32	गोंदिया	...	239	136	2	166
33	चंद्रपूर	...	971	829
34	गडचिरोली	...	266	136
	नागपूर विभाग	...	4,204	3,448	55	4,102
	विदर्भ विभाग	...	14,545	12,314	101	7,864
	महाराष्ट्र राज्य	...	33,226	23,603	9,381	7,53,350

कृषी आयुक्तालय, पुणे यांच्या अंतिम अंदाजावर आधारित

टीप - (१) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(२) कापसाचे उत्पादन रूईमध्ये आहे व ते प्रत्येकी १७० किलो ग्रॅमच्या हजार गासड्यांत आहे.

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

TABLE No. 3.4 —*contd.*

(17)	(18)	(19)	(20)	(2)
3,793	3,784	56	30	Aurangabad
2,890	1,902	4	3	Jalna
2,736	5,480	42	25	Parbhani
1,009	2,421	11	12	Hingoli
3,290	3,410	51	30	Beed
3,266	5,272	53	59	Nanded
260	304	83	30	Osmanabad
55	178	56	54	Latur
17,299	22,751	356	243	Aurangabad Division
2,539	3,461	12	16	Buldhana
1,694	3,240	30	72	Akola
567	880	9	10	Washim
1,913	6,115	26	41	Amravati
4,676	9,814	87	143	Yavatmal
11,389	23,508	164	282	Amravati Division
1,724	3,249	28	39	Wardha
894	1,767	29	39	Nagpur
...	...	1	1	Bhandara
...	Gondia
1,077	2,699	Chandrapur
51	99	Gadchiroli
3,746	7,814	58	79	Nagpur Division
15,135	31,322	222	361	Vidharbha Division
41,870	67,929	3,081	3,377	Maharashtra State

Based on Final Estimates provided by Commissionerate of Agriculture, Pune.

Note — (1) Details may not add up to total due to rounding.

(2) Production of cotton is in terms of lint and in '000 bales of 170 kg. each.

Source — Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5

प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक

INDEX NUMBERS OF PRODUCTION OF PRINCIPAL CROPS

[पाया:त्रैवार्षिक सरासरी १९७९-८२ = १००]

[Base : Triennial Average 1979-82=100]

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	2010-11 (3)	2011-12 (4)	2012-13 (5)	Item (2)
1	अन्नधान्ये-				<i>Foodgrains</i>
	(अ) तृणधान्ये-				(a) Cereals—
(1)	तांदूळ ...	121.84	128.99	138.42	Rice
(2)	गहू ...	237.65	154.79	123.85	Wheat
(3)	ज्वारी ...	70.47	53.63	43.02	Jowar
(4)	बाजरी ...	155.52	113.98	69.50	Bajri
(5)	बार्ली ...	188.68	N.A.	N.A	Barley
(6)	मका ...	2,180.79	2059.02	1528.50	Maize
(7)	नाचणी ...	55.50	65.18	65.70	Ragi
(8)	कोद्रा ...	23.58	N.A.	N.A	Kodra
(9)	इतर धान्ये ...	24.72	267.14*	48.16	Other cereals
	एकूण तृणधान्ये	134.15	112.11	94.32	TotalCereals
	(ब) कडधान्ये-				(b) Pulses—
(1)	हरभरा ...	790.72	521.29	527.87	Gram
(2)	तूर ...	245.25	218.95	252.85	Tur
(3)	इतर कडधान्ये ...	196.49	139.51	116.48	Other pulses
	एकूण कडधान्ये	305.61	234.73	245.60	TotalPulses
	एकूण अन्नधान्ये	168.14	136.42	124.31	TotalFoodgrains

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
2	अन्नधान्येतर -				Non-Foodgrains
	(अ) गळिताची धान्ये -				(a) Oilseeds—
	(1) भुईमूग ...	76.31	60.86	38.31	Groundnut
	(2) तीळ ...	58.29	43.66	32.38	Seasamum
	(3) मोहरी, राई व जवस	22.50	20.42	3.38	Rape, Mustard and Linseed
	(4) एरंडी ...	341.67	288.50	416.67	Castor seed
	(5) सूर्यफूल ...	263.83	123.38	68.32	Sunflower
	एकूण - गळिताची धान्य	82.56	60.49	37.25	Total Oilseeds
	(ब) तंतू पिके -				(b) Fibres—
	(1) कापूस ...	512.31	467.59	465.71	Cotton
	(2) मेस्टा ...	26.38	1.79	29.21	Mesta
	एकूण - तंतू पिके	510.35	465.70	463.95	Total Fibres
	(क) संकीर्ण -				(c) Miscellaneous
	(1) ऊस ...	323.06	337.26	292.53	Sugarcane
	(2) तंबाखू ...	32.67	16.34	0.00	Tobacco
	(3) बटाटा ...	N.A.	N.A.	N.A.	Potato
	(4) मिरची ...	N.A.	N.A.	N.A.	Chillies
	एकूण - संकीर्ण पिके	297.15	310.04	268.92	Total-Miscellaneous
	एकूण - अन्नधान्येतर पिके	300.35	294.40	265.00	Total-Non-foodgrains
	सर्व पिके	230.73	211.21	190.91	All Commodities

* इतर धान्यामध्ये बाली व कोद्राचा समावेश आहे / Other cereals includes Barley and Kodra

N.A- उपलब्ध नाही/Not Available

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.6

मृदूसंधारण, जमीन सुधारणा इत्यादी योजनांखालील प्रगती

PROGRESS UNDER SOIL CONSERVATION AND LAND DEVELOPMENT ETC.

अनुक्रमांक Serial. No.	योजना	२०१२-१३	Scheme
		मधील साध्य Achievements during 2012-13	
(1)	(2)	(3)	(2)
1	समतल सलग चर (हेक्टर)	10,819	Continuous contour trencher (in hectares)
2	मजगी केलेली जमीन (हेक्टरांत)	25,328	Area terraced (in hectares)
3	जैविक बांधासह समपातळी/ ढाळीचे बांध (हेक्टर)	1,96,657	Contour / Graded bunding with vegetative bunds (in hectares)
4	कॅम्पार्टमेंट बँडिंग (हेक्टरांत)	1,42,993	Compartment Bunding (in hectares)

आधार - कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

3 शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7

रासायनिक खतांचे वाटप/DISTRIBUTION OF CHEMICAL FERTILIZERS
2012-13*

(टनात/Tonnes)

बाब (1)	राज्यास वाटप करण्यात आलेले खत Fertilizers distributed to the State (2)	Item (3)
नत्रयुक्त--		
अमोनियम सल्फेट (२०.६ टक्के N)	51,500	Ammonium Sulphate (20.6 per cent N)
युरिया (४६ टक्के N)	23,16,900	Urea (46 per cent N)
अमोनियम सल्फेट नायट्रेट (२६ टक्के N)	...	Ammonium Sulphate Nitrate (26 per cent N)
कॅल्शियम अमोनियम नायट्रेट (२५ टक्के N)	8,400	Calcium Ammonium Nitrate (25 per cent N)
अमोनियम क्लोराईड (२५ टक्के N)	...	Ammonium Chloride (25 per cent N)
फॉस्फेट --		
सिंगल सुपरफॉस्फेट (१६ टक्के P ₂ O ₅)	7,43,000	Single superphosphate (16 per cent P ₂ O ₅)
ट्रिपल सुपरफॉस्फेट	...	Triple superphosphate
मिश्र --		
१२-३२-१६	37,700	12-32-16
१८-४६-०	6,32,300	18-46-0
२०-२०-०	1,07,000	20-20-0
२३-२३-०	...	23-23-0
१४-३५-१४	13,600	14-35-14
१५-१५-१५	2,64,300	15-15-15
१०-२६-२६	4,74,700	10-26-26
एम ए पी	15,200	Mono Ammonium Phosphate
१६-२०-०-१३	2,700	16-20-0-13
१६-१६-१६	50	16-16-16
२४-२४-०	68,700	24-24-0
१५-१५-१५-०९	...	15-15-15-09
पोटॅसिक --		
म्युरिएट ऑफ पोटॅश (६० टक्के K ₂ O)	2,97,600	Muriate of potash (60 per cent K ₂ O)
सल्फेट ऑफ पोटॅश (५० टक्के K ₂ O)	4,600	Sulphate of potash (50 per cent K ₂ O)

आधार - भारतीय खत संघ, पश्चिम विभाग, मुंबई

* अस्थायी/provisional

Source - Fertilizer Association of India, Western Region, Mumbai

३ . शेती/AGRICULTURE
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8
शेतीची अवजारे/AGRICULTURAL IMPLEMENTS
पशुधन गणना / Livestock Census, 2003

अनु क्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	नांगर				Ploughs
	(i) लाकडी	हजारात	1,616	'000 No.	Wooden
	(ii) लोखंडी	हजारात	744	'000 No.	Iron
2	गाड्या	हजारात	1,207	'000 No.	Carts
3	उसाचे चरक				Sugarcane crushers
	(i) शक्तीवर चालणारे	संख्या	5,104	Number	Worked by power
	(ii) बैलाच्या सहाय्याने चालणारे	संख्या	23,330	Number	Worked by bullocks
4	सिंचनाकरिता वापरली जाणारी				Used for Irrigation purpose
	(i) डिझेल इंजिने	संख्या	1,68,228	Number	Diesel engines
	(ii) विजेवर चालणारे पंप	संख्या	10,05,437	Number	Electric pumps
5	घाणी	संख्या	22,438	Number	Ghanis

आधार - १७ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, २००३

Source—Quinquennial 17th Livestock Census, 2003

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.9

वीज पुरवठा केलेले शेती पंप /Agricultural Pumps Energised

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वीज पुरवठा केलेले शेतीचे पंप No. of agricultural Pumps energised		District
		३१ मार्च, २०१२ रोजी As on 31 st March 2012	३१ मार्च, २०१३ रोजी As on 31 st March 2013	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	बृहन्मुंबई	Brihan Mumbai
2	ठाणे	...	26,686	Thane
3	रायगड	...	15,548	Raigad
4	रत्नागिरी	...	15,020	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	17,992	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	75,246	Konkan Division
6	नाशिक	...	3,09,429	Nashik
7	धुळे	...	1,32,082	Dhule
8	नंदुरबार	...	6,792	Nandurbar
9	जळगाव	...	2,03,112	Jalgaon
10	अहमदनगर	...	3,68,172	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	10,19,587	Nashik Division
11	पुणे	...	2,44,048	Pune
12	सातारा	...	1,40,361	Satara
13	सांगली	...	1,84,185	Sangli
14	सोलापूर	...	3,06,264	Solapur
15	कोल्हापूर	...	1,08,443	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	9,83,301	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	20,78,134	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.9 — contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
16	औरंगाबाद ...	1,92,827	1,94,774	Aurangabad
17	जालना ...	99,404	1,03,601	Jalna
18	परभणी ...	1,30,255	1,33,616	Parbhani
19	हिंगोली ...	14,333	17,783	Hingoli
20	बीड ...	1,77,670	1,81,631	Beed
21	नांदेड ...	1,10,141	1,12,387	Nanded
22	उस्मानाबाद ...	1,24,468	1,29,668	Osmanabad
23	लातूर ...	1,17,485	1,21,657	Latur
	औरंगाबाद विभाग ...	9,66,583	9,95,117	Aurangabad Division
24	बुलढाणा ...	1,38,156	1,44,592	Buldhana
25	अकोला ...	87,201	90,361	Akola
26	वाशिम ...	6,036	8,051	Washim
27	अमरावती ...	1,10,233	1,15,587	Amravati
28	यवतमाळ ...	91,565	95,464	Yavatmal
	अमरावती विभाग ...	4,33,191	4,54,055	Amravati Division
29	वर्धा ...	63,530	65,910	Wardha
30	नागपूर ...	97,588	99,637	Nagpur
31	भंडारा ...	51,787	54,236	Bhandara
32	गोंदिया ...	4,729	6,447	Gondia
33	चंद्रपूर ...	37,084	39,505	Chandrapur
34	गडचिरोली ...	10,572	11,680	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ...	2,65,290	2,77,415	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ...	6,98,481	7,31,470	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ...	37,43,198	39,02,135	Maharashtra State

आधार - महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित, मुंबई

Source.—Maharashtra State Electricity Distribution Company Limited, Mumbai

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.10

महाराष्ट्रातील एकूण वहित धारण जमिनी, त्यांचे क्षेत्र व सरासरी

NUMBER, AREA AND AVERAGE SIZE OF OPERATIONAL HOLDINGS IN MAHARASHTRA
कृषि गणना/Agricultural Census 2012-13

अनुक्रमांक Serial No.	आकार वर्ग (हेक्टर) Size class (Hectare)	वहित धारण जमिनीची संख्या (‘००) Number of operational holdings (‘00)	वहित धारण जमिनीचे एकूण क्षेत्र (‘०० हेक्टर) Area of operational holdings (‘00 hectare)	धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टर) Average size of operational holdings (Hectare)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Below 0.50	...	36,457	0.25
2	0.50 - 1.00	...	30,634	0.74
3	1.00 - 2.00	...	40,493	1.42
4	2.00 - 3.00	...	15,451	2.37
5	3.00 - 4.00	...	6,126	3.42
6	4.00 - 5.00	...	3,141	4.42
7	5.00 - 7.50	...	3,043	5.98
8	7.50 - 10.00	...	916	8.52
9	10.00 - 20.00	...	602	12.59
10	20.00 व त्यापेक्षा अधिक/ and above.	...	126	26.88
एकूण/Total		1,36,989	1,97,670	1.44

आधार — कृषि गणनेचे सांख्यिकीय तक्ते, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Statistical Tables on Agricultural Census, Department of Agriculture,
Government of Maharashtra, Pune

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.11

पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प, त्यांची निर्मित सिंचनक्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
IRRIGATION PROJECTS COMPLETED, IRRIGATION POTENTIAL CREATED
AND ACTUAL IRRIGATED AREA

(३० जून, २०१३ रोजी/As on 30th June, 2013)

(हजार हेक्टरांत/In thousand hectares)

जल सिंचन प्रकल्प	पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची संख्या No. of completed projects	पूर्ण झालेल्या प्रकल्पांची निर्मित सिंचनक्षमता ** Irrigation potential created through the completed projects**	प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र * Actual irrigated area*	Irrigation Projects
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
1. मोठे	105	2,719	952	Major
2. मध्यम	298	867	225	Medium
3. लघु व उपसा				Minor & Lift
i) राज्य क्षेत्र	3,484	1340	414	State Sector
ii) स्थानिक क्षेत्र	Local Sector
एकूण	3,887	4,926	1591	

** जून २०१२ पर्यंत / upto June 2012

* प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र २०१२-१३ /Actual irrigated area 2012-13

आधार — पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Irrigation Department, Government of Maharashtra, Mumbai

3. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.12

शासनाचे कार्यान्वित झालेले जलविद्युत प्रकल्प

GOVERNMENT HYDRO ELECTRIC PROJECTS COMMISSIONED

प्रकल्प	मार्च, २०१२ पर्यंत कार्यान्वित झालेले Commissioned till March 2012		एप्रिल, २०१२ ते मार्च, २०१३ मध्ये कार्यान्वित झालेले Commissioned during April 2012 to March 2013		Project
	संख्या Number	क्षमता (मेगॅवॉट) Capacity (M.W.)	संख्या Number	क्षमता (मेगॅवॉट) Capacity (M.W.)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मोठे	11	2888.50	- -	0.00	Major
लहान	22	192.325	- -	0.00	Minor

आधार — पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Irrigation Department, Government of Maharashtra, Mumbai

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1

पशुधन/LIVESTOCK POPULATION

(पशुधन गणना/LIVESTOCK Census 2012)

(हजारत/In thousand numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	गायवर्ग		<i>Cattle</i>
(१)	बैल (अ-१+ अ-२)	(1)	Males
	(अ) केवळ पैदाशीसाठी वापरलेले	169	(a) Used for breeding only
	(ब) पैदाशी व शेतीसाठी वापरलेले	300	(b) Used for both draught & breeding
	(क) कामासाठी वापरलेले	5,424	(c) Used for draught
	(ड) इतर	67	(d) Others
	एकूण-	5,960	.. Total
(२)	गाई (अ-१+ अ-२)		(2) Females over three years
(अ)	पैदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या		(a) Use for breeding or milk
	(१) दुभत्या	3,158	(i) Milch
	(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	2,197	(ii) Dry not calved even once
(ब)	इतर	85	(b) Others
	एकूण	5,440	.. Total
(३)	वासरे	4,084	(3) Young Stock
	एकूण-गाई-बैल	15,484	.. Total—Cattle
अ-१	विदेशी व संकरित गायवर्ग		Exotic & Crossbreed cattle
(१)	दीड वर्षांवरील विदेशी/संकरित बैल	(1)	One and half years cross-breed males
(अ)	केवळ पैदाशीसाठी वापरलेले	26	(a) Used for breeding only
(ब)	पैदाशी व शेतीसाठी वापरलेले	20	(b) Used for both draught & breeding
(क)	कामासाठी वापरलेले	160	(c) Used for draught
(ड)	इतर	6	(d) Others
	एकूण	212	.. Total

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1—contd .

(1)	(2)	(3)	(2)
(२)अडीच वर्षांवरील विदेशी/संकरित गाई			(2)Adult crossbreed cows above two and half years
(अ) पैदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या			(a) Used for breeding or milch
(१) दुभत्या	1,445		(i) Milch
(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	670		(ii) Dry and not calved even once
(ब) इतर		23	(b) Others
	एकूण ..	2,138	.. Total
(३)वासरे	..	1,301	(3) Young Stock
एकूण - विदेशी व संकरित गाय वर्ग.	..	3,651	.. Total -Exotic & Cross breed cattle
अ-२ देशी गायवर्ग			Deshi Cattle
(१)दोन वर्षांवरील देशी बैल			(1) Above 2 years Deshi male
(अ) केवळ पैदाशीसाठी वापरलेले	143		(a) Used for breeding only
(ब) पैदाशी व शेतीसाठी वापरलेले	280		(b) Used for both draught & breeding
(क) कामासाठी वापरलेले	5,264		(c) Used for draught
(ड) इतर	61		(d) Other
	एकूण ..	5,748	.. Total
(२)तीन वर्षांवरील देशी गाई			(1) Above 3 years deshi cows
(अ) पैदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या			(a) Used for breeding or milch
(१) दुभत्या	1,713		(i) Milch
(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	1,527		(ii) Dry and not calved even once
(ब) इतर		62	.. (b) Others
	एकूण ..	3,302	.. Total
(३) वासरे	..	2,783	(3) Young Stock
एकूण - देशी गाय वर्ग	..	11,833	.. Total—Deshi cattle

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
2	म्हशी-रेडे		Buffaloes
	(१) दोन वर्षावरील रेडे		(1) Males over two years
	(अ) केवळ पैदाशीसाठी वापरलेले	59	(a) Used for breeding only
	(ब) पैदाशी व शेतीसाठी वापरलेले	25	(b) Used for breeding & agriculture work
	(क) कामासाठी वापरलेले	127	(c) Used for work
	(ड) इतर	5	(d) Others
	एकूण	216	Total
	(२) तीन वर्षावरील म्हशी		(2) Females over three years
	(अ) पैदाशीसाठी किंवा दुधासाठी ठेवलेल्या		(a) Used for breeding or milch
	(१) दुभत्या	2,162	(i) Milch
	(२) भाकड व एकदाही न व्यालेल्या	1,158	(ii) Dry and not calved even once
	(ब) इतर	39	(b) Others
	एकूण	3,359	Total
	(३) रेडके (तीन वर्षे व त्याखालील)	2,019	(3) Young Stock (three years and below)
	एकूण--म्हशी-रेडे	5,594	Total—Buffaloes
3	मेंढरे	2,580	Sheep
4	शेळ्या	8,435	Goats
5	घोडे-शिगरे	38	Horses and ponies
6	इतर जनावरे #	357	Others livestock #
	एकूण --पशुधन	32,488	Total—Livestock
	(कुत्री व ससे वगळून)		(Excluding dogs & rabbits)
7	कोंबड्या, बदके वगैरे +	77,795	Poultry +

+ कुक्कुटपालनातील धरून / includes poultry farm

(१) आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही.

(i) Details may not add up to the totals due to rounding.

(२) # इतर जनावरांत डुकरे, गाढवे, खेचरे व उंट यांचा समावेश आहे.

(ii) # Other Livestock includes pigs, donkeys, mules and camels.

आधार - १९ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, २०१२

Source.— Quinquennial 19th Livestock Census, 2012

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2

जिल्हावार पशुधन/DISTRICTWISE LIVESTOCK POPULATION

(पशुधन गणना/LIVESTOCK Census 2012)

(हजारत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विदेशी /संकरित गाय वर्ग Exotic Cross- Breed Cattle	देशी गाय वर्ग Deshi Cattle	एकूण गाई-बेल Total Cattle	म्हशी-रेडे Buffa- loes	मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	इतर जनावरे Other † Livestock	एकूण जनावरे Total Livestock	कुत्रे Dogs	कोंबड्या, बदके वगैरे Total + Poultry	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	3	2	5	30	0	11	1	49	33	86	BrihanMumbai
2	ठाणे	13	398	410	187	2	202	8	811	51	5,001	Thane
3	रायगड	10	214	224	69	1	88	2	383	39	3,831	Raigad
4	रत्नागिरी	19	300	319	44	0	33	0	397	14	825	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	13	134	148	67	0	28	2	244	27	769	Sindhudurg
	कोकण विभाग	58	1,048	1,106	397	3	362	13	1,884	164	10,512	Konkan Div.
6	नाशिक	264	752	1,016	238	356	600	31	2,246	129	15,880	Nashik
7	धुळे	40	316	356	100	207	275	31	974	7	1,084	Dhule
8	नंदुरबार	14	322	337	72	15	273	11	709	3	964	Nandurbar
9	जळगाव	86	467	552	257	38	349	21	1,220	10	673	Jalgaon
10	अहमदनगर	882	545	1,427	221	362	792	15	2,822	109	8,974	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	1,286	2,402	3,688	888	978	2,289	109	7,971	258	27,575	Nashik Div.
11	पुणे	456	307	763	294	304	395	11	1,773	101	18,538	Pune
12	सातारा	195	182	377	353	264	309	6	1,311	64	3,980	Satara
13	सांगली	171	171	342	493	157	325	5	1,323	60	3,027	Sangli
14	सोलापूर	341	390	731	450	186	706	17	2,091	78	2,253	Solapur
15	कोल्हापूर	173	102	275	613	104	162	5	1,161	44	3,199	Kolhapur
	पुणे विभाग	1,336	1,152	2,488	2,203	1,015	1,897	44	7,659	347	30,997	Pune Div.
	उर्वरित महाराष्ट्र	2,680	4,602	7,282	3,488	1,996	4,548	166	17,514	769	69,084	Rest of Maharashtra

16	औरंगाबाद	167	416	583	93	88	303	18	1,086	35	633	Aurangabad
17	जालना	43	371	414	79	26	183	19	722	30	428	Jalna
18	परभणी	7	350	357	97	26	134	8	622	19	168	Parbhani
19	हिंगोली	16	260	276	66	6	111	3	463	17	151	Hingoli
20	बीड	131	451	582	240	66	336	13	1,238	53	978	Beed
21	नांदेड	15	635	650	212	41	253	20	1,177	36	461	Nanded
22	उस्मानाबाद	140	215	355	173	32	179	5	743	27	411	Osmanabad
23	लातूर	24	337	361	233	36	123	10	763	27	484	Latur
	औरंगाबाद विभाग	543	3,035	3,578	1,193	321	1,622	96	6,814	244	3,714	Aurangabad Div.
24	बुलढाणा	53	427	480	120	105	264	12	981	24	271	Buldhana
25	अकोला	15	254	269	49	5	135	7	466	11	77	Akola
26	वाशिम	9	234	243	63	11	132	10	459	16	120	Washim
27	अमरावती	47	490	536	125	70	292	8	1,032	23	665	Amravati
28	यवतमाळ	22	698	720	96	25	299	4	1,145	33	640	Yavatmal
	अमरावती विभाग	146	2,103	2,248	453	216	1,122	41	4,083	107	1,773	Amravati Div.
29	वर्धा	47	258	304	49	2	130	3	488	19	267	Wardha
30	नागपूर	100	369	469	84	8	265	7	834	49	1,041	Nagpur
31	भंडारा	82	157	239	90	3	162	0	494	10	270	Bhandara
32	गोंदिया	22	315	338	88	3	156	1	585	12	379	Gondiya
33	चंद्रपूर	24	493	517	73	24	229	3	846	30	575	Chandrapur
34	गडचिरोली	7	501	509	76	7	201	39	831	26	692	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	282	2,093	2,376	460	47	1,143	53	4,078	146	3,224	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	428	4,196	4,624	913	263	2,265	94	8,161	253	4,997	Vidharbha Div.
	महाराष्ट्र राज्य	3,651	11,833	15,484	5,594	2,580	8,435	356	32,489	1,266	77,795	Maharashtra State

† डुकरे, घोडे, शिंगरे, गाढव, उंट, खेचरे, धरून/Includes pigs, horses, ponies, donkey, camel, mules, + कुक्कुटपालनातील धरून / includes poultry farm

आकडे संक्षिप्तता लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही/ Details may not add up to totals due to rounding

आधार - १९ वी पंचवार्षिक पशुधन गणना, २०१२

Source—Quinquennial 19th Livestock Census, 2012

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO ANIMAL HUSBANDRY

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	३१ मार्च, २०१३ रोजी As on 31 st March 2013	Item	
(1)	(2)	(3)	(2)	
1	पशु पैदास केंद्रे	1	Cattle breeding farms	
2	वळु माता संगोपन केंद्र	7	Bull mother farms	
3	वळु संगोपन केंद्रे	2	Bull rearing farms	
4	बकरे/मेष पैदास केंद्रे	10	Goat/Sheep breeding farms	
5	कुक्कुट पैदास केंद्रे व अंडी उबविण्याची केंद्रे	4	Poultry breeding farms and central hatcherie	
6	सधन कुक्कुट विकास गट	16	Intensive poultry development blocks	
7	अतिशीत वळू बीज निर्मित प्रयोगशाळा	3	Frozen semen laboratory	
8	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे	27	District artificial insemination centres	
9	पशुवैद्यकीय दवाखाने श्रेणी -I (राज्य क्षेत्र)	84	Veterinary dispensaries (State sector)	Grade-I
10	पशुवैद्यकीय दवाखाने श्रेणी -II (राज्य क्षेत्र)	586	Veterinary dispensaries (State sector)	Grade-II
11	पशुवैद्यकीय संस्था--		Veterinary institutions	
	(i) पशुवैद्यकीय बहुचिकित्सालये	32	Veterinary Polyclinics	
	(ii) पशुवैद्यकीय रुग्णालये/दवाखाने श्रेणी -I (स्थानिक क्षेत्र)	1664	Veterinary hospitals/dispensaries Grade -I (Local sector)	

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 4.3—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
(iii)	पशुवैद्यकीय दवाखाने श्रेणी -II (स्थानिक क्षेत्र)	2262	Veterinary dispensaries Grade -II (Local sector)
(iv)	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने (स्थानिक क्षेत्र)	65	Mobile Veterinary clinics (Local sector)
(v)	पशुवैद्यकीय सहाय्यक केंद्रे	. .	Veterinary aid centres
(vi)	फिरती विस्तारित व प्रात्यक्षिक केंद्रे	- -	Mobile extension cum demonstration centres
(vii)	तालुका पशुवैद्यकीय लघु सर्व चिकित्सालये	168	Taluka veterinary all mini polyclinic
(viii)	तपासणी चौक्या	13	Check post

टीप/Note — (१) † दापोली, परभणी व नागपूर येथील कृषि विद्यापीठांखालील प्रत्येकी एक धरून./Including one each under Agricultural Universities at Dapoli, Parbhani and Nagpur.

(२) बकरे पैदास केंद्र व मेष पैदास केंद्र ह्या संस्था मेष विकास महामंडळाकडे हस्तांतरित करण्यात आलेल्या आहेत./The institutions Goat development center and Sheep development centre have been transferred to Sheep Development Corporation.

(३) * अनुक्रमांक १० व ११ (क) मध्ये समाविष्ट आहे./ Included in Sr.No. 10 & 11 (c).

आधार — पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.4

शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांमार्फत झालेले दुधाचे संकलन व वितरण

COLLECTION AND DISTRIBUTION OF MILK BY DAIRIES IN GOVERNMENT
AND CO-OPERATIVE SECTORS

2012-13

(लाख लिटरमध्ये/In lakh litres)

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	प्रतिदिनी सरासरी गाई व म्हशांचे दूध संकलन Daily average collection of cows & buffaloe's milk	Division
(1)	(2)	(3)	(2)
1	मुंबई 0.098	... Mumbai
2	नाशिक 8.193	... Nashik
3	पुणे 28.153	... Pune
4	औरंगाबाद 2.812	... Aurangabad
5	अमरावती 0.196	... Amravati
6	नागपूर 1.337	... Nagpur
एकूण ..		40.789	... Total

दुधाचे प्रतिदिन सरासरी वितरण/Average distribution of milk per day

1.	बृहन्मुंबई दूध योजना/ Brihan Mumbai milk scheme	0.893	लाख लिटर/lakh litres
2.	स्थानिक ग्रामीण दूध विक्री/ Local rural sale of milk	0.596	लाख लिटर/lakh litres
3.	महानंद दुग्धशाळेचे वितरण/ Distribution of Mahananda dairy	4.424	लाख लिटर/lakh litres

आधार — आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Comissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Mumbai

4. पशुसंवर्धन/ANIMAL HUSBANDRY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.5

दुग्धजन्य पदार्थांची उत्पादने व दूध शीतकरण केंद्रे
MILK PRODUCTS AND MILK CHILLING CENTRES
2012-13

अनु क्रमांक Serial No.	उत्पादनाचे नाव (2)	परिमाण (3)	उत्पादन Production (4)	Unit (3)	Name of production (2)
1	तूप	मे. टन	65.099	M. tonne	Ghee
2	मसाला दूध	संख्या	7,88,710	No.	Masala milk
3	एनर्जी	"	51,02,600	"	Energy
4	मलईविरहित दूध भुकटी	मे. टन	2040.405	M. tonne	Skimmed milk powder
5	सफेद लोणी	"	1186.483	"	White butter
6	लस्सी	संख्या	35,30,757	No.	Lassi
7	टिकाऊ गाइचे दूध	"	93,508	"	Long life cow Milk

(एक) शासकीय व सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळांच्या दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या व त्याची क्षमता		(I) No. and capacity of milk chilling centres in milk processing plants in Government and Co-operative sector
(अ) एकूण दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	139 25.00	(a) Total milk chilling centres Capacity (in lakh litres)
(ब) शासकीय दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	68 6.22	(b) Government milk chilling centres Capacity (in lakh litres)
(क) सहकारी दूध शीतकरण केंद्रे क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	71 18.78	(c) Co-operative milk chilling centres Capacity (in lakh litres)
(दोन) सहकारी क्षेत्रातील दुग्धशाळा दूध प्रक्रिया यंत्राची संख्या क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	45 54.47	(II) Co-operative Dairies Number of milk processing plants Capacity (in lakh litres)
(तीन) शासकीय दुग्धशाळा क्षमता (लाख लिटरमध्ये)	32 29.80	(III) Government Dairies Capacity (in lakh litres)

आधार — आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.1

विविध खारवण आवारांत झालेली माशांची आवक,

खारवण्यासाठी झालेला मिठाचा वापर आणि खारवलेले मासे

QUANTITY OF FISH BROUGHT FOR CURING, SALT ISSUED AND FISH CURED

2012-13

(मेट्रिक टन/in M. tonne)

अनुक्रमांक Serial No.	आवाराचे नांव	खारवण्यासाठी आणलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचा वापर Quantity of salt issued	खारवलेल्या माशांचे वजन Weight of cured fish translate	Name of the yard
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	जयगड	Jaigad
2	वरवडे	Warwade
3	मिरकर वाडा	2,538	914	1,904	Mirkarwada
4	देवगड	Devgad
5	हर्ण	Harnai
6	दाभोळ	Dabhol
7	विजयदुर्ग	Vijaydurg
8	तारा मुंब्री	Taramumbri
9	पाज	Phaj
10	वेलदूर नवानगर	Velduer navanager
11	मालवण	3,739	1,346	2,804	Malwan
12	वेंगुर्ला	Vengurla
एकूण . .		6,277	2,260	4,708	

आधार — आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Comissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती

MISCELLANEOUS STATISTICS RELATING TO FISHERIES

2012-13

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	माहिती Particulars	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	एकूण समुद्र किनारा	कि.मीटर	720	K.m.	Total coastline of State
2	सागरी मत्स्यव्यवसाय करणारी खेडी/गावठाणे	संख्या	456	No.	Marine fishing villages/ hamlets
3	सागरी मत्स्यव्यवसायासाठी वापरातील होड्या	"	15,083	"	Boats utilised in fishing
4	प्रत्येकी एक मे. टनापेक्षा जास्त वजनाच्या होड्या	"	N.A.	"	Boats above one M.ton
5	यांत्रिकीकृत होड्या	"	12,536	"	<i>Mechanised Boats</i>
6	एकूण मत्स्योत्पादन--				<i>Fish Production—</i>
	(अ) सागरी	हजार मे. टन	4.49	Th.MT.	(a) Marine
	(ब) गोड्या पाण्याचे	"	1.37	,,	(b) Inland
7	मत्स्यव्यवसायातील सहकारी संस्था	संख्या	3,315	No.	Co-operative societies in fisheries
8	त्यांच्या सभासदांची संख्या	संख्या	3,32,636	No.	Their members
9	राज्यातील गोडे पाणी व्याप्त क्षेत्र	हेक्टर	3,17,000	Ht.	Total inland water spread area
10	मत्स्य बीज साठा	लाख	1847.8	Lakh	Carp fry stocked
11	मासळी खारवण्याची आवार केंद्रे	संख्या	12	No.	Fish curing yards
12	मत्स्यव्यवसाय शिक्षण संस्था	"	N.A.	"	Fishery education institute
13	सहकारी होड्या बांधणारी केंद्रे	"	N.A.	"	Co-operative boat building yards

आधार — आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Comissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3

मासळीच्या प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
VARIETYWISE MARINE FISH PRODUCTION
2012-13

(मे.टनात/In M.tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार	ठाणे Thane	बृहन्मुंबई Brihan Mumbai	रायगड Raigad	रत्नागिरी Ratn- agiri	सिंधुदुर्ग Sindh- udurg	एकूण Total	Variety
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुशी, पाकट,वाळ	4111	2029	751	227	216	7334	Elasmobranches
2	वाम	750	361	1640	110	56	2917	Eels
3	शिंगाडा, शिंगटी	4820	6784	945	2667	388	15604	Catfishes
4	कर्ली, दाताळी	821	804	388	314	101	2428	Chirocentrus
5	पेडवा, पेडी, भिल्लजी	194	3887	11356	31645	2687	49769	Sardines
6	भिंग पाल	987	254	283	21	0	1545	Hilsa-Llisha
7	मांदेली	7403	9596	1437	288	0	18724	Anchoviella
8	काटी	4940	989	773	332	0	7034	Thrissocles
9	खवली, पातुडी	2	10	36	2257	69	2374	Other clupeida
10	बोंबोल	56958	22848	962	33	526	81327	Harpodon Neherus
11	करकरा, खजुरा	6	121	113	32	0	272	Perchaes
12	तांब	0	443	57	31	133	664	Red snapper
13	दाढा, रावस	835	373	449	1	0	1658	Polynomids
14	घोळ, कोथ	4210	1813	181	107	0	6311	Sciaenids
15	बळा, वाकटी	1724	12325	844	7840	4596	27329	Ribbon fish
16	ढोमा, धोडी	1687	10160	1503	2703	1321	17374	Otolithes
17	खरबा बांगडा	250	2377	189	2062	563	5441	Caranx
18	सरंगा	8690	585	664	181	348	10468	Pomfrets
19	हलवा	205	529	82	144	193	1153	Black Pomfrets

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 5.3—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
20	बांगडा	756	3989	1427	3826	2804	12802	Mackeral
21	सुरमई, डागोळ, फलई	2346	2698	665	1579	831	8119	Seer fish
22	गेदर, कुपा	322	1220	315	903	256	3016	Tunnies
23	तेडली	0	56	181	871	8	1116	Bregamceros Macellendi
24	लेप	70	1038	252	2979	1857	6196	Soles
25	कोकरी, टोकी	0	1092	51	347	64	1554	Carangids small
26	खाप	0	0	14	81	708	803	Leiognathus
27	चिराटी, राणे, बामणे	0	11242	15	1663	1493	14413	Upenaidessp.
28	कोळंबी	2857	26405	4199	5679	3157	42297	Penaeid Prawns
29	जवळा, करंदी	17254	29347	9299	10	54	55964	Non-Penaeid Prawns
30	शेवंड	185	158	103	219	123	788	Lobsters
31	सोंदाळा	0	496	63	1381	838	2778	Lactarius
32	म्हाकूळ	90	9961	83	5095	1380	16636	Cephalopoda.
33	इतर	1319	4381	2664	12062	1979	22705	Miscellaneous
एकूण		123792	168698	41984	87690	26749	448913	Total

आधार - आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

5. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4

मत्स्योत्पादनाचा वापर (सागरी व भूजल)

DISPOSITION OF FISH CATCH (MARINE AND INLAND)

2012-13

(मे.टनात/In M.Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	वापराचा प्रकार	मत्स्योत्पादन Fish product	Types of disposition
(1)	(2)	(3)	(1)
1	विक्रीसाठी ताजे मासे ...	4,60,477	Fresh Fish for marketing
2	गोठविण्याकरिता ...	—	Freezing
3	वाळविण्याकरिता ...	1,02,735	Sun-dried
4	खारविण्याकरिता ...	6,425	Salted
5	डबा बंद मासे ...	—	Canning
6	खताकरिता ...	16,737	Reduction
7	इतर ...	—	Miscellaneous purpose
	एकूण ...	5,86,374	Total

आधार - आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.1

वनव्याप्त क्षेत्रांचे वर्गीकरण/CLASSIFICATION OF FOREST AREA

(क्षेत्र चौ.कि.मीटरमध्ये/Area in Sq. Kilometers)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकार		2011-12	2012-13 *	Type of Forest
(1)	(2)		(3)	(4)	(2)
1	राखीव	...	51,549	50,716	Reserved
2	संरक्षित	...	6,727	6,716	Protected
3	अवर्गीकृत	...	3,082	3,937	Unclassified
	एकूण	...	61,358	61,369	Total

* अस्थायी / Provisional

आधार - मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source — Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur

6. वने/FORESTS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 6.2

मुख्य आणि गौण वनोत्पादने
MAJOR AND MINOR FOREST PRODUCE

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	2012-13	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	इमारतीचे लाकूड -		<i>Timber—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर)	92	(a) Quantity (thousand cubic metres)
	(ब) मूल्य (₹ लाख)	... 22,860	(b) Value (₹ lakh)
2	जळाऊ लाकूड--		<i>Firewood—</i>
	(अ) उत्पादन (हजार घन मीटर)	322	(a) Quantity (thousand cubic metres)
	(ब) मूल्य (₹ लाख)	... 3,274	(b) Value (₹ lakh)
3	गौण वनोत्पादन--		<i>Minor forest Produces—</i>
	मूल्य (₹ लाख)		Value (₹ lakh)
	(अ) बांबू	... 3,074	(a) Bamboo
	(ब) गवत इत्यादी	... 12	(b) Grass and grazing
	(क) विडी पाने	... 13,681	(c) Bidileaves
	(ड) इतर उत्पादन	... 1,276	(b) Other product

आधार -- मुख्य वन संरक्षक, महाराष्ट्र शासन, नागपूर

Source — Chief Conservator of Forests, Government of Maharashtra, Nagpur

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.1

चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण

DISTRIBUTION OF WORKING FACTORIES ACCORDING TO WORKING STRENGTH
2011

अनुक्रमांक Serial No.	कामगारांच्या दैनिक सरासरीचा गट Class of average daily employment	चालू कारखाने (संख्या) Working factories (No.)	त्यातील एकूण कामगारांची दैनिक सरासरी (संख्या) Average daily number of workers (No.)
(1)	(2)	(3)	(4)
1	Less than 10/पेक्षा कमी	11,671	62,544
2	10 to 19	8,262	1,12,805
3	20 to 49	8,544	2,42,784
4	50 to 99	3,824	2,34,147
5	100 to 499	3,078	6,08,196
6	500 to 999	339	2,23,451
7	1,000 to 4,999	153	2,79,754
8	5,000 व त्याहून अधिक/ and above	5	50,937
एकूण/Total ...		35,876	18,14,618

आधार - औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

90. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

उद्योगांच्या प्रमुख गटानुसार कारखान्यांची व त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या
 NO OF FACTORIES AND AVERAGE DAILY EMPLOYMENT THERE IN ACCORDING
 TO MAJOR GROUPS OF INDUSTRIES 2011

अनु क्रमांक Serial No. (1)	कारखान्यांचे प्रमुख गट (2)	चालू कारखान्यांची संख्या No.of working factories (3)	त्यांतील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily No.of workers (4)	Major Group (2)
1	कृषि, शिकार व संबंधित सेवा	919	27,843	Agriculture, hunting and related service activities
2	कोळसा, दगडी कोळसा यांचे खाणकाम	8	470	Mining of coal & lignite,
3	इतर खाणकाम व दगड खाणकाम	16	869	Other mining and Quarrying
4	कच्च्या धातूचे खाणकाम	1	69	Mining of metal ores
5	खाणकाम व दगड खाणकाम इ.वगळून	3	68	miningexcluding
6	खाद्य उत्पादने	2,882	1,72,974	Products of Food
7	तंबाखू उत्पादने	54	6,033	Tobacco Products
8	वस्त्रोद्योग	5,667	1,54,261	Textiles
9	परिधान करण्याची वस्त्रे	806	38,725	Wearing apparels
10	कातडी कमावणे व चामड्याची उत्पादने	121	3,796	Tanning&dressingofleather
11	लाकूड व लाकडाची उत्पादने	3,119	21,748	Wood and wood products
12	कागद आणि कागदाची उत्पादने	769	30,992	Paper and Paper products
13	शीतपेय उत्पादने	563	20,034	Products of beverages
14	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम उत्पादने	195	16,666	Coke,refinedpetroleumproducts
15	रसायने व रासायनिक उत्पादने	2,549	1,12,604	Chemicals & chemical products
16	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	1,829	92,055	Rubber and plastic products
17	इतर अधातू खनिज उत्पादने	938	46,518	Other non-metallic mineral products
18	मूलभूत धातू उत्पादने	1478	1,08,147	Basic metals products
19	धातूच्या तयार वस्तूंचे उत्पादने	4,619	2,28,752	Fabricated metal products
20	यंत्रे व यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती व यंत्रसामग्रीची उभारणी	229	19,067	Repair & installation of machinery and equipment
21	औषध, वैद्यकीय रसायने व वनस्पतीय उत्पादने	835	67,571	Pharmaceuticals, medicinal chemical & botanical products
22	विद्युत् सामग्रीची उत्पादने	1,020	78,148	Electrical equipments products
23	चलतीचित्रे, व्हिडिओ, दूरदर्शन कार्यक्रमांची निर्मिती, ध्वनीमुद्रण व संगीत प्रकाशन संदर्भातील प्रक्रिया	23	1,247	Motion picture, video, T.V. programme production, sound recording & music publishing activities
24	संगणक, विद्युत् व चष्म्याची उत्पादने	465	39,141	Computer, electronic & optical products
25	मुद्रण, ध्वनी व चित्रमुद्रणाचे उत्पादने	1,026	39,485	Printing & reproduction of recorded media
26	इतर परिवहन सामग्रीची उत्पादने	149	37,899	Other transport equipments Products
27	फर्निचर उत्पादने	175	4,727	Furniture Products
28	टाकाऊ वस्तूंचे संचयन, प्रक्रिया व विल्हेवाट, वस्तूंचा पुनर्वापर	9	651	Waste collection, treatment & disposal activities, materials recovery
29	वीज, वायू, वाफ आणि वातानुकूलित सेवा पुरवठा	127	20,741	Electricity, gas, steam and air conditioning supply

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
30	पाण्याचे संचयन, प्रक्रिया व पुरवठा	142	4,291	Water collection, treatment & supply
31	इमारत बांधकाम	1	9	Construction of buildings
32	अभियांत्रिकी	1	12	Civil engineering
33	मोटर वाहने, ट्रॅल्स निम-ट्रॅल्स यांची उत्पादन	742	1,40,565	Products of motor vehicles, trailers and semi-trailers
34	मोटर व मोटारसायकल यांची दुरुस्ती आणि घाऊक व किरकोळ व्यापार	1,018	60,137	Wholesale & retail trade and repair of motor & motorcycle
35	किरकोळ व्यापार (मोटर व मोटारसायकल वगळून)	720	14,379	Retail trade (except motor & motorcycle)
36	घाऊक व्यापार (मोटर व मोटारसायकल वगळून)	66	3,935	Wholesale (except motor & motorcycle)
37	हवाई वाहतूक	4	355	Air transport
38	गोदाम व परिवहन सहाय्यकारी कार्ये	130	8,298	Supporting & auxiliary transport activities
39	प्रकाशने	30	3,090	Publishing
40	इतरत्र वर्गीकृत नसलेली यंत्रे व यंत्रसामग्रीची उत्पादन	1,395	1,26,995	Products of machinery and equipments without n.e.c.
41	संगणक, वैयक्तिक व गृहपयोगी वस्तूंची दुरुस्ती	48	5,790	Repair of Computer, personal & household goods
42	विज्ञान संशोधन व विकास	17	1,645	Research and development
43	इतर उत्पादने	842	42,987	Other products
44	कार्यालयीन, प्रशासकीय सेवा व इतर साहाय्य सेवा	11	399	Office administrative services & other support services
45	शिक्षण	5	111	Education
46	इतर व्यवसायिक वैज्ञानिक व तांत्रिक कार्ये	3	282	Other professional scientific & technical activities
47	रचनात्मक स्वरूपाची बांधकामे	16	598	Specialized construction activities
48	मलनिःसारण	43	1,080	Sewerage
49	इतर खाजगी सेवा कार्ये	24	715	Other personal service activities
50	निरुपयोगी वस्तूंचे पुनर्माध्यमीकरण व्यवस्था करणे	5	314	Remediation activities & waste management
51	अन्न व शितपेय सेवा कार्ये	1	50	Food & beverages services activities
52	दूरसंचार	-	-	Telecommunication
53	संगणक आज्ञावली सल्ला देणे व संबंधीत कार्ये	2	361	Computer programming consultancy & related services
54	माहिती सेवा संबंधीत कार्ये	1	15	Information service activities
55	पशुधन सेवा	-	-	Veterinary services
56	भाडे व करार तत्वावरील सेवा	-	-	Rental and leasing services
57	जाहिरात आणि वाणिज्य संशोधन	2	159	Advertising & market research
58	कला व मनोरंजन कार्ये	-	-	Creative arts & entertainment activities
59	सामाजिक कार्ये सेवा	1	11	Social work activities
60	वास्तूविशारद व अभियांत्रिकी तपासणी व विश्लेषण	6	227	Architecture & engineering activities, technical testing & analysis
61	इमारतीमधील अंर्गत पुर्विण्यात येणा-या सुविधा	1	28	Services to build & landscape activities
62	अविभेदित वस्तू व सेवा उत्पादक कार्ये व कुटूंब सेवा	5	179	Undifferentiated goods & services producing activities of households
एकूण		35,876	18,14,618	Total

आधार - औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.3

चालू कारखाने आणि त्यांतील कामगारांची जिल्हावार दैनिक सरासरी संख्या
DISTRICTWISE WORKING FACTORIES AND AVERAGE DAILY NO. OF WORKERS
2011

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	चालू कारखान्यांची संख्या Working factories (No.)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers (No.)	District (2)
(1)	(2)	(4)	(6)	(2)
1	बृहन्मुंबई	5,167	2,44,833	Brihan Mumbai
2	ठाणे	7,817	4,18,573	Thane
3	रायगड	1,251	91,212	Raigad
4	रत्नागिरी	339	18,435	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	134	3,270	Sindhudurg
	कोकण विभाग	14,708	7,76,323	Konkan Division
6	नाशिक	1,933	1,00,601	Nashik
7	धुळे	316	9,876	Dhule
8	नंदुरबार	87	2,893	Nandurbar
9	जळगाव	827	32,005	Jalgaon
10	अहमदनगर	884	36,080	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	4,047	1,81,455	Nashik Division
11	पुणे	4,453	4,26,273	Pune
12	सातारा	488	34,597	Satara
13	सांगली	821	33,683	Sangli
14	सोलापूर	3,853	38,343	Solapur
15	कोल्हापूर	1,799	81,528	Kolhapur
	पुणे विभाग	11,414	6,14,429	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	30,169	15,72,207	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.3—contd.

(1)	(2)	(4)	(6)	(2)
16	औरंगाबाद	950	66,433	Aurangabad
17	जालना	258	101720	Jalna
18	परभणी	61	2,171	Parbhani
19	हिंगोली	50	1,814	Hingoli
20	बीड	140	6,554	Beed
21	नांदेड	167	3,054	Nanded
22	उस्मानाबाद	37	3,234	Osmanabad
23	लातूर	136	5,358	Latur
औरंगाबाद विभाग		1,799	99,338	Aurangabad Division
24	बुलढाणा	357	8,838	Buldhana
25	अकोला	441	8,210	Akola
26	वाशिम	112	1,675	Washim
27	अमरावती	382	5,440	Amravati
28	यवतमाळ	316	9,028	Yavatmal
अमरावती विभाग		1,608	33,191	Amravati Division
29	वर्धा	144	13,129	Wardha
30	नागपूर	1,690	70,589	Nagpur
31	भंडारा	118	4,074	Bhandara
32	गोंदिया	93	1,574	Gondia
33	चंद्रपूर	209	18,969	Chandrapur
34	गडचिरोली	46	1,547	Gadchiroli
नागपूर विभाग		2,300	1,09,882	Nagpur Division
विदर्भ विभाग		3,908	1,43,073	Vidharbha Division
महाराष्ट्र राज्य		35,876	18,14,618	Maharashtra State

आधार — औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योगआणि खणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.4

महाराष्ट्र राज्यातील उत्पादक भांडवल, उत्पादन आणि मूल्यवृद्धी

PRODUCTIVE CAPITAL, OUTPUT AND VALUE ADDED MANUFACTURE
IN MAHARASHTRA STATE
2010-11

(₹ लाखात/₹ Lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग गट (२००८)	उत्पादक भांडवल Productive Capital	एकूण उत्पादन Total output	मूल्य वृद्धी Value added	Industry Group (2008)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	सूत काढणे, वटणी, सफाई इ.	2,37,876	12,04,878	2,22,018	Cotton, ginning, cleaning ect.
2	मीठ उत्पादन	467	1028	759	Extraction of salt
3	खाद्य उत्पादने	21,82,203	84,56,371	6,98,428	Food products
4	पेये	5,29,895	4,97,711	1,04,640	Beverages
5	तंबाखू उत्पादने	28,701	1,13,399	30,753	Tobacco products
6	वस्त्रोद्योग	17,85,262	31,18,355	3,95,651	Textiles
7	परिधान करण्याची वस्त्रे	2,57,829	8,11,744	1,69,876	Wearing apparels
8	कातडी कमावणे व चामड्यांची उत्पादने	9,955	77,929	16,136	Leather & related products
9	लाकूड व लाकडाची उत्पादने (फर्निचर वगळून) वाळलेले गवत व प्लेटिंग सामग्रीचे उत्पादन	39,182	1,56,105	15,702	Wood & wood products (except furniture) articles of straw & plaiting materials
10	कागद आणि कागदाची उत्पादने	7,13,007	7,57,827	1,19,310	Paper and Paper products
11	प्रकाशने	40,972	25,037	-1,361	Publishing
12	कोळसा, शुद्ध पेट्रोलियम यांची उत्पादने इ.	14,21,165	1,07,25,926	34,75,029	Coal, refined petroleum products ect.
13	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादने	12,16,890	32,27,917	9,59,297	Rubber and plastic products
14	रसायने व रासायनिक उत्पादने	29,51,405	57,50,230	12,04,666	Chemicals and chemical products
15	इतर अधातू खनिज उत्पादने	7,34,958	9,51,848	2,32,383	Other non-metallic mineral products
16	मूलभूत धातूची उत्पादने	53,50,926	89,42,843	9,13,511	Basic metals products
17	धातूच्या तयार वस्तू	16,34,683	42,27,214	9,79,664	Fabricated metal products
18	यंत्र व यंत्रसामग्रीचे उत्पादन	22,57,716	59,71,415	13,89,473	Machinery and equipments product

तक्का क्रमांक/TABLE NO. 7.4—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
19	संगणक,विद्युत् आणि ऑप्टिकल उत्पादने	11,38,753	17,51,831	3,30,895	Computer,electronic & optical products
20	विद्युत् सामग्रीची उत्पादने	12,98,089	35,96,063	7,97,518	Electrical equipment products
21	औषधे, वैद्यकीय रसायने व वनस्पतीय उत्पादने	20,11,909	28,11,199	6,93,140	Pharmaceuticals, medicinal chemical and botanical products
22	मोटर वाहने, ट्रेलर्स व निम-ट्रेलर्सचे उत्पादन	-1,42,027	65,65,937	6,86,841	Motor vehicles, trailers & semi-trailor sproducts
23	इतर परिवहन सामग्रीचे उत्पादन	7,50,051	26,61,269	5,69,765	Other transport equipments product
22	फर्निचरचे उत्पादन	1,25,559	4,80,809	1,18,446	Furniture products
25	मुद्रण,व ध्वनी चित्रमुद्रणाचे पुर्नउत्पादन	3,98,385	7,91,528	2,18,195	Printing & reproduction of recorded media
26	यंत्र व यंत्रसामग्रीची दुरुस्ती व यंत्रसामग्री बसविणे	1,43,597	1,30,631	42,662	Repairs & installation of machinery & equipment
27	टाकाऊ वस्तूंचे संचयन, प्रक्रिया व विल्हेवाट, वस्तूंचा पुनर्वापर	22,372	22,689	5,287	West collection, treatment and disposal activities, materials recovery
28	इतर उत्पादने	8,03,131	23,73,835	2,79,104	Other products
29	इतर	20,28,579	23,32,698	3,01,777	Others
	एकूण	2,99,71,445	7,85,36,266	1,49,69,565	Total

आधार - केंद्रिय सांख्यिकी संघटना, कोलकाता,खंड-१

Source - Central Statistical Organisation, Kolkatta Volume-1

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.5

सुती कापड गिरण्यांतील सरासरी गैरहजेरी

AVERAGE PERCENTAGE OF ABSENTEEISM IN THE COTTON TEXTILE INDUSTRY
2012

अनुक्रमांक Serial No.	केंद्रे (2)	सरासरी गैरहजेरी (शेकडेवारीत) Average percentage of absenteeism (3)	Centres (2)
1	मुंबई ...	13.00	Mumbai
2	सोलापूर ...	8.00	Solapur
3	नागपूर ...	---	Nagpur
4	जळगाव ...	---	Jalgaon
5	नांदेड ...	---	Nanded
6	औरंगाबाद ...	---	Aurangabad
7	इतर केंद्रे ...	---	Other centres
	एकूण केंद्रे ...	15.00	All centres

आधार — कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.6

औद्योगिक विवाद/INDUSTRIAL DISPUTES
2013

अनुक्रमांक Sr.No.	बाब	माहिती Particulars	Item
(1)	(2)	(3)	(2)
1	कापड गिरण्या--		<i>Textiles—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	3	(a) Number of disputes
	(ब) प्रत्यक्ष भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	82*	(b) Number of workers involved Directly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	1,365*	(c) Number of persondays lost
2	यंत्रोत्पादक कारखाने--		<i>Engineering—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	5	(a) Number of disputes.
	(ब) प्रत्यक्ष भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	34*	(b) Number of workers involved Directly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	7,982*	(c) Number of persondays lost
3	संकीर्ण व रसायन--		<i>Miscellaneous and Chemical—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	14	(a) Number of disputes
	(ब) प्रत्यक्ष भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	47*	(b) Number of workers involved Directly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	3,618*	(c) Number of persondays lost
4	एकूण--		<i>Total—</i>
	(अ) तंट्यांची संख्या	22	(a) Number of disputes
	(ब) प्रत्यक्ष भाग घेतलेल्या कामगारांची संख्या	163*	(b) Number of workers involved Directly
	(क) वाया गेलेले एकूण मनुष्यदिवस	12,965*	(c) Number of persondays lost

* शंभरात / In hundred

आधार — कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.7

कापड उद्योगाची माहिती (गिरणी विभाग)/INFORMATION OF COTTON TEXTILE INDUSTRY (MILL SECTOR)

		माहे अखेर at the end of month								
अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	गिरण्यांची संख्या Number of mills		पटावरील कामगारांची संख्या Number of employees on roll		स्थापित चात्या (हजारत) Spindles installed (Thousand)		स्थापित माग (हजारत) Looms installed (Thousand)		Region
		मार्च March 2012 (3)	मार्च March 2013 (4)	मार्च March 2012 (5)	मार्च March 2013 (6)	मार्च March 2012 (7)	मार्च March 2013 (8)	मार्च March 2012 (9)	मार्च March 2013 (10)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	महाराष्ट्र	217	215	1,02,661	1,02,428	4,611	4,618	9	9	Maharashtra
(a)	मुंबई शहर	19	18	17,536	19,559	584	575	4	4	Mumbai City
(b)	उर्वरित महाराष्ट्र	198	197	85,125	82,869	4,027	4,043	5	5	Rest of Maharashtra

आधार — वस्त्रनिर्माण आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई

Source — Textile Commissioner, Government of India, Mumbai

7. उद्योग आणि खाणकाम/INDUSTRY AND MINING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.8

खनिज उत्पादन/MINERAL PRODUCTION
2012-13*

अनुक्रमांक Serial No.	खनिज पदार्थ	उत्पादन (हजार टनांत) Production (In thousand tonnes)	मूल्य (₹ लाख) Value (₹ lakh)	Minerals
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	क्रोमाईट	Chromite
2	कोळसा ...	39,187	5,60,322	Coal
3	कच्चे लोखंड ...	1,777	14,232	Iron Ore
4	चुनखडी ...	12,093	26,727	Limestone
5	कच्चे मँगनीज ...	700	79,548	Manganese Ore
6	कओलिन (नैसर्गिक)	Kaolin (Natural)
7	बॉक्साईट ...	3,015	10,836	Bauxite
8	मीठ \$...	162	...	Salt \$
9	डोलोमाईट ...	185	436	Dolomite
10	सिलिका सँड ...	283	1,007	Silica sand
11	फ्लोराईट (ग्रेडेड) ...	4	455	Flourite(Graded)
12	लॅटेराईट ...	317	380	Laterite
13	कायनाईट	Kyanite
14	इतर + ...	1,834	1,813	Other +

टीप-(१) + कोरंडम,क्ले, पायरोफायलाईट, स्फटिक, वाळू(इतर), सिलीमानाईट आणि शेल हे इतर खनिजांमध्ये अंतर्भूत आहेत./ Others include minerals like Corandum, Clay, Pyrophyllite, Quartz, Sand (others), Sillimanite and Shale.

(२) \$ सहायक मीठ आयुक्त, मुंबई यांनी कळविल्यानुसार/As reported by the Assistant Salt Commissioner, Mumbai

* अस्थायी / Provisional

आधार — भारतीय खाण केंद्र, नागपूर

Source—Indian Bureau of Mines, Nagpur

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1

विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन आणि व्यापार

INSTALLED CAPACITY, GENERATION AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY
2012-13

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (1)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
1	स्थापित क्षमता (मेगावॉट)		Installed Capacity (Mega Watt)
(1)	औष्णिक	.. 13,946	Thermal
(2)	जलजन्य	.. 3,066	Hydro
(3)	नैसर्गिक वायुजन्य	.. 3,072	Natural Gas
(4)	बंदिस्त विद्युत	Captive Power
(5)	अक्षय उर्जा	.. 4,789	Renewable Energy
	एकूण	.. 24,873	.. Total
2	निर्मिती (दशलक्ष युनिट्स)		Generation (Million Units)
(1)	औष्णिक	.. 66,075	Thermal
(2)	जलजन्य	.. 5,980	Hydro
(3)	नैसर्गिक व वायुजन्य	.. 10,242	Natural Gas
(4)	बंदिस्त विद्युत	Captive Power
(5)	अक्षय उर्जा	.. 5,842	Renewable Energy
	एकूण	.. 88,139	.. Total
3	वापर (दशलक्ष युनिट्स)		Consumption (Million Units)
(1)	घरगुती	.. 22,831	Domestic
(2)	वाणिज्यिक	.. 12,635	Commercial
(3)	औद्योगिक	.. 38,110	Industrial
(4)	सार्वजनिक दिवाबत्ती	.. 1,313	Public lighting
(5)	रेल्वे	.. 2,389	Railway
(6)	कृषि	.. 20,984	Agriculture
(7)	सार्वजनिक पाणी पुरवठा	.. 2,263	Public water works
(8)	संकीर्ण	.. 140	Miscellaneous
	एकूण	.. 1,00665	.. Total

आधार- महानिर्मिती, महावितरण, टाटा पॉवर, रिलायन्स इन्फ्रास्ट्रक्चर, बेस्ट, महाराष्ट्र उर्जा विकास प्राधिकरण, पश्चिम विभागीय उर्जा समिती, मुंबई, केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source- MAHAGENCO, MAHADISCOM, TATA Power, Reliance Infrastructure, BEST, MEDA, WRPC, CEA, GoI, New Delhi

8. वीज/ELECTRICITY

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2

विद्युत पुरवठा झालेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या/NO. OF TOWNS AND VILLAGES ELECTRIFIED
(३१ मार्च, २०१३ रोजी/As on 31st March 2013)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विद्युत पुरवठा झालेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या No. of towns and villages electrified	District	
(1)	(2)	(3)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	...	1	BrihanMumbai
2	ठाणे	...	1,764	Thane
3	रायगड	...	1,877	Raigad
4	रत्नागिरी	...	1,549	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	...	735	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	5,926	Konkan Division
6	नाशिक	...	1,940	Nashik
7	धुळे	...	720	Dhule
8	नंदुरबार	...	759	Nandurbar
9	जळगाव	...	1,503	Jalgaon
10	अहमदनगर	...	1,596	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	6,518	Nashik Division
11	पुणे	...	1,864	Pune
12	सातारा	...	1,729	Satara
13	सांगली	...	729	Sangli
14	सोलापूर	...	1,225	Solapur
15	कोल्हापूर	...	1,211	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	6,758	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	19,202	Rest of Maharashtra
16	औरंगाबाद	...	1,309	Aurangabad
17	जालना	...	967	Jalna
18	परभणी	...	838	Parbhani
19	हिंगोली	...	676	Hingoli
20	बीड	...	1,360	Beed
21	नांदेड	...	1,702	Nanded
22	उस्मानाबाद	...	737	Osmanabad
23	लातूर	...	926	Latur
	औरंगाबाद विभाग	...	8,515	Aurangabad Division

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
24	बुलढाणा ...	1,303	Buldhana
25	अकोला ...	870	Akola
26	वाशिम ...	706	Washim
27	अमरावती ...	1,654	Amravati
28	यवतमाळ ...	1,869	Yavatmal
	अमरावती विभाग ...	6,402	Amravati Division
29	वर्धा ...	1011	Wardha
30	नागपूर ...	1,643	Nagpur
31	भंडारा ...	784	Bhandara
32	गोंदिया ...	935	Gondia
33	चंद्रपूर ...	1,486	Chandrapur
34	गडचिरोली ...	1447	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ...	7,306	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ...	13,708	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ...	41,425	Maharashtra State

आधार - महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी मर्यादित, मुंबई

Source.—Maharashtra State Electricity Distribution Company Limited, Mumbai

9. संयुक्त भांडवली संस्था/JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1

३१ मार्च, २०११ रोजी चालू असलेल्या संयुक्त भांडवली संस्था

NUMBER OF JOINT STOCK COMPANIES AS ON 31ST MARCH 2012

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेअर भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या व काम नपयासाठी न करणा-या कंपन्या Companies limited by guarantee and associations not for profit		एकूण Total	District
		सार्वजनिक Public	खाजगी Private	सार्वजनिक Public	खाजगी Private		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई शहर ...	3,402	35,532	110	177	39,221	Mumbai city
2	मुंबई उपनगर...	77	1,021	3	10	1,111	Mumbai Suburban
3	ठाणे ...	301	6,184	11	16	6,512	Thane
4	रायगड ...	45	677	1	0	723	Raigad
5	रत्नागिरी ...	10	62	0	0	72	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ...	0	40	0	0	40	Sindhudurg
	कोकण विभाग	3,835	43,516	125	204	47,680	Konkan Div.
7	नाशिक ...	62	1,175	1	11	1,249	Nashik
8	धुळे ...	8	165	0	1	174	Dhule
9	नंदुरबार ...	3	34	0	0	37	Nandurbar
10	जळगाव ...	25	281	0	3	309	Jalgaon
11	अहमदनगर ...	21	339	0	0	360	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	119	1,994	1	15	2,129	Nashik Div.
12	पुणे ...	321	8,604	7	40	8,972	Pune
13	सातारा ...	9	287	0	1	297	Satara
14	सांगली ...	22	221	0	3	246	Sangli
15	सोलापूर ...	31	254	1	0	286	Solapur
16	कोल्हापूर ...	28	554	3	1	586	Kolhapur
	पुणे विभाग ...	411	9,920	11	45	10,387	Pune Div.
	उर्वरित महाराष्ट्र	4,365	55,430	137	264	60,196	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 9.1—Contd .

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
17	औरंगाबाद ...	40	709	1	4	754	Aurangabad
18	जालना ...	3	107	0	0	110	Jalna
19	परभणी ...	5	41	0	0	46	Parbhani
20	हिंगोली ...	1	11	0	0	12	Hingoli
21	बीड ...	8	53	0	1	62	Beed
22	नांदेड ...	6	168	0	0	174	Nanded
23	उस्मानाबाद ...	7	40	0	0	47	Osmanabad
24	लातूर ...	11	181	0	0	192	Latur
	औरंगाबाद विभाग	81	1,310	1	5	1,397	Aurangabad Div.
25	बुलढाणा ...	1	51	0	0	52	Buldhana
26	अकोला ...	5	99	0	1	105	Akola
27	वाशिम	0	23	0	0	23	Washim
28	अमरावती ...	1	170	1	1	173	Amravati
29	यवतमाळ ...	3	76	0	0	79	Yavatmal
	अमरावती विभाग	10	419	1	2	432	Amravati Div.
30	वर्धा ...	5	43	0	0	48	Wardha
31	नागपूर ...	145	2,541	8	2	2,696	Nagpur
32	भंडारा ...	1	34	0	0	35	Bhandara
33	गोंदिया	1	30	0	0	31	Gondia
34	चंद्रपूर ...	6	115	0	0	121	Chandrapur
35	गडचिरोली ...	0	11	0	0	11	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	158	2,774	8	2	2,942	Nagpur Div.
	विदर्भ विभाग	168	3,193	9	4	3,374	Vidharbha Div.
	इतर #	6,001	83,486	346	375	90,208	Other #
	महाराष्ट्र राज्य	10,615	1,43,419	492	648	1,55,175	Maharashtra State

जिल्ह्यांत वर्गीकृत केलेले नाही / District not specified

आधार - कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.— Ministry of Corporate Affairs, Government of India, New Delhi

10. बँका/BANKS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची व बँक कार्यालयांची जिल्हावार संख्या

DISTRICTWISE NUMBER OF PLACES HAVING BANKING OFFICES AND NUMBER OF BANKING OFFICES

(३१ मार्च, २०१३ रोजी/As on 31st March, 2013)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	बँक कार्यालये असलेल्या ठिकाणांची संख्या No. of places having banking offices	एकूण बँक कार्यालयांची संख्या Total No. of banking offices	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई शहर ...	1	1,108	Mumbai city
2	मुंबई उपनगर ...	1	1,329	Mumbai Suburban
3	ठाणे ...	119	1031	Thane
4	रायगड ...	114	303	Raigad
5	रत्नागिरी ...	101	192	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ...	66	118	Sindhudurg
	कोकण विभाग ...	402	4081	Konkan Division
7	नाशिक ...	128	421	Nashik
8	धुळे ...	47	98	Dhule
9	नंदुरबार ...	38	59	Nandurbar
10	जळगाव ...	113	241	Jalgaon
11	अहमदनगर ...	162	320	Ahmednagar
	नाशिक विभाग ...	488	1139	Nashik Division
12	पुणे ...	187	1129	Pune
13	सातारा ...	108	222	Satara
14	सांगली ...	102	236	Sangli
15	सोलापूर ...	118	272	Solapur
16	कोल्हापूर ...	128	347	Kolhapur
	पुणे विभाग ...	643	2206	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र ...	1533	7426	Rest of Maharashtra

तत्का क्रमांक/TABLE No. 10.1-- Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
17	औरंगाबाद ...	73	253	Aurangabad
18	जालना ...	43	98	Jalna
19	परभणी ...	46	96	Parbhani
20	हिंगोली ...	28	50	Hingoli
21	बीड ...	69	130	Beed
22	नांदेड ...	80	176	Nanded
23	उस्मानाबाद ...	54	93	Osmanabad
24	लातूर ...	67	140	Latur
	औरंगाबाद विभाग ...	460	1036	Aurangabad Division
25	बुलढाणा ...	73	148	Buldhana
26	अकोला ...	55	139	Akola
27	वाशिम ...	33	62	Washim
28	अमरावती ...	99	213	Amravati
29	यवतमाळ ...	81	158	Yavatmal
	अमरावती विभाग ...	341	720	Amravati Division
30	वर्धा ...	58	121	Wardha
31	नागपूर ...	107	536	Nagpur
32	भंडारा ...	47	93	Bhandara
33	गोंदिया ...	40	80	Gondia
34	चंद्रपूर ...	94	186	Chandrapur
35	गडचिरोली ...	32	56	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ...	378	1072	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ...	719	1792	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ...	2712	10254	Maharashtra State

11. सहकार/CO-OPERATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 11.1

महाराष्ट्र राज्यातील सहकारी संस्थाबाबतची माहिती

DETAILS OF CO-OP. SOCIETIES IN MAHARASHTRA STATE 2012-13*

अनु- क्र. Sr. No.	सहकारी संस्थेचा प्रकार	सहकारी संस्थांची संख्या No. of co- Societies	सभासदांची संख्या (हजारात) No. of Members (Th..)	खेळते भांडवल (₹ कोटी) Working Capital (₹ crore)	स्थूल कर्ज (₹ कोटी) Gross loan (₹ crore)	येणे कर्ज (₹ कोटी) Out- standing loan (₹ crore)	उलाढाल- तयार मालाच्या विक्रीचे मूल्य(₹ कोटी) Turnover- Value of produced goods sold (₹ crore)	Type of Society
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	34	166	98,741	54,605	52,954	...	Appex & central- Agricultural & non- Agricultural credit societies
2	प्राथमिक कृषि पतसंस्था	21,238	16,813	17,446	8,324	10,009	987	Agricultural credit societies
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	22,899	24,342	1,08,191	53,344	49,542	...	Non-agricultural credit societies
4	पणन संस्था	1,762	1,605	1,353	17	5,033	1,662	Marketing societies
5	शेतमाल प्रक्रिया उपक्रम	48,965	7,850	28,270	1,370	1,672	23,881	Agro-processing enterprises
6	सामाजिक सेवा व इतर सहकारी संस्था	1,35,775	7,282	4,798	216	559	3,667	Socialservices &other co-op. societies
एकूण		2,30,673	58,058	2,58,799	1,17,876	1,19,768	30,198	Total

* अस्थायी

*Provisional

आधार - सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner for Co-operation and Registrar of co-operative Societies,
Government of Maharashtra, Pune

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

रस्त्यांचे प्रकार व पृष्ठभागानुसार रस्ते लांबी

ROAD LENGTH ACCORDING TO TYPE OF ROAD AND SURFACE *

(किमी/k.m.)

अ.क्र. Sr. No.	रस्त्याचा प्रकार	३१ मार्च रोजी/ As on 31st March	पृष्ठांकित/Surfaced				एकूण अपृष्ठांकित Unsur- faced	एकूण Total	Type of road
			सिमेंट कोंक्रीट/ डॉबरी Cement Concrete/ Black topped	खडीचे Water Bound Meca- dam	एकूण Total	अपृष्ठांकित Unsur- faced			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	राष्ट्रीय महामार्ग	2012	4,358	18	4,376	0	4,376	National	
		2013	4,358	18	4,376	0	4,376	highways	
2	राज्य महामार्ग	2012	33,741	229	33,970	187	34,157	State	
		2013	27,160	254	27,414	114	27,528	highways	
3	प्रमुख जिल्हा मार्ग	2012	42,437	6,615	49,052	1,204	50,256	Major district	
		2013	44,116	4,946	49,062	1,194	50,256	roads	
4	इतर जिल्हा मार्ग	2012	31,525	12,166	43,691	3,838	47,529	Other	
		2013	32,337	11,411	43,748	3,825	47,573	district roads	
5	ग्राम मार्ग	2012	46,798	45,215	92,013	14,588	1,06,601	Village roads	
		2013	48,555	43,692	92,247	14,498	1,06,745		
एकूण		2012	1,58,859	64,243	2,23,102	19,817	2,42,919	Total	
		2013	1,63,057	60,324	2,23,381	19,791	2,43,172		

* सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन व जिल्हा परिषदेच्या ताब्यातील रस्ते
Roads belonging to PWD, Govt. of Maharashtra & Z.P.

आधार - सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

Source—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.2

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची वाहतूकविषयक आकडेवारी
OPERATIONAL STATISTICS OF MAHARASHTRA STATE ROAD
TRANSPORT CORPORATION
2012-13

अनु- क्रमांक Sr. No.	विभाग	मार्गांची संख्या	मार्गांची एकूण लांबी (कि.मी.)	मार्गावर वाहतूक करणा-या वाहनांची सरासरी संख्या	अस्तित्वात असलेल्या वाहनांची सरासरी संख्या	प्रवाशांची दैनिक सरासरी संख्या (लाखात)	Division
		३१ मार्च, २०१३ रोजी	३१ मार्च, २०१३ रोजी	दैनिक सरासरी संख्या	वाहनांची सरासरी संख्या	दैनिक सरासरी संख्या (लाखात)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	अमरावती	1,830	1,42,243	1664.00	1,777.34	7.21	Amravati
2	औरंगाबाद	2,354	2,47,751	2,859.47	3,042.79	11.06	Aurangabad
3	मुंबई	3,708	2,59,042	2,877.91	3,226.09	13.71	Mumbai
4	नागपूर	1,528	1,35,149	1,640.59	1,744.06	6.62	Nagpur
5	नाशिक	3,663	2,26,104	2,997.38	3,212.40	13.97	Nashik
6	पुणे	4,586	3,09,311	4,175.01	4,494.60	19.05	Pune
एकूण		17,669	13,19,600	16,214.36	17,497.28	71.61	Total

आधार — महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई

Source— Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3

वापरात असलेली मोटार वाहने

MOTOR VEHICLES IN OPERATION

(३१ मार्च, २०१३ रोजी / As on 31st March 2013)

अनुक्रमांक Serial No.	वाहनांचा प्रकार (2)	वाहनांची संख्या Number of Motor Vehicles (3)	Class of vehicles (2)
1	दुचाकी स्वयंचलित वाहने ..	1,53,46,018	Two wheelers Auto Vehicles
2	मोटारी, जीप, वाघीणी ..	30,55,390	Motor cars, Jeeps, Station Wagons
3	टॅक्सी कॅब्ज ..	1,93,558	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा ..	6,70,010	Autorickshaws
5	स्टेज कॅरेजेस ..	35,284	Stagecarriages
6	कंत्राटी वाहने ..	33,520	Contractcarriages
7	ट्रक्स व मालमोटारी ..	11,67,063	Trucks and Lorries including Delivery van
8	रुग्णवाहिका ..	11,673	Ambulances
9	शाळेच्या बसेस ..	19,512	School buses
10	खाजगी सेवा वाहने ..	10,106	Private service vehicles
11	जोड वाहने (ट्रेलर) ..	3,39,747	Trailers
12	ट्रॅक्टर्स ..	4,61,655	Tractors
13	इतर ..	36,171	Others
	एकूण	2,13,79,707	Total

आधार — परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Transport Commissioner, Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.4

महाराष्ट्रातील परिवहनाची व इतर वाहने

TRANSPORT AND NON-TRANSPORT VEHICLES IN MAHARASHTRA STATE

(३१ मार्च, २०१३/As on 31st March 2013)

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग (2)	वापरातील वाहनांची संख्या No. of vehicles in operation			Region (2)	
		बिगर-परिवहनाची Non- Transport (3)	परिवहनाची Transport (4)	एकूण Total (5)		
1	मुंबई (मध्य)	...	62,099	6,26,008	6,88,107	Mumbai (Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	...	1,21,305	9,11,870	10,33,175	Mumbai (West)
3	मुंबई (पूर्व)	...	74,748	4,12,924	4,87,672	Mumbai (East)
4	ठाणे	...	4,83,984	19,65,065	24,49,049	Thane
5	पनवेल	...	1,60,355	7,65,866	9,26,221	Panvel
6	नाशिक	...	1,59,091	20,94,583	22,53,674	Nashik
7	धुळे	...	93,553	8,87,470	9,81,023	Dhule
8	पुणे	...	3,17,647	41,28,406	44,46,053	Pune
9	कोल्हापूर	...	1,45,433	18,96,848	20,42,281	Kolhapur
10	औरंगाबाद	...	1,24,342	10,62,402	11,86,744	Aurangabad
11	लातूर	...	56,094	4,36,223	4,92,317	Latur
12	नांदेड	...	79,620	4,80,362	5,59,982	Nanded
13	अमरावती	...	1,22,264	12,37,919	13,60,183	Amravati
14	नागपूर (शहर)	...	78,175	14,14,553	14,92,728	Nagpur (City)
15	नागपूर (ग्रामीण)	...	62,016	9,18,482	9,80,498	Nagpur (Rural)
	एकूण	...	21,40,726	1,92,38,981	2,13,79,707	Total

आधार— परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Transport Commissioner, Government of Maharashtra, Mumbai

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.5

वाहनचालकांचे व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक परवाने

PROFESSIONAL AND NON-PROFESSIONAL DRIVING LICENCES

(३१ मार्च, २०१३/As on 31st March 2013)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	विभाग (2)	चालकांचे परवाने/Driving Licences			Region (2)
		व्यावसायिक Professional (3)	बिगर-व्यावसायिक Non- Professional (4)	एकूण Total (5)	
1	मुंबई (मध्य)	13,67,530	14,76,119	28,43,649	Mumbai (Central)
2	मुंबई (पश्चिम)	11,71,193	18,82,966	30,54,159	Mumbai (West)
3	मुंबई (पूर्व)	6,41,719	7,56,662	13,98,381	Mumbai (East)
	बृहन्मुंबई (उप-बेरीज १ ते ३)	31,80,442	41,15,747	72,96,189	Mumbai (Sub-total 1 to 3)
4	ठाणे	10,55,646	1,89,765	12,45,411	Thane
5	पनवेल	2,78,308	2,77,693	5,56,001	Panvel
6	नाशिक	3,65,833	12,98,400	16,64,233	Nashik
7	धुळे	1,30,098	81,452	2,11,550	Dhule
8	पुणे	39,47,240	32,06,706	71,53,946	Pune
9	कोल्हापूर	3,80,689	14,06,671	17,87,360	Kolhapur
10	औरंगाबाद	5,40,608	5,98,272	11,38,880	Aurangabad
11	लातूर	58,667	1,86,568	2,45,235	Latur
12	नांदेड	1,50,439	1,67,541	3,17,980	Nanded
13	अमरावती	4,13,593	9,19,248	13,32,841	Amravati
14	नागपूर (शहर)	2,88,710	9,93,364	12,82,074	Nagpur (City)
15	नागपूर (ग्रामीण)	2,21,449	7,03,059	9,24,508	Nagpur (Rural)
	एकूण	1,10,11,722	1,41,44,486	2,51,56,208	Total

आधार - परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Transport Commissioner, Government of Maharashtra, Mumbai ,

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.6

लोहमार्गाची लांबी/RAILWAY ROUTE LENGTH

(कि.मी./k.m.)

वर्ष Year (1)	ब्रॉड गेज Broad gauge (2)	मीटर गेज Metre gauge (3)	नॅरो गेज Narrow gauge (4)	एकूण Total (5)
1998-99	4,141	500	806	5,447
1999-2000	4,141	501	754	5,396
2000-01	4,205	500	754	5,459
2001-02	4,254	451	754	5,459
2002-03	4,271	445	734	5,450
2003-04	4,299	445	753	5,497
2004-05	4,345	429	753	5,527
2005-06	4,366	429	733	5,528
2006-07	4,474	312	733	5,519
2007-08	4,707	232	596	5,535
2008-09	4,899	106	596	5,601
2009-10	4,899	106	596	5,601
2010-11	5,037	106	459	5,602
2011-12	5,037	106	459	5,602
2012-13	57,140	5,999	2,297	65,436

आधार - रेल्वे मंत्रालय (रेल्वे बोर्ड), नवी दिल्ली

Source— Ministry of Railway (Railway Board), New Delhi

12. परिवहन व दळणवळण/TRANSPORT AND COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.7

महाराष्ट्र राज्यातील डाक कार्यालये व तार कार्यालये यांची संख्या

NUMBER OF POST OFFICES AND TELEGRAPH OFFICES IN MAHARASHTRA STATE

वर्ष Year (1)		डाक कार्यालये Post Offices (2)	तार कार्यालये Telegraph Offices (3)
1990-91	...	11,910	2,531
1995-96	...	12,282	2,218
2000-01	...	12,223	1,757
2001-02	...	11,789	1,710
2004-05	...	12,703	1,991
2005-06	...	12,625	2,229
2006-07	...	12,599	2,048
2007-08	...	12,595	2,048
2008-09	...	12,595	1,920
2009-10	...	12,595	N.A.
2010-11	...	12,602	N.A.
2011-12	...	12,600	N.A.
2012-13		12,853	N.A.

N.A.--उपलब्ध नाही/Not Available

आधार - पोस्टमास्टर जनरल, भारत सरकार, मुंबई

Source — Postmaster General, Government of India, Mumbai

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 13.1

मुंबई बंदरात प्रवेश केलेल्या जहाजांची संख्या व वजन

NUMBER AND TONNAGE OF VESSELS ENTERED IN MUMBAI PORT
2012-13

अनु- क्रमांक Serial No.	जहाजांचा प्रकार	जहाजांचे वजन (हजार टनात)			Class of vessels
		संख्या No. of Ships	जहाजांची Vessels Tonnage (000' Tonne)		
(1)	(2)	(3)	एकूण Gross	निव्वळ Net	(2)
1	वाफेवर चालणारी (तेल वाहकांव्यतिरिक्त)				Steamship (other than oil tankers)
	(अ) परदेशांशी वाहतूक करणारी-				(A) Foreign
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	1,205	28,484	14,128	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी	292	342	179	(2) 3,500 G.R.T. and less
	(ब) किना-यावर वाहतूक करणारी -				(B) Coastal—
	(१) ३,५०० G.R.T. च्यावर	99	1,170	481	(1) Above 3,500 G.R.T.
	(२) ३,५०० G.R.T. आणि कमी	1,063	1,302	582	(2) 3,500 G.R.T. and less
	(३) रिग पुरवठा करणारे	1,372	1,598	519	(3) Rig supplier
	(४) जहाजे	41	1,470	690	(4) Ferry ships
2	तेलवाहक जहाजे	1,140	29,904	15,311	Oil Tankers
3	कोळसा नेणारी	Colliers
	एकूण ...	5,212	64,270	31,890	Total

टीप - ३,५०० G.R.T. = ३,५५६ मेट्रिक टन

Note- 3,500 G.R.T.= 3,556 gross registered metric tone

आधार - मुंबई पोर्ट ट्रस्ट

Source.— Mumbai Port Trust

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No.13.2

मुंबई बंदरामध्ये गोद्या आणि बंदरे येथून हलविलेला माल

CARGO HANDLED AT THE DOCKS AND PORTS IN MUMBAI PORT

(हजार टनात/In thousand tonne)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	माहिती Particulars		Item
		2011-12	2012-13	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	आयात माल . .	38,872	40,060	Imports
2	निर्यात माल . .	17,314	17,978	Exports
	एकूण	56,186	58,038	Total

आधार — मुंबई पोर्ट ट्रस्ट

Source — Mumbai Port Trust

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No.13.3

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक गौण बंदरांतून हलविलेला (आयात व निर्यात)माल
 CARGO (IMPORTS AND EXPORTS) HANDLED AT THE SELECTED MINOR PORTS OF
 MAHARASHTRA STATE
 2012-13

(मेट्रनात/in metric tonne)

अनुक्रमांक Sr.No.	बंदराचे नाव (1)	आयात Imports (3)	निर्यात Exports (4)	एकूण Total (5)	एकूण Total	Name of the Port (2)
1	डहाणू	...	5,31,095	0	5,31,095	Dahanu
2	ठाणे	Thane
3	ट्रॉम्बे	...	0	7,249	7,249	Trombay
4	बेलापूर (उळवा)	...	14,29,173	0	14,29,173	Belapur (Ulwa)
5	मोरा	Mora
6	धरमतर	...	95,50,633	1,72,222	97,22,855	Dharamtar
7	रेवदंडा	...	12,51,090	1,01,895	13,52,985	Revadanda
8	राजपुरी	Rajpuri
9	दिघी	...	80,692	1,63,750	2,44,442	Dighi
10	हर्णे	Harnai
11	केळशी	...	0	5,04,491	5,04,491	Kelashi
12	दाभोळ	...	3,99,182	0	3,99,182	Dabhol
13	जयगड	...	62,89,859	12,99,314	75,89,173	Jaigad
14	रत्नागिरी	...	8,57,053	2,879	8,59,932	Ratnagiri
15	जैतापूर	Jaitapur
16	विजयदुर्ग	...	0	63,198	63,198	Vijaydurg
17	देवगड	Devgad
18	रेडी	...	0	14,94,433	14,94,433	Redi
एकूण		2,03,88,777	38,09,431	2,41,98,208	Total	

आधार— मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

13. जहाज वाहतूक/SHIPPING

तक्ता क्रमांक/TABLE No.13.4

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरांतून होणारी प्रवासी वाहतूक

PASSANGERS TRAFFIC AT THE MINOR PORTS OF MAHARASHTRA STATE
2012-13

अनु क्रमांक Serial No. (1)	बंदराचे नाव (2)	बिगर यांत्रिक जहाजाने By-non mechanised vessels (3)	यांत्रिक जहाजाने By mech- anised vessels (4)	एकूण Total (5)	Name of the Port (6)
1	डहाणू	Dahanu
2	सातपाटी ...	1,17,208	0	1,17,208	Satpati
3	वसई ...	97,386	17,674	1,15,060	Vasai
4	मनोरी-मार्वे ...	0	45,80,590	45,80,590	Manori-Marve
5	कल्याण ...	0	21,090	21,090	Kalyan
6	वरसोवा ...	0	58,70,200	58,70,200	Varsova
7	मोरा ...	0	6,64,812	6,64,812	Mora
8	करंजा ...	1,235	2,12,885	2,14,120	Karanja
9	रेवस ...	0	3,82,534	3,82,534	Rewas
10	माडंवा ...	0	11,39,044	11,39,044	Mandwa
11	एलिफंटा ...	0	17,47,628	17,47,628	Ellphanta
12	न्यू फेरी ...	0	8,08,848	8,08,848	New Ferry
12	अलिबाग ...	23,803	52,902	76,705	Alibag
13	राजपुरी ...	4,91,468	1,28,303	6,19,771	Rajpuri
14	दिघी ...	2,892	2,17,198	2,20,090	Dighi
15	केळशी ...	9,900	0	9,900	Kelashi
16	बाणकोट ...	555	2,41,405	2,41,960	Bankot
17	दाभोळ ...	0	3,62,032	3,62,032	Dabhol
18	जयगड ...	46,230	1,40,132	1,86,362	Jaigad
19	रत्नागिरी ...	9,547	0	9,547	Ratnagiri
20	वरोडा ...	4,734	251	4,985	Varoda
22	जैतापूर ...	23,208	0	23,208	Jaitapur
23	विजयदुर्ग ...	19,205	0	19,205	Vijaydurg
24	देवगड	Devgad
25	मालवण ...	6,43,750	0	6,43,750	Malvan
26	किरणपाणी ...	0	2,32,010	2,32,010	Kiranpani
27	इतर ...	35,310	69,252	1,04,562	Other
	एकूण...	15,26,431	1,68,88,790	1,84,15,221	Total

आधार - मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Chief Ports Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

14. देशांतर्गत व्यापार/INLAND TRADE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.1

महाराष्ट्राचा देशातील इतर राज्यांशी झालेला व्यापार

INLAND TRADE OF MAHARASHTRA

2012-13 *

(क्विंटल/in Qty.)

अनुक्रमांक Serial No.	मालाचे नाव	महाराष्ट्रात आयात झालेला माल Imports into the State	महाराष्ट्रातून निर्यात झालेला माल Exports from the State	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	कोळसा आणि कोक	20,02,62,623	10,27,87,060	Coal and coke
2	कच्चे मॅंगेनिज	2,75,536	16,20,045	Manganese ore
3	कच्चे लोखंड	1,09,74,576	12,860	Iron ore
4	इतर कच्चे धातू	11,77,392	16,26,732	Other ore
5	चुनखडी, डोलोमाईट आणि जिप्सम	40,96,769	93,870	Limestone, Dolomite & Gypsum
6	लादी व दगड	32,480	...	Marble & Stones
7	लोखंड व पोलाद	3,59,21,397	29,38,918	Iron and steel
8	इतर खनिजे	1,11,990	...	Other Minerals
9	मीठ	13,63,437	...	Salt
10	तांदूळ	1,40,38,270	19,29,930	Rice
11	गहू	3,16,72,993	1,80,110	Wheat
12	ज्वारी व बाजरी	26,498	9,57,720	Jowar and Bajri
13	कडधान्ये व इतर धान्ये	...	21,65,250	Pulses and other grains
14	इतर प्रकारची धान्ये	12,70,870	...	Other sorts of Grain
15	हरभरा व तज्जन्य उत्पादन	...	1,24,610	Gram and gram products
16	मका व एकदल धान्ये	11,72,190	29,38,040	Maize and Millets
17	गळिताचे धान्ये (कापसाची सोडून)	26,460	...	Oil seeds (other than cotton)
18	इतर रसायने	15,090	3,300	Other Chemicals
19	इतर खाद्य तेल	Other edible oils
20	साखर	3,45,260	92,12,630	Sugar
21	गूळ	Gur
22	मोलॅसेस	...	79,450	Molasses

तत्का क्रमांक/TABLE No. 14.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
23	सिमेंट	10,75,87,754	2,18,98,570	Cement
24	केरोसिन	7,10,580	4,12,490	Kerosene
25	पेंड	28,89,315	78,22,440	Oil cakes
26	उस	26,520	...	Sugarcane
27	एरंडेल तेल	...	25,270	Castor Oil
28	रंग आणि वॅनिश	Paints & Varnishes
29	कातडी	Hides & Skins
30	इतर वैरण व तूस	52,950	13,66,902	Other fodder and Husk
31	खनिज तेल (केरोसिन सोडून)	19,90,55,473	1,81,22,740	Mineral oil(Excl.Kerosene)
32	विटा व कौले	Bricks and tiles
33	कागद	2,36,502	...	Paper
34	मोहरीचे तेल	26,640	...	Mustered Oil
35	विजेचा सामान	9,43,168	14,700	Electrical Goods
36	यंत्र व यंत्रसामग्री	2,990	6,370	Machinery & Machine tools
37	धातू व धातूच्या वस्तू	Metal & Metal products
38	खते व रासायनिक खते	2,68,49,811	1,41,04,208	Fertilizer & Chemical Manure
39	वाहतूक साधनसामग्री	...	1,45,820	Transport Equipment
40	बांबू	77,010	78,800	Bamboo
41	इतर वन उत्पादन	6,50,590	...	Other Forest Products
42	कापूस	...	4,01,750	Raw cotton
43	कापड उत्पादन	Cotton Manufactured
44	कॉस्टीक पोटॅश व सोडा	27,087	...	Caustic Potash & Soda
45	फळे व भाजीपाला	...	1,09,90,480	Fruits and vegetable
46	लोकर व रेशमाच्या	Woolen and silk
47	कापडाचे तागे	piecegoods
48	इतर वस्तू	4,35,32,117	7,85,54,583	Other Commodities

* अस्थायी / Provisional

आधार — वाणिज्य माहिती आणि सांख्यिकी महासंचालनालय, भारत सरकार, कोलकत्ता

Source — Directorate General of Commercial Intelligence and Statistics, Government of India, Kolkata

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्थांचे व विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण

INSTITUTION AND ENROLMENT BY TYPE OF EDUCATION
2012-13

अनुक्रमांक Serial No.	शिक्षणाचा प्रकार (2)	संस्था (संख्या) Institutions (No.)	विद्यार्थी (संख्या) Enrolment (No.)	Type of Education (2)	
I	पूर्व-प्राथमिक	...	NA	NA	Pre-primary
II	प्राथमिक	...	80,199	1,62,26,543	Primary
III	माध्यमिक	...	23,426	56,25,300	Secondary
III (A)	कनिष्ठ महाविद्यालये	...	N.A	N.A	Junior Colleges
IV	शिक्षकांचे प्रशिक्षण -				<i>Teacher's training—</i>
	(1) अध्यापक विद्यालय प्रशिक्षण	...	N.A	N.A	Junior College of education
	(2) आंग्ल भारतीय	...	N.A	N.A	Anglo Indian
	(3) चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र	...	N.A	N.A	Drawing teacher's Certificate
	(4) हस्तकला शिक्षण प्रमाणपत्र	...	N.A	N.A	Handi-crafts teacher's Certificate
	एकूण (IV)	...	1,03,625	2,18,51,843	Total (IV)
V	उच्च शिक्षण -				<i>Higher Education —</i>
(1)	कला, विज्ञान, वाणिज्य व विधी	2,387	15,06,275	15,06,275	Art, Science, Commerce and Law
(2)	बी.एड	468	27,680	27,680	B.Ed
(3)	व्यवसाय शिक्षण	422	2,95,212	2,95,212	Vocational education
(4)	अभियांत्रिकी (पदविका, पदवी, पदव्युत्तर)	1,004	6,37,061	6,37,061	Engineering (Diploma, Degree, PG)
(5)	स्थापत्यशास्त्र (पदवी, पदव्युत्तर)	68	5,921	5,921	Architecture (Degree, PG)
(6)	व्यवस्थापनशास्त्र (एमबीए/एमएमएस)	508	51,735	51,735	Management Science (MBA/ MMS)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(7)	हॉटेल व्यवस्थापन व खाद्यपेय तंत्रज्ञान (पदविका,पदव्युत्तर)	27	2,768	Hotel Management & Catering Technology (Diploma, Degree)
(8)	औषधी द्रव्ये निर्माण शास्त्र (पदविका,पदवी,पदव्युत्तर)	465	51,826	Pharmaceutical Science (Diploma, Degree, PG)
(9)	मास्टर इन कम्प्यूटर ॲप्लिकेशन	145	21,073	Master in Computer Application
(10)	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	766	1,57,523	Industrial Training Institute
(11)	विषमचिकित्सा (पदविका,पदवी)	43	10,274	Allopathic (Diploma, Degree)
(12)	आयुर्वेदिक	60	6,089	Ayurvedic
(13)	दंतचिकित्सा	29	7,201	Dental
(14)	होमियोपॅथिक	45	6,654	Homeopathic
(15)	युनानी	6	535	Unani
(16)	डी.एम.एल.टी.	24	141	D.M.L.T.
(17)	फिजिओथेरेपी (पदविका,पदवी)	41	2,090	Physiotherapy (Diploma, Degree)
(18)	ॲव्युपेशनल थेरेपी(पदविका,पदवी)	9	246	Occupational Therapy
(19)	बी.एस.सी.परिचारिका	47	5,407	B.sc.Nursing
(20)	पशू विज्ञान	6	1,404	Veterinary
(21)	दुग्ध तंत्रज्ञान	2	212	Dairy Technology
(22)	मत्स्य विज्ञान	2	153	Fishery science
(23)	कृषी	89	8,382	Agriculture
(24)	फलोत्पादन	19	574	Horticulture
(25)	वने	4	84	Forestry
(26)	कृषी अभियांत्रिकी	17	795	Agriculture Engineering
(27)	अन्न तंत्रज्ञान	17	1,076	Food Technology
(28)	गृह विज्ञान	3	36	Home science
(29)	जैव-तंत्रज्ञान	19	794	Bio-Technology
(30)	कृषी, पणन व व्यवस्थापन	13	615	Agriculture Marketing & Management
एकूण (V)		6,755	28,09,836	Total (V)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.1—contd .

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
VI	व्यावसायिक व विशेष शिक्षण			<i>Professional and Special Education</i>
	अ पदवीपूर्व स्तर			a) Pre-Graduate Level
(1)	समचिकित्सा (होमिओपॅथी)	N.A	N.A	Homeopathy
(2)	परिचर्या व प्रसविका	N.A	N.A	Nursing, Midwife
(3)	वाणिज्य ...	N.A	N.A	Commerce
(4)	ललितकला ...	N.A	N.A	Fine arts
(5)	गृहशास्त्र पदविका ...	N.A	N.A	Home Science Degree
(6)	ग्रंथपालशास्त्र ...	N.A	N.A	Library Science
(7)	योगा ...	N.A	N.A	Yoga
	एकूण (अ)...	N.A	N.A	Total (a)
	ब शालेय स्तर			b) School Level
(1)	गृहशास्त्र (शालेय पातळी)	N.A	N.A	Home Science (School level)
(2)	शेतकीशाळा ...	N.A	N.A	Agricultural Schools
(3)	कुक्कुटपालन प्रशिक्षण	N.A	N.A	Poultry training
(4)	प्राच्यविद्या अभ्यास...	N.A	N.A	Oriental
(5)	कीर्तन ...	N.A	N.A	Kirtan
	एकूण (ब)...	N.A	N.A	Total (b)
आधार -	१) प्राथमिक शिक्षण संचालनालय,पुणे			
	२) उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन,पुणे			
	३) तंत्र शिक्षण संचालनालय आणि व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय,मुंबई			
	४) महाराष्ट्र कृषि व संशोधन परिषद,पुणे			
	५) महाराष्ट्र पशु व मत्स्यविज्ञान विद्यापीठ, नागपूर			
	६) वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय,मुंबई आणि महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ,नाशिक			
Source-	1) Directorate of Primary Education,Pune			
	2) Directorate of Higher Education,Pune			
	3) Directorate of Technical Education and Directorate of Vocational Education & Training,Mumbai			
	4) Maharashtra Agriculture Education & Ressearch Council,Pune			
	5) Maharashtra Animal & Fishery Sciences University, Nagpur			
	6) Directorate of Medical Education & Research, Mumbai and Maharashtra University of Health Sciences, Nashik			

15. शिक्षण/EDUCATION
 तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2
 जिल्हावार प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण
 DISTRICTWISE PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION
 2012-13

(शिक्षक व विद्यार्थी संख्या हजारात/No of Pupils & Teachers in thousand)

अ. क्र. Serial	जिल्हा	प्राथमिक शिक्षण Primary Education			माध्यमिक शिक्षण (उच्च माध्यमिक सह) Secondary Education (Including Higher Secondary)			District
		संस्था Institutions	विद्यार्थी Pupils	शिक्षक Teachers	संस्था Institutions	विद्यार्थी Pupils	शिक्षक Teachers	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृहन्मुंबई	2,283	1,527	23	1,706	631	35	BrihanMumbai
2	ठाणे	5,631	1,630	31	1,733	458	20	Thane
3	रायगड	3,203	374	11	575	137	8	Raigad
4	रत्नागिरी	2,899	222	10	416	97	4	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	1,537	100	5	236	51	3	Sindhudurg
	कोकण विभाग	15,573	3,853	79	4,666	1,373	79	Konkan Div.
6	नाशिक	4,164	930	18	1,070	292	15	Nashik
7	धुळे	1,437	320	6	444	99	6	Dhule
8	नंदुरबार	1,581	256	5	398	68	5	Nandurbar
9	जळगाव	2,388	661	12	790	202	11	Jalgaon
10	अहमदनगर	4,105	677	15	1030	255	14	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	13,675	2,844	56	3,732	917	50	Nashik Div.
11	पुणे	5,298	1,287	27	1,551	448	26	Pune
12	सातारा	3,106	380	11	730	165	10	Satara
13	सांगली	3,605	661	16	946	226	14	Sangli
14	सोलापूर	2,159	380	10	657	152	9	Solapur
15	कोल्हापूर	2,632	503	14	913	205	11	Kolhapur
	पुणे विभाग	16,800	3,210	78	4,797	1,196	69	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	46,028	9,908	213	13,195	3,485	190	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.2 Contd .

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
16	औरंगाबाद	2,977	633	15	815	185	10	Aurangabad
17	जालना	1,739	319	8	378	78	4	Jalna
18	परभणी	1,453	310	8	510	85	5	Parbhani
19	हिंगोली	964	192	5	214	45	2	Hingoli
20	बीड	2,584	425	11	693	140	9	Beed
21	नांदेड	2,771	526	13	722	141	9	Nanded
22	उस्मानाबाद	1,266	234	7	452	76	5	Osmanabad
23	लातूर	1,817	414	11	675	142	8	Latur
	औरंगाबाद विभाग	15,571	3,053	77	4,459	892	53	Aurangabad Div
24	बुलढाणा	1,762	399	9	552	129	7	Buldhana
25	अकोला	1,275	257	6	469	96	6	Akola
26	वाशिम	973	192	4	307	62	4	Washim
27	अमरावती	2,079	399	9	719	150	9	Amravati
28	यवतमाळ	2,567	414	11	713	129	7	Yavatmal
	अमरावती विभाग	8,656	1,661	40	2,760	566	32	Amravati Div.
29	वर्धा	1,154	165	4	313	72	5	Wardha
30	नागपूर	2,842	647	14	1,086	266	18	Nagpur
31	भंडारा	995	162	4	337	77	5	Bhandara
32	गोंदिया	1,281	185	6	359	85	5	Gondia
33	चंद्रपूर	1,964	290	8	545	123	7	Chandrapur
34	गडचिरोली	1,708	156	6	372	59	4	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	9,944	1,604	42	3,012	682	43	Nagpur Div.
	विदर्भ विभाग	18,600	3,266	82	5,772	1,248	75	Vidharbha Div.
	महाराष्ट्र राज्य	80,199	16,227	372	23,426	5,625	319	Maharashtra State

टीप - प्राथमिक शिक्षणात पूर्व-प्राथमिक शिक्षणाचा समावेश केलेला नाही.

Note.—Primary Education does not include pre-primary Education

आधार - प्राथमिक शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Director of Primary Education, Government of Maharashtra, Pune

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.3

शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांची संख्या व प्रशिक्षणार्थीच्या मंजूर जागा
**NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INDUSTRIAL
 TRAINING INSTITUTIONS AND SEATS SANCTIONED
 2012-13**

विभाग	संस्थांची एकूण संख्या			मंजूर करण्यात आलेल्या जागांची संख्या			Division
	Total number of institutions			Number of sanctioned seats			
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govt.	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govt.	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	67	35	102	21,929	3,976	25,905	Mumbai
नाशिक	68	92	160	17,716	12,364	30,080	Nashik
पुणे	63	120	183	22,227	14,056	36,283	Pune
औरंगाबाद	81	33	114	15,051	2,992	18,043	Aurangabad
अमरावती	63	19	82	17,056	1,700	18,756	Amravati
नागपूर	75	65	140	18,841	7,652	26,493	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	417	364	781	1,12,820	42,740	1,55,560	Maharashtra State

आधार— व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.4

शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांच्या अंतिम परीक्षांचे निकाल
**RESULTS OF THE FINAL EXAMINATIONS OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT
 INDUSTRIAL TRAINING INSTITUTES**

(जुलै २०१३)

विभाग	शासकीय / अशासकीय Government / Non-Government		एकूण Total		Division
	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	बसलेले Appeared	उत्तीर्ण Passed	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
मुंबई	18,463	18,196	18,463	18,196	Mumbai
नाशिक	21,164	20,323	21,164	20,323	Nashik
पुणे	28,297	24,983	28,297	24,983	Pune
औरंगाबाद	13,392	13,047	13,392	13,047	Aurangabad
अमरावती	14,987	13,867	14,987	13,867	Amravati
नागपूर	25,446	21,513	25,446	21,513	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	1,21,749	1,11,929	1,21,749	1,11,929	Maharashtra State

आधार - व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.5

शिकाऊ उमेदवारांची वर्गवारी २०१२-१३

CLASSIFICATION OF APPRENTICE 2012-13

वर्गवारी	ऑगस्ट २०१२	फेब्रुवारी १३	Classification
(1)	August 2012	February 2013	(4)
(१) उपलब्ध जागा	.. 82,133	83,237	(1) Sanctioned Seats
(२) नेमलेले शिकाऊ उमेदवार (अ ते इ)	.. 46,576	48,773	(2) No. of Apprentice appointed (a to e)
(अ) अनुसूचित जाती	.. 5,160	5,200	(a) Scheduled Castes
(ब) अनुसूचित जमाती	.. 1,824	1,767	(b) Scheduled Tribes
(क) अपंग	.. 22	16	(c) Physically handicapped
(ड) महिला	.. 2,535	2,630	(d) Women
(इ) अल्पसंख्यांक दुर्बलतर वर्ग	.. 1,308	1,292	(e) Minorities Weaker Section
(फ) इतर	.. 35,727	37,868	(e) Others

आधार— व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Vocational Education and Training, Government of Maharashtra, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.6

माध्यमिक व उच्च माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळा व विद्यार्थी संख्या

SECONDARY AND HIGHER SECONDARY TECHNICAL SCHOOLS AND STUDENTS
2012-13

विभाग	माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळांची संख्या			एकूण स्थापित विद्यार्थी प्रवेश क्षमता			Division
	Number of secondary technical schools			Installed intake capacity of students			
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govt.	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govt.	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	27	39	66	4,710	4,920	9,630	Mumbai
नाशिक	32	44	76	5,415	5,460	10,875	Nashik
पुणे	12	105	117	2,100	13,200	15,300	Pune
औरंगाबाद	40	16	56	5,170	1,920	7,090	Aurangabad
अमरावती	26	18	44	3,480	2,160	5,640	Amravati
नागपूर	32	3	35	4,340	360	4,700	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	169	225	394	25,215	28,020	53,235	Maharashtra State

आधार— व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.7

तांत्रिक आणि व्यवसाय अभ्यासक्रम प्रकारानुसार संस्था व त्यांतील प्रवेशक्षमता
**TECHNICAL AND VOCATIONAL INSTITUTES ACCORDING TO TYPE OF
 SYLLABUS AND THEIR IN TAKE CAPACITY**

2012-13

अनु क्रमांक Sr.no.	अभ्यासक्रम संस्थेचा प्रकार (2)	बाब (3)	शासकीय Govern- ment (4)	अशासकीय Non- Govt. (5)	एकूण Total (6)	Item (3)	Type of Educational Institutions (2)
1.	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	417 1,12,820	364 42,740	781 1,55,560	Institutes Intake capacity	Industrial Training Institutes
2.	२ स्तरावरील व्यवसाय अभ्यासक्रम संस्था (द्विलक्षी)	संस्था प्रवेश क्षमता	49 8,350	129 11,500	178 19,850	Institutes Intake capacity	2 Stage vocational institutes
3.	२ स्तरावरील केंद्र शासन पुरस्कृत व्यवसाय अभ्यासक्रम संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	53 3,240	924 57,420	977 60,660	Institutes Intake capacity	Centrally Sponsored 2 stage vocational Institutes Education
4.	माध्यमिक तंत्रशिक्षण शाळा/विद्यालये	संस्था प्रवेश क्षमता	169 25,215	225 28,020	394 53,235	Institutes Intake capacity	Technical secondary school/ colleges
5.	प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संस्था	संस्था प्रवेश क्षमता	60 5,250	3,442 1,22,710	3,502 1,27,960	Institutes Intake	Institutes for Certificate courses
	एकूण	संस्था प्रवेश क्षमता	748 1,54,875	5,084 2,62,390	5,832 4,17,265	Institutes Intake capacity	Total

आधार - व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai

15. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 15.8

प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणा-या शासकीय व अशासकीय संस्था व त्यांतील विद्यार्थ्यांची प्रवेशक्षमता
NUMBER OF GOVERNMENT AND NON-GOVERNMENT INSTITUTIONS TEACHING
CERTIFICATE COURSE AND THEIR INTAKE CAPACITY

2012-13

विभाग	प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम शिकविणा-या संस्था			विद्यार्थी प्रवेश क्षमता			Division
	Institutes of teaching certificate course			Intake capacity of students			
	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govt.	एकूण Total	शासकीय Govern- ment	अशासकीय Non- Govt.	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
मुंबई	12	300	312	1,575	12,450	14,025	Mumbai
नाशिक	7	380	387	725	14,425	15,150	Nashik
पुणे	10	570	580	700	19,675	20,375	Pune
औरंगाबाद	9	606	615	975	20,535	21,510	Aurangabad
अमरावती	8	686	694	475	25,250	25,725	Amravati
नागपूर	14	900	914	800	30,375	31,175	Nagpur
महाराष्ट्र राज्य	60	3,442	3,502	5,250	1,22,710	1,27,960	Maharashtra State

आधार — व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Directorate of Vocational Education and Training, Maharashtra State, Mumbai

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.1

निरनिराळ्या पद्धतीनुसार कुटुंबनियोजन करणा-यांची जिल्हावार संख्या

DISTRICTWISE NUMBER OF PERSONS USING VARIOUS FAMILY PLANNING METHODS
2012-13

(संख्या/Numbers)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	नसबंदी शस्त्रक्रिया Sterilisation	लूप पद्धती I.U.D.	नेहमीची संतती प्रतिबंधक साधने वापरणारे Conventional contraceptive users	संतती गोळ्या वापरणारे Oral pills users	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई	28,868	52,259	62,797	24,242	Mumbai
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	17,358	14,462	9,897	8,280	Thane
4	रायगड	7,318	6,553	5,340	4,745	Raigad
5	रत्नागिरी	5,542	7,913	9,928	7,287	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2,753	4,523	8,486	4,845	Sindhudurg
	कोकण विभाग	61,839	85,710	96,448	49,399	Konkan Division
7	नाशिक	28,917	12,566	7,278	4,732	Nashik
8	धुळे	11,460	6,125	7,226	5,318	Dhule
9	नंदुरबार	7,165	1,524	3,301	1,978	Nandurbar
10	जळगाव	23,474	12,609	8,983	5,899	Jalgaon
11	अहमदनगर	27,354	25,229	12,786	11,840	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	98,370	58,053	39,574	29,767	Nashik Division
12	पुणे	46,585	31,381	23,042	13,122	Pune
13	सातारा	19,356	12,390	12,643	12,060	Satara
14	सांगली	14,931	17,218	7,958	10,771	Sangli
15	सोलापूर	24,752	17,597	4,391	8,204	Solapur
16	कोल्हापूर	21,889	25,093	9,094	23,905	Kolhapur
	पुणे विभाग	1,27,513	1,03,679	57,128	68,062	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र					Rest of Maharashtra

रक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.1 Contd .

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
17	औरंगाबाद	16,364	12,684	11,362	4,321	Aurangabad
18	जालना	12,285	7,214	1,881	1,019	Jalna
19	परभणी	8,871	6,724	6,537	961	Parbhani
20	हिंगोली	7,572	2,000	3,595	781	Hingoli
21	बीड	13,176	11,861	10,427	9,117	Beed
22	नांदेड	20,241	6,858	9,044	6,859	Nanded
23	उस्मानाबाद	8,119	4,388	3,842	1,827	Osmanabad
24	लातूर	16,431	7,948	5,792	4,795	Latur
	औरंगाबाद विभाग	1,03,059	59,677	52,480	29,680	Aurangabad Division
25	बुलढाणा	12,757	6,013	4,879	2,306	Buldhana
26	अकोला	9,246	5,378	4,496	2,592	Akola
27	वाशिम	6,880	3,614	4,787	3,014	Washim
28	अमरावती	11,932	8,400	6,759	2,957	Amravati
29	यवतमाळ	16,193	9,095	1,684	2,312	Yavatmal
	अमरावती विभाग	57,008	32,500	22,605	13,181	Amravati Division
30	वर्धा	7,085	6,780	10,254	4,311	Wardha
31	नागपूर	17,444	15,910	11,945	2,748	Nagpur
32	भंडारा	5,735	3,012	3,567	2,299	Bhandara
33	गोंदिया	9,229	3,254	4,141	2,085	Gondia
34	चंद्रपूर	11,168	6,321	4,232	2,263	Chandrapur
35	गडचिरोली	6,670	1,951	1,967	702	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	57,331	37,228	36,106	14,408	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	1,14,339	69,728	58,711	27,589	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	5,05,120	3,76,847	3,04,341	2,04,497	Maharashtra State

आधार - राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—State Family Welfare Office, Government of Maharashtra, Pune

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.2

नमुना नोंदणी पद्धतीने काढलेले जन्म, मृत्यू व अर्भकमृत्यू दर

BIRTH, DEATH AND INFANT MORTALITY RATES BY SAMPLE REGISTRATION SYSTEM

वर्ष Year	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकत्र/Combined		
	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	अर्भक मृत्यू दर Infant mortality rate	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	अर्भक मृत्यू दर Infant mortality rate	जन्म दर Birth rate	मृत्यू दर Death rate	अर्भक मृत्यू दर Infant mortality rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1971	33.7 (38.9)	13.5 (16.4)	111 (138)	29.0 (30.1)	9.7 (9.7)	88 (82)	32.2 (36.9)	12.3 (14.9)	105 (129)
1981	30.4 (35.6)	10.6 (13.7)	90 (119)	24.5 (27.0)	7.4 (7.8)	49 (62)	28.5 (33.9)	9.6 (12.5)	79 (110)
1991*	28.0 (30.9)	9.3 (10.6)	69 (87)	22.9 (24.3)	6.2 (7.1)	38 (53)	26.2 (29.5)	8.2 (9.8)	60 (80)
2001	21.1 (27.1)	8.5 (9.1)	55 (72)	20.2 (20.3)	5.9 (6.3)	28 (42)	20.7 (25.4)	7.5 (8.4)	45 (66)
2011	17.3 (23.3)	7.3 (7.6)	30 (48)	15.8 (17.6)	5.1 (5.7)	17 (29)	16.7 (21.8)	6.3 (7.1)	25 (44)
2012	17.4 (23.1)	7.3 (7.6)	30 (46)	15.5 (17.4)	5.0 (5.6)	17 (28)	16.6 (21.6)	6.3 (7.0)	25 (42)
2013	17.2 (22.9)	7.1 (7.5)	29 (44)	15.4 (17.3)	5.0 (5.6)	16 (27)	16.5 (21.4)	6.2 (7.0)	24 (40)

टीप - (१) जन्म दर व मृत्यू दर एक हजार लोकसंख्येमागे आहेत

(२) अर्भकमृत्यू दर एक हजार जीवित जन्मांमागे आहेत

(३) * कंसातील आकडे भारताकरिता असून जम्मू व काश्मीर सोडून आहेत

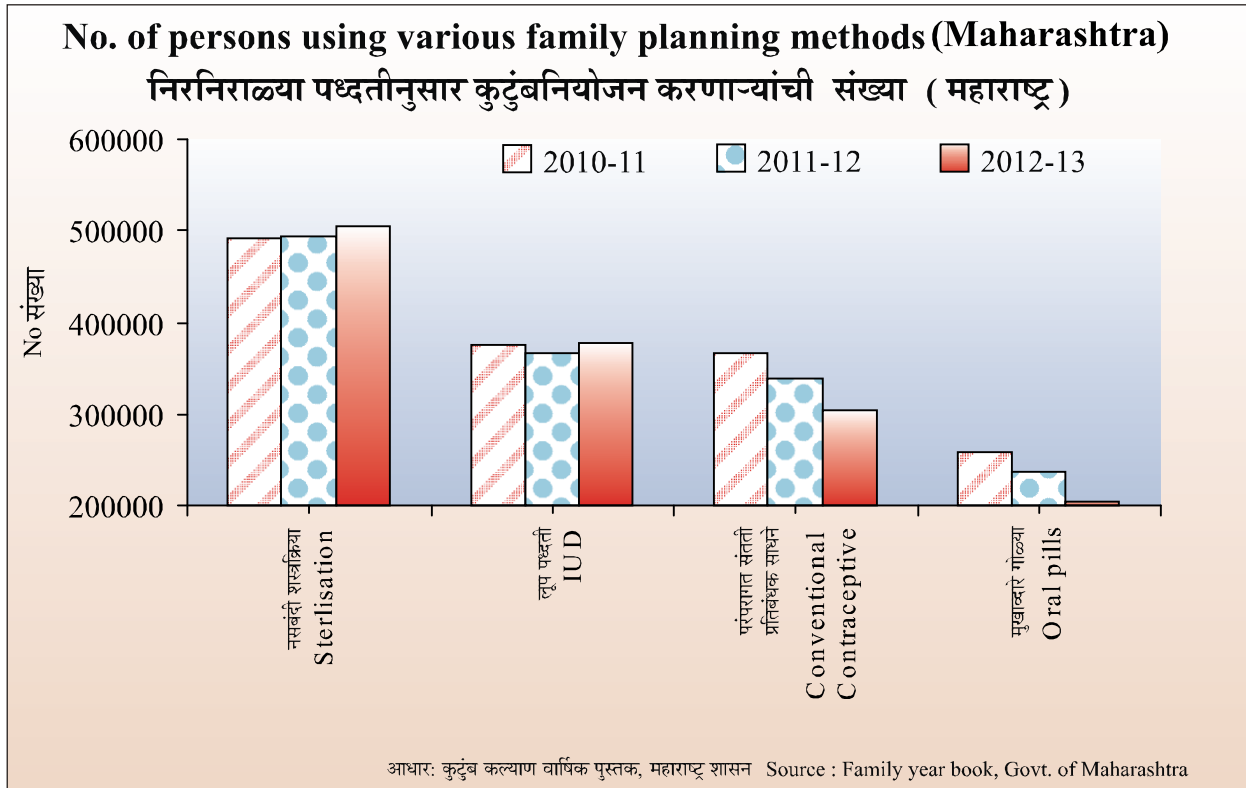
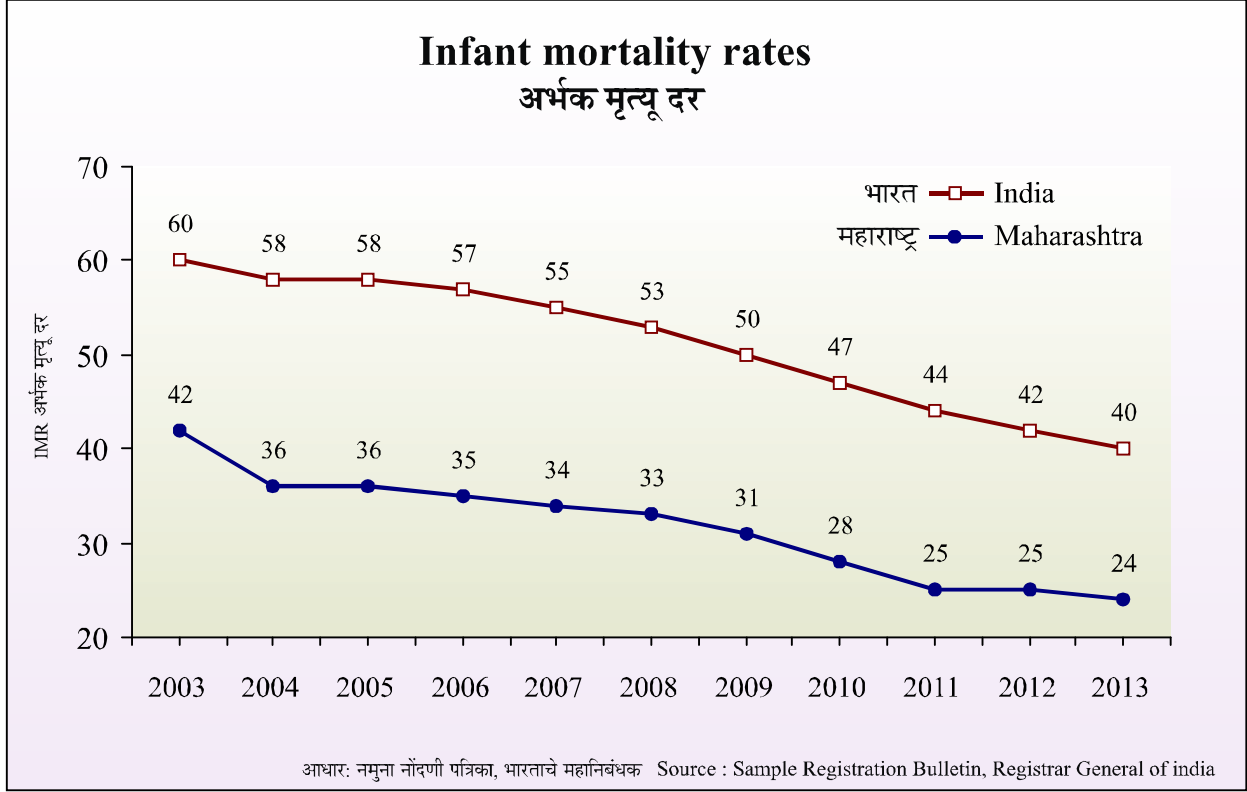
Note- (1) Birth and Death rates are per thousand population

(2) Infant mortality rates are per thousand live births

(३) Bracketed figures are for India, excluding Jammu & Kashmir

आधार — नमुना नोंदणी पत्रिका, महानिबंधक भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source - Sample Registration Bulletin, Registrar General; India, New Delhi

16. जीवनविषयक आकडेवारी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.3

उपलब्ध वैद्यकीय सुविधा

MEDICAL FACILITIES AVAILABLE

(सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित /Public and Public aided)

अनु क्रमांक Serial No.	वर्ष Year (No.)	रुग्णालये (संख्या) Hospitals (No.)	दवाखाने (संख्या) Dispensaries	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे (संख्या) Primary Health Centres (No.)	प्राथमिक आरोग्य पथके (संख्या) Primary Health Units (No.)	क्षयरोग आणि रुग्ण चिकित्सालये (संख्या) T.B. Hospitals & clinics (No.)	संस्थांतील खाटांची संख्या No. of beds in Institutions	दर लाख लोकसंख्येमागे खाटा Beds per lakh of population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1971	299	1,372	388	1	72	43,823	88
2	1981	530	1,776	454	400	90	71,385	114
3	1991	768	1,896	1,672	81+	1,977	1,09,267	144
4	2001	981	1,629	1,768	169	2,520	92,106	93
5	2009	1,178	2,904	1,816	191	2,520	1,08,806	97
6	2010	1,264	2,924	1,816	191	2,520	1,15,704	102
7	2011	1,368	3,012	1,816	191	2,520	1,18,116	103
8	2012	1,393	3,087	1,816	193	2,520	1,19,355	106
9	2013	852#	N.A	1,811	N.A	3,062##	32,130*	N.A

टीप - + प्राथमिक आरोग्य केंद्रे म्हणून श्रेणीवाढ झाल्यामुळे

* शासन सहाय्यित रुग्णालये वगळून. / # शासन सहाय्यित ग्रामीण रुग्णालये वगळून.

क्षयरोग रुग्णालये, केंद्रे, उपचार पथके, DMC and non DMC इ. सार्वजनिक आरोग्य संस्थांचा यात समावेश आहे.

Note- + Due to upgradation as Primary Health Centers

* Excluding Government aided hospitals. /# Excluding Government aided rural hospitals.

It includes T.B.Hospitals, centres, treatment units, DMC and non DMC PHI.

आधार - राज्य आरोग्य कुटुंब कल्याण केंद्र, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - State Health Family Welfare Bureau Services, Govt. of Maharashtra, Pune

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.1

पोलीस स्टेशने आणि पोलिसांची संख्या

POLICE STATIONS AND POLICE FORCES

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	2012-13 (3)	Item (2)
पोलीस स्टेशने		Police Stations	
1	पोलीस स्टेशनांची संख्या (सब-पोलिसस्टेशन धरून)	1,055	Number of Police Stations (including Sub-Police Station)
2	पोलीस चौक्यां/आउट पोस्ट/मदत केंद्रे/ सागरी चेक पोस्ट व चेक बॉर्डरची संख्या	1,961	No. of Police out-Posts/chowkies/ help centres/Sagari chak-post & chak border
3	पोलीस आयुक्तालय व जिल्हे	45	Police Commissioner & District
पोलिसांची संख्या		Police Force	
1	पोलीस महासंचालक, अपर पोलीस महासंचालक, विशेष पोलीस महासंचालक, पोलीस उप महानिरीक्षक	117	Director General of Police, Addi. Director General of Police, Spl. Director General of Police, Deputy Inspector General of Police
2	पोलीस अधीक्षक	286	Superintendent of Police
3	सहाय्यक पोलीस आयुक्त/ पोलीस उप अधीक्षक	817	Assistant Commissioner of Police Deputy Superintendent of Police
4	पोलीस निरीक्षक	3,647	Police Inspector
5	पोलीस उप निरीक्षक/ सहाय्यक पोलीस उप निरीक्षक	10,162 17,388	Police Sub-Inspector / Assistant Police Sub-Inspector
6	सहाय्यक उपनिरीक्षक (पोलीस हवालदार धरून)	40,843	Assistant Sub-Inspector (including Head Constable)
7	पोलीस शिपाई/पोलीस नाईक	1,32,204	Police Constable/Police Naik
एकूण		2,05,464	... Total

आधार —पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

17. पोलीस आणि गुन्हे/POLICE AND CRIMES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

भारतीय दंडसंहितेखाली झालेले दखलपात्र गुन्हे (गुन्हांचे प्रयत्न धरून)
COGNIZABLE OFFENCES (INCLUDING ATTEMPTS) UNDER INDIAN PENAL CODE
2013

अनुक्रमांक Serial No. (1)	गुन्हांचा प्रकार (2)	गुन्हांची संख्या No. of offences (3)	Type of offence (2)
1	दंगल	9,610	Rioting
2	नाण्यासंबंधीचे गुन्हे	N.A.	Offences relating to coins
3	चलन व बँक नोटासंबंधीचे गुन्हे	N.A.	Offences relating to currency and bank notes
4	खून	4,940	Murders
5	सदोष मनुष्यवध	N.A.	Culpable homicide
6	मादक पदार्थांचा वापर	N.A.	Administering of stupifying drugs
7	माणसांचे अपहरण	2,640	Kidnapping and abduction
8	दरोडा अथवा त्याकरिता एकत्र होणे	833	Dacoity and preparation of assembly for dacoity
9	चोरी/लूट	9,746	Robbery
10	घरफोडी	18,328	House breaking
11	फसवणूक	10,215	Cheating
12	विश्वासघात	2,206	Breach of trust
13	चो-या--		Theft of—
	(अ) तांब्याची तार	760	(a) Copper wire
	(ब) जनावरे	983	(b) Cattle
	(क) सायकली	494	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाग	36,796	(d) Motor vehicles & accessories
	(इ) पिस्तुले	4	(e) Firearms
	(फ) स्फोटक पदार्थ	2	(f) Explosives
14	इतर गुन्हे	1,36,828	Other crimes
	एकूण	2,34,385	... Total

आधार - गुन्हे अन्वेषण विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे / महाराष्ट्रातील गुन्हे-२०१३
Source.—Criminal Investigation Department, GoM, Pune/Crime in Maharashtra-2013

18. कारागृहे/PRISONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1

कारागृहांची व कैद्यांची संख्या/NUMBER OF PRISONS AND CONVICTS

2012-13

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
१	विविध प्रकारच्या कारागृहांची संख्या —		<i>Number of different types of prisons—</i>
	(अ) मध्यवर्ती कारागृहे ..	9	(a) Central Prisons
	(ब) जिल्हा कारागृहे ..	28	(b) District Prisons
	(क) तालुका दुय्यम कारागृहे ..	169	(c) Taluka Sub-jails
	(ड) पोलीस कोठड्या	(d) Police Lock-ups
	(इ) इतर (खुले कारागृह) ..	6	(e) Others (Open Prisons)
2	३१ मार्च, २०११ रोजी शिक्षेच्या मुदतीनुसार दीर्घ कैद्यांचे वर्गीकरण		<i>Number of convicts according to length of sentences as on 31st March 2011</i>
	(अ) एक वर्ष व त्याहून कमी ..	1,399	(a) One year and below
	(ब) एक वर्षाहून अधिक पण दोन वर्षाहून कमी ..	278	(b) Above one year and not exceeding two years
	(क) दोन वर्षाहून अधिक पण पाच वर्षांपेक्षा कमी ..	286	(c) Above two years and not exceeding five years
	(ड) पाच वर्षांपेक्षा अधिक पण दहा वर्षांपेक्षा कमी ..	437	(d) Above five years & not exceeding ten years
	(इ) दहा वर्षांपेक्षा अधिक ..	314	(e) Exceeding ten years
	(फ) जन्मठेप ..	5,328	(f) Life sentence
	(ग) मृत्यू दंड ..	51	(g) Sentenced to death
	एकूण * ..	8,093	... Total *

टिप - * एकूण बंदी संख्येमध्ये तालुका दुय्यम कारागृहांची माहिती समाविष्ट नाही

Note- * Information about total convicts in Taluka Sub-jails is not included

आधार - कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Director General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.1

घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/CLASSIFICATION OF HOUSES ACCORDING TO USE

जनगणना / Population Census, 2011

(हजारांत/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वापराचे प्रकार (2)	ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	Type of use (2)
1	घरांची यादी करतेवेळी रिकामी आढळलेली घरे-	1,657	2,112	3,769	Census houses vacant at the time of house-listing
2	वापरातील घरे -				Occupied census house used as
(1)	निवासी घरे	12,644	10,533	23,177	Residence
(2)	निवासासह अन्य उपयोग	299	243	542	Residence-cum-other use
(3)	दुकाने, कार्यालये	556	1401	1956	Shop, office
(4)	शाळा, कॉलेज इ.	165	49	214	School, colleges etc.
(5)	हॉटेल, लॉज, गेस्ट हाऊस इ.	44	65	110	Hotel, lodge, guest house etc.
(6)	रुग्णालय, दवाखाना इ.	38	63	101	Hospital, dispensary etc.
(7)	कारखाने, यंत्रशाळा व तात्पुरत्या जागा इ.	103	280	383	Factories, workshops & worksheds etc.
(8)	पूजास्थान	205	73	279	Place of worship
(9)	निवासाव्यतिरिक्त अन्य उपयोग	1,741	1,093	2,835	Other non-residential use
(10)	वापरातील बंद घरे	66	139	205	occupied locked house
एकूण वापरातील घरे (२)		15,862	13,939	29,801	Total occupied census houses (2)
एकूण (१) + (२)		17,519	16,051	33,570	Grand Total of (1) + (2)

टिप -- (१) 'गणनाघर' म्हणजे एखादी इमारत किंवा इमारतीचा भाग, ज्यालारस्त्यावरून, शिवारातून किंवा सार्वजनिक जिन्यावरून स्वतंत्र प्रवेशद्वार आहे व जे वापराच्या दृष्टीने एक स्वतंत्र घटक आहे

(२) आकडे संक्षिप्ततात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतीलच असे नाही

Note.- (1) A 'census house' is a building or part of a building having a separate main entrance from road, common court yard, staircase etc., used or recognised as separate unit.

(2) Details may not add up to the totals due to rounding.

आधार - भारताची जनगणना, २०११,

Source.—Census of India, 2011

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.2

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबाचे वर्गीकरण

CLASSIFICATION OF HOUSEHOLDS ACCORDING TO ROOMS OCCUPIED

जनगणना / Population Census, 2011

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	गणना केलेली एकूण कुटुंबे (हजारात)	13,017	10,814	23,831	Total number of households (In thousand)
2	गणना केलेले एकूण लोक (संस्थांतून राहणारे व गृहहीन इत्यादी) (हजारात)	61,556	50,818	1,12,374	Total number of persons enumerated (including inmates of institutions and houseless persons) (In thousand)
3	कुटुंबांचे वर्गीकरण (शेकडा)				Classification of households (Percentage)
	(अ) वेगळी खोली नसलेले	3.71	4.85	4.23	(a) No exclusive room
	(ब) एका खोलीत राहणारी कुटुंबे	42.38	41.69	42.07	(b) Households with one room
	(क) दोन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	35.34	28.42	32.20	(c) Households with two rooms
	(ड) तीन खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	11.83	15.36	13.43	(d) Households with three rooms
	(इ) चार खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	4.50	5.99	5.18	(e) Households with four rooms
	(फ) पाच खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	1.13	1.89	1.47	(f) Households with five rooms
	(ग) सहा खोल्यांत राहणारी कुटुंबे	1.11	1.80	1.42	(g) Households with Six rooms
	एकूण	100.0	100.0	100.0	Total

आधार - भारताची जनगणना २०११.

Source - Census of India. 2011.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.3 (A) (B)

19. घरबांधणी/

तक्ता क्रमांक/

राहत्या घराच्या छप्परांसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/
जनगणना/

	एकूण कुटुंबे	गवत, पाने, लाकूड, बांबू चिखल,इ.	प्लॅस्टिक, पॉलिथिन	हाताने बनविलेल्या	यंत्राने बनविलेल्या
ग्रामीण नागरी एकूण	Total households	Grass, leaves, wood, mud,etc.	Plastic Polythene bamboo,	खाप-या Hand Made Tiles	खाप-या Machine Tiles
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ग्रामीण	1,30,16,652	12,52,256	70,774	14,97,168	26,56,812
नागरी	1,08,13,928	2,10,446	80,315	2,83,130	6,96,704
एकूण	2,38,30,580	14,62,702	1,51,089	17,80,298	33,53,516

19. घरबांधणी/

तक्ता क्रमांक/

राहत्या घराच्या भितींसाठी वापरलेल्या प्रमुख साधनानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण/
जनगणना/

	एकूण कुटुंबे	गवत, पाने, लाकूड, बांबू,इ.	प्लॅस्टिक, पॉलिथिन	माती कच्ची विट	लाकूड
ग्रामीण नागरी एकूण	Total households	Grass, leaves, wood, bamboo,etc.	Plastic Polythene	Mud, unburnt brick	Wood
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
ग्रामीण	1,30,16,652	11,52,589	45,553	42,26,591	1,11,734
नागरी	1,08,13,928	1,16,133	57,158	9,43,246	1,02,408
एकूण	2,38,30,580	12,68,722	1,02,711	51,69,837	2,14,142

आधार — भारताची जनगणना, २०११

HOUSING

TABLE No. 19.3 (A)

DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS BY PREDOMINANT MATERIAL OF ROOF OF HOUSE OCCUPIED
Population Census, 2011

जी.आय.धातू, अॅस्बेस्टॉसचे पत्रे G.I.Metal, Asbestos sheets (7)	बिटा Brick (8)	दगड /स्लेट Stone/Slate (9)	काँक्रीट Concrete (10)	इतर सर्व प्रकारचे सामान All other materials (11)	Rural Urban Total (1)
55,34,468	57,291	3,04,594	15,58,486	84,803	Rural
33,61,457	92,699	3,78,560	56,26,721	83896	Urban
88,95,925	1,49,990	6,83,154	71,85,207	1,68,699	Total

HOUSING

TABLE No. 19.3 (B)

DISTRIBUTION OF HOUSEHOLDS BY PREDOMINANT MATERIAL OF WALLS OF HOUSE OCCUPIED
Population Census, 2011

जी.आय.धातू, अॅस्बेस्टॉसचे पत्रे G.I.Metal, Asbestos sheets (7)	पक्की बिटा Brick (8)	दगड Stone (9)	काँक्रीट Concrete (10)	इतर सर्व प्रकारचे सामान All other materials (11)	Rural Urban Total (1)
1,20,372	43,49,225	23,11,910	6,54,593	44,085	Rural
3,23,922	65,86,038	8,72,838	17,76,161	36,024	Urban
4,44,294	1,09,35,263	31,84,748	24,30,754	80,109	Total

Source — Census of India, 2011

19. घरबांधणी/HOUSING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.4

बेघर व संस्थांत रहाणारे लोक

HOUSELESS AND INSTITUTIONAL POPULATION

जनगणना/Population Census, 2001

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	व्यक्तींची संख्या/Number of persons			एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Per- centage of total population (6)	District (2)
		बेघर Houseless (3)	संस्थांतील Institu- tional (4)	एकूण Total (5)		
1	मुंबई शहर	24,000	73,724	97,724	2.93	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	15,074	59,075	74,149	0.86	Mumbai Suburban
3	ठाणे	51,888	91,246	1,43,134	1.76	Thane
4	रायगड	14,607	22,675	37,282	1.69	Raigad
5	रत्नागिरी	6,294	12,879	19,173	1.13	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	6,172	5,036	11,208	1.29	Sindhudurg
	कोंकण विभाग	1,18,035	2,64,635	3,82,670	1.54	Konkan Division
7	नाशिक	25,421	94,977	1,20,398	2.41	Nashik
8	धुळे	3,620	29,529	33,149	1.94	Dhule
9	नंदुरबार	4,044	45,172	49,216	3.75	Nandurbar
10	जळगाव	16,879	28,767	45,646	1.24	Jalgaon
11	अहमदनगर	10,494	50,565	61,059	1.51	Ahmadnagar
	नाशिक विभाग	60,458	2,49,010	3,09,468	1.97	Nashik Division
12	पुणे	16,316	98,856	1,15,172	1.59	Pune
13	सातारा	8,843	24,861	33,704	1.20	Satara
14	सांगली	6,402	15,638	22,040	0.85	Sangli
15	सोलापूर	18,112	27,836	45,948	1.19	Salapur
16	कोल्हापूर	7,416	21,044	28,460	0.81	Kolhapur
	पुणे विभाग	57,089	1,88,235	2,45,324	1.23	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	2,35,582	7,01,880	9,37,462	1.55	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.4.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
17	औरंगाबाद	7,132	24,742	31,874	1.10	Aurangabad
18	जालना	5,525	9,408	14,933	0.93	Jalna
19	परभणी	2,653	9,002	11,655	0.76	Parbhani
20	हिंगोली	1,286	6,405	7,691	0.78	Hingoli
21	बीड	5,811	12,940	18,751	0.87	Beed
22	नांदेड	5,600	25,833	31,433	1.09	Nanded
23	उस्मानाबाद	5,337	12,620	17,957	1.21	Osmanabad
24	लातूर	3,308	18,083	21,391	1.03	Latur
	औरंगाबाद विभाग	36,652	1,19,033	1,55,685	1.00	Aurangabad Div.
25	बुलढाणा	5,340	13,834	19,174	0.86	Buldhana
26	अकोला	5,842	9,577	15,419	0.95	Akola
27	वाशिम	2,593	7,559	10,152	1.00	Washim
28	अमरावती	9,904	27,393	37,297	1.43	Amravati
29	यवतमाळ	9,581	31,861	41,442	1.69	Yavatmal
	अमरावती विभाग	33,260	90,224	1,23,484	1.24	Amravati Div.
30	वर्धा	10,434	12,423	22,857	1.85	Wardha
31	नागपूर	8,995	36,605	45,600	1.12	Nagpur
32	भंडारा	2,472	6,569	9,041	0.80	Bhandara
33	गोंदिया	1,914	11,803	13,717	1.14	Gondiya
34	चंद्रपूर	8,139	22,053	30,192	1.46	Chandrapur
35	गडचिरोली	3,476	24,582	28,058	2.89	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	35,430	1,14,035	1,49,465	1.40	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	68,690	2,04,259	2,72,949	1.32	Vidarbha Div.
	महाराष्ट्र राज्य	3,40,924	10,25,172	13,66,096	1.41	Maharashtra State

आधार — भारताची जनगणना २००१

Source — Census of India. 2001

**19. घरबांधणी/
तक्ता क्रमांक/
खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या/
जनगणना/
खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे/**

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण Total (3)	खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे/		
			वेगळी खोली नसलेले exclusive room (4)	१ खोली 1 Room (5)	२ खोल्या 2 Rooms (6)
1	मुंबई शहर ..	6,37,738	59,204	4,00,177	1,00,937
2	मुंबई उपनगर ..	20,27,743	145,133	11,26,032	4,54,631
3	ठाणे ..	24,30,616	1,20,417	11,09,216	7,87,371
4	रायगड ..	5,96,514	22,708	2,02,630	2,11,589
5	रत्नागिरी ..	3,93,379	15,472	1,28,979	1,36,313
6	सिंधुदुर्ग ..	2,05,119	7,540	49,140	65,002
	कोकण विभाग ..	62,91,109	3,70,474	30,16,174	17,55,843
7	नाशिक ..	11,80,293	66,126	5,15,406	3,74,694
8	धुळे ..	4,08,700	20,936	1,77,830	1,27,835
9	नंदुरबार ..	3,19,623	13,982	1,93,672	74,663
10	जळगाव ..	8,91,657	36,246	3,96,241	3,10,994
11	अहमदनगर ..	9,01,748	38,914	4,52,168	2,70,549
	नाशिक विभाग ..	37,02,021	1,76,204	17,35,317	11,58,735
12	पुणे ..	20,76,607	96,829	8,67,524	5,94,089
13	सातारा ..	6,39,999	28,569	2,25,146	2,19,428
14	सांगली ..	5,85,227	15,749	1,91,117	2,04,264
15	सोलापूर ..	8,58,981	25,802	3,85,265	2,83,726
16	कोल्हापूर ..	8,21,483	41,561	2,16,170	2,61,733
	पुणे विभाग ..	49,82,297	2,08,510	18,85,222	15,63,240
	उर्वरित महाराष्ट्र ..	1,49,75,427	7,55,188	66,36,713	44,77,818

HOUSING

TABLE No. 19.5

HOUSEHOLDS BY NUMBER OF ROOMS OCCUPIED

Population Census, 2011

Households occupying number of rooms

३ खोल्या 3 Rooms	४ खोल्या 4 Rooms	५ खोल्या 5 Rooms	६ खोल्या 6 Rooms	District
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
49,372	18,377	5,325	4346	Mumbai City
2,15,718	59,342	12,382	14,505	Mumbai Suburban
3,03,405	76,471	17,313	16,423	Thane
1,05,866	36,654	8,782	8,285	Raigad
64,690	29,556	9,505	8,864	Ratnagiri
38,766	25,881	9,189	9,601	Sindhudurg
7,77,817	2,46,281	62,496	62,024	Konkan Division
1,41,208	50,769	15,284	16,806	Nashik
56,422	16,634	4,719	4,324	Dhule
25,152	7,566	2,130	2,458	Nandurbar
99,454	31382	8,007	9,333	Jalgaon
85,816	34,258	9,486	10,557	Ahmadnagar
4,08,052	1,40,609	39,626	43,478	Nashik Division
3,29,621	1,25,046	33,233	30,265	Pune
1,00,309	42,302	12,079	12,166	Satara
97,160	49,474	13,713	13,750	Sangli
95,336	44,334	12,257	12,261	Solapur
1,83,797	74,210	22,458	21,554	Kolhapur
8,06,223	3,35,366	93,740	89,996	Pune Division
19,92,092	7,22,256	1,95,862	1,95,498	Rest of Maharashtra

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
17	औरंगाबाद ..	7,36,587	33,488	3,30,324	2,34,204
18	जालना ..	3,88,116	11,443	1,86,719	1,30,649
19	परभणी ..	3,60,186	5,336	1,45,908	1,32,654
20	हिंगोली ..	2,27,041	4,517	86,442	91,014
21	बीड ..	5,45,073	23,805	2,91,380	1,56,819
22	नांदेड ..	6,56,303	15,854	2,77,653	2,32,802
23	उस्मानाबाद ..	3,48,760	7,176	1,36,500	1,31,286
24	लातूर ..	4,74,149	9,327	1,74,599	1,75,876
	औरंगाबाद विभाग ..	37,36,215	1,10,946	16,29,525	12,85,304
25	बुलढाणा ..	5,53,031	18,061	2,53,911	1,92,985
26	अकोला ..	3,91,135	15,365	1,77,776	1,25,936
27	वाशिम ..	2,57,892	5,066	1,00,020	1,04,718
28	अमरावती ..	6,37,446	19,937	2,44,204	2,29,677
29	यवतमाळ ..	6,40,385	17,366	2,32,696	2,54,420
	अमरावती विभाग ..	24,79,889	75,795	10,08,607	9,07,736
30	वर्धा ..	3,02,680	8,695	91,157	1,20,430
31	नागपूर ..	9,95,808	26,739	2,72,097	3,36,283
32	भंडारा ..	2,75,773	6,336	70,873	1,11,504
33	गोंदिया ..	2,89,431	5,162	86,976	1,14,780
34	चंद्रपूर ..	5,29,612	11,698	1,60,876	2,10,835
35	गडचिरोली ..	2,45,745	7,156	68,219	1,07,964
	नागपूर विभाग ..	26,39,049	65,786	7,50,198	10,01,796
	विदर्भ विभाग ..	51,18,938	1,41,581	17,58,805	19,09,532
	महाराष्ट्र राज्य ..	2,38,30,580	10,07,715	1,00,25,043	76,72,654

TABLE No. 19.5—Contd.

(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
79,415	36,644	10,692	11,820	Aurangabad
36,017	14,443	4,029	4,816	Jalna
43,230	20,364	6,210	6,484	Parbhani
26,662	12,001	3,221	3,184	Hingoli
43,095	18,219	5,635	6,120	Beed
70,637	37,221	10,634	11,502	Nanded
41,330	20,817	5,906	5,745	Osmanabad
60,533	33,827	10,342	9,645	Latur
4,00,919	1,93,536	56,669	59,316	Aurangabad Division
54,781	21,804	5,865	5,624	Buldhana
43,691	17,798	5,499	5,070	Akola
30,767	11,685	3,023	2,613	Washim
85,806	36,456	11,662	9,704	Amravati
81,049	35,563	10,706	8,585	Yavatmal
2,96,094	1,23,306	36,755	31,596	Amravati Division
50,205	20,359	6,629	5,205	Wardha
2,08,408	93,093	31,680	27,508	Nagpur
60,876	16,560	5,124	4,500	Bhandara
57,377	16,510	4,479	4,147	Gondiya
93,711	34,895	9,970	7,627	Chandrapur
41,257	13,797	3,777	3,575	Gadchiroli
5,11,834	1,95,214	61,659	52,562	Nagpur Division
8,07,928	3,18,520	98,414	84,158	Vidharbha Division
32,00,939	12,34,312	3,50,945	3,38,972	Maharashtra State

Source—Census of India. 2011

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.1

ग्रामपंचायतींची व्याप्ती, स्वनिर्मित उत्पन्न आणि खर्च

COVERAGE, INCOME AND EXPENDITURE OF VILLAGE PANCHAYATS

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	माहिती/Particulars		Item (2)
		2010-11 (3)	2011-12 (4)	
I. व्याप्ती				
<i>Coverage</i> —				
(1)	ग्रामपंचायतींची संख्या *	27,911	27,906	No. of village panchayats*
(2)	त्यात अंतर्भूत असलेल्या खेड्यांची संख्या	43,665	43,663	No. of villages covered
(3)	त्यांतील लोकसंख्या (हजारामध्ये)	N.A.	N.A.	Population covered (in thousand)
II. उत्पन्न (₹ कोटी`)				
<i>Income</i> (₹ in crore)				
(1)	पंचायतींचे स्वतःचे उत्पन्न	2,389	2,959	Own income
(2)	शासकीय अनुदाने	1,197	1,373	Government Grants
(3)	देणग्या, वर्गणी इत्यादी	622	886	Donations, contributions etc.
एकूण उत्पन्न		1,819	2,259	Total Income
(प्रारंभीची शिल्लक वगळून)				(Excluding opening Balance)
III. खर्च (₹ कोटी`)				
<i>Expenditure</i> (₹ in crore)				
(1)	आरोग्य व सफाई	444	520	Sanitation and health
(2)	सार्वजनिक कामे	375	523	Public works
(3)	लोककल्याणाची कामे	398	430	Welfare of people
(4)	इतर	479	665	Others
एकूण खर्च		1,696	2,138	Total Expenditure
(अखेरची शिल्लक वगळून)				(Excluding closing Balance)

टिप - * नगर पंचायतींच्या समावेशासह. / Including Nagar panchayats.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2

नगरपरिषदांबाबत माहिती / CONSTITUTION OF MUNICIPAL COUNCILS (31.3.2013)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	नगरपरिषदांची संख्या Number of municipal councils (3)	नगरपरिषदांच्या सदस्यांची संख्या Number of councillors				नाम निर्देशित Nomi-nated (8)	एकूण Total (9)	District (2)
			सर्वसाधारण General (4)	अ.जा. S.C. (5)	अ.ज. S.T. (6)	इ.मा.व O.B.C. (7)			
1	ठाणे	5	81 (29)	10 (5)	17 (9)	41 (16)	N.A.	149 (59)	Thane
2	रायगड	11	133 (64)	11 (5)	12 (6)	62 (35)	N.A.	218 (110)	Raigad
3	रत्नागिरी	7	95 (47)	3 (2)	0 (0)	39 (22)	N.A.	137 (71)	Ratnagiri
4	सिंधुदुर्ग	4	45 (24)	3 (0)	0 (0)	20 (12)	N.A.	68 (36)	Sindhudurg
	कोंकण विभाग	27	354 (164)	27 (12)	29 (15)	162 (85)	N.A.	572 (276)	Konkan Div.
5	नाशिक	8	81 (41)	23 (13)	15 (7)	45 (25)	N.A.	164 (86)	Nashik
6	धुळे	3	37 (19)	5 (2)	7 (4)	18 (10)	N.A.	67 (35)	Dhule
7	नंदुरबार	4	46 (21)	7 (4)	17 (10)	26 (14)	N.A.	96 (49)	Nandurbar
8	जळगाव	14	204 (99)	23 (10)	13 (7)	90 (51)	N.A.	330 (167)	Jalgaon
9	अहमदनगर	9	107 (48)	25 (15)	6 (3)	52 (29)	N.A.	190 (95)	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	38	475 (228)	83 (44)	58 (31)	231 (129)	N.A.	847 (432)	Nashik Div.
10	पुणे	11	124 (58)	26 (14)	4 (4)	60 (33)	N.A.	214 (109)	Pune
11	सातारा	9	120 (58)	21 (11)	0 (0)	56 (31)	N.A.	197 (100)	Satara
12	सांगली	5	63 (28)	13 (9)	1 (1)	28 (16)	N.A.	105 (54)	Sangli
13	सोलापूर	9	109 (52)	28 (16)	3 (2)	55 (31)	N.A.	195 (101)	Solapur
14	कोल्हापूर	9	120 (59)	23 (13)	0 (0)	56 (32)	N.A.	199 (104)	Kolhapur
	पुणे विभाग	43	536 (255)	111 (63)	8 (7)	255 (143)	N.A.	910 (468)	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	108	1365 (647)	221 (119)	95 (53)	648 (357)	N.A.	2329 (1176)	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.2 — contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
15	औरंगाबाद	6	72 (31)	11 (6)	3 (3)	32 (17)	N.A.	118 (57)	Aurangabad
16	जालना	4	66 (31)	9 (6)	1 (0)	30 (17)	N.A.	106 (54)	Jalna
17	परभणी	7	86 (44)	10 (4)	4 (3)	38 (21)	N.A.	138 (72)	Parbhani
18	हिंगोली	3	43 (21)	6 (3)	2 (1)	20 (11)	N.A.	71 (36)	Hingoli
19	बीड	7	105 (50)	25 (14)	1 (0)	50 (26)	N.A.	181 (90)	Beed
20	नांदेड	14	118 (53)	36 (20)	20 (10)	72 (40)	N.A.	246 (123)	Nanded
21	उस्मानाबाद	8	88 (41)	21 (12)	2 (2)	44 (26)	N.A.	155 (81)	Osmanabad
22	लातूर	4	50 (24)	15 (8)	1 (0)	24 (14)	N.A.	90 (46)	Latur
	औरंगाबाद विभाग	53	628 (295)	133 (73)	34 (19)	310 (172)	N.A.	1105 (559)	Aurangabad Div.
23	बुलढाणा	11	151 (72)	23 (11)	3 (2)	68 (36)	N.A.	245 (121)	Buldhana
24	अकोला	5	64 (31)	10 (7)	3 (2)	30 (16)	N.A.	107 (56)	Akola
25	वाशिम	4	53 (25)	11 (5)	0 (0)	24 (13)	N.A.	88 (43)	Washim
26	अमरावती	10	116 (57)	25 (13)	11 (6)	58 (33)	N.A.	210 (109)	Amravati
27	यवतमाळ	10	120 (54)	22 (12)	15 (9)	63 (32)	N.A.	220 (107)	Yavatmal
	अमरावती विभाग	40	504 (239)	91 (48)	32 (19)	243 (130)	N.A.	870 (436)	Amravati Div.
28	वर्धा	6	75 (35)	21 (12)	11 (7)	41 (23)	N.A.	148 (77)	Wardha
29	नागपूर	10	93 (42)	28 (16)	19 (11)	55 (30)	N.A.	195 (99)	Nagpur
30	भंडारा	3	34 (16)	12 (7)	6 (3)	20 (11)	N.A.	72 (37)	Bhandara
31	गोंदिया	2	26 (13)	12 (6)	3 (1)	16 (9)	N.A.	57 (29)	Gondiya
32	चंद्रपूर	6	62 (25)	25 (13)	10 (6)	37 (18)	N.A.	134 (62)	Chandrapur
33	गडचिरोली	2	19 (9)	6 (4)	4 (2)	11 (6)	N.A.	40 (21)	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	29	309 (140)	104 (58)	53 (30)	180 (97)	N.A.	646 (325)	Nagpur Div.
	विदर्भ विभाग	69	813 (379)	195 (106)	85 (49)	423 (227)	N.A.	1516 (761)	Vidarbha Div.
	एकूण नगर परिषदा	230	2806(1321)	549 (298)	214(121)	1381 (756)	N.A.	4950(2496)	Total Municipal Councils

टीप - कंसांतील आकडे स्त्रियांकरिता राखीव जागांची संख्या दर्शवितात. Note - Figures in brackets indicate number of seats reserved for women.
आधार -राज्य निवडणूक आयोग महाराष्ट्र, महाराष्ट्र शासन, Source—State Election Commission Maharashtra, Go M,

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.3

महानगरपालिकांबाबतची माहिती / CONSTITUTION OF MUNICIPAL CORPORATIONS (31.3.2013)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	महानगर पालिका (2)	महानगरपालिकांची संख्या Number of Municipal Corporation (3)	महानगरपालिकांच्या सदस्यांची संख्या Number of corporators				नाम निर्देशित Nominated (8)	एकूण Total (9)	Municipal Corporation (2)
			सर्वसाधारण General (4)	अ.जा. S.C. (5)	अ.ज. S.T. (6)	इ.मा.व O.B.C. (7)			
(1)	बृहन्मुंबई	1	153 (76)	11 (6)	2 (1)	61 (31)	N.A.	227(114)	Brihanmumbai
(2)	ठाणे	1	86 (42)	6 (3)	3 (2)	35 (18)	N.A.	130 (65)	Thane
(3)	नवी मुंबई	1	58 (19)	6 (2)	1 (1)	24 (8)	N.A.	89 (30)	New Mumbai
(4)	कल्याण	1	70 (23)	6 (2)	2 (1)	29 (10)	N.A.	107 (36)	Kalyan
(5)	उल्हासनगर	1	47 (22)	9 (5)	1 (1)	21 (11)	N.A.	78 (39)	Ulhasnagar
(6)	मिरा-भाईंदर	1	67 (35)	1 (0)	1 (0)	26 (13)	N.A.	95 (48)	Mira-Bhayander
(7)	भिवंडी	1	64 (32)	1 (1)	1 (0)	24 (12)	N.A.	90 (45)	Bhivandi
(8)	नाशिक	1	66 (32)	15 (8)	8 (4)	33 (17)	N.A.	122 (61)	Nashik
(9)	मालेगाव	1	53 (26)	3 (2)	2 (1)	22 (11)	N.A.	80 (40)	Malegaon
(10)	अहमदनगर	1	39 (12)	7 (3)	1 (1)	18 (6)	N.A.	65 (22)	Ahmednagar
(11)	धुळे	1	41 (14)	5 (2)	3 (1)	18 (6)	N.A.	67 (23)	Dhule
(12)	जळगाव	1	43 (14)	4 (2)	3 (1)	19 (6)	N.A.	69 (23)	Jalgaon
(13)	पुणे	1	92 (46)	18 (9)	1 (0)	41 (21)	N.A.	152 (76)	Pune
(14)	पिंपरी-चिंचवड	1	72 (35)	18 (9)	3 (2)	35 (18)	N.A.	128 (64)	Pimpri-Chinchwad
(15)	सांगली	1	44 (14)	10 (4)	0 (0)	20 (7)	N.A.	74 (25)	Sangli
(16)	सोलापूर	1	58 (29)	14 (7)	2 (1)	28 (14)	N.A.	102 (51)	Solapur
(17)	कोल्हापूर	1	47 (16)	9 (3)	0 (0)	21 (7)	N.A.	77 (26)	Kolhapur
(18)	औरंगाबाद	1	54 (17)	17 (6)	1 (1)	27 (9)	N.A.	99 (33)	Aurangabad
(19)	नांदेड	1	47 (24)	10 (5)	2 (1)	22 (11)	N.A.	81 (41)	Nanded
(20)	अमरावती	1	47 (23)	14 (7)	3 (2)	23 (12)	N.A.	87 (44)	Amravati
(21)	अकोला	1	45 (23)	6 (3)	2 (1)	20 (10)	N.A.	73 (37)	Akola
(22)	नागपूर	1	69 (34)	24(12)	13 (7)	39 (20)	N.A.	145 (73)	Nagpur
(23)	वसई विरार	1	57 (19)	2 (1)	6 (2)	24 (8)	N.A.	89 (30)	Vasai Virar
(24)	परभणी	1	40 (20)	6 (3)	1 (1)	18 (9)	N.A.	65 (33)	Parbhani
(25)	लातूर	1	39 (19)	11(6)	1 (0)	19 (10)	N.A.	70 (35)	Latur
(26)	चंद्रपूर	1	31 (15)	11 (6)	6 (3)	18 (9)	N.A.	66 (33)	Chandrapur
एकूण महानगरपालिका		26	1529(681)	244(117)	69(35)	685(314)		2527(1147)	TotalMun.Corpn.

N.A. = उपलब्ध नाही/Not available

टीप - कंसांतील आकडे स्त्रियांकरिता राखीव जागांची संख्या दर्शवितात. Note : Figures in brackets indicate number of seats reserved for women.

आधार -राज्य निवडणूक आयोग महाराष्ट्र, महाराष्ट्र शासन, Source—State Election Commission Maharashtra,GoM,

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.4

नगरपरिषदांचे व महानगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च
INCOME AND EXPENDITURE OF MUNICIPAL COUNCILS
AND MUNICIPAL CORPORATIONS
2011-12

(₹कोटीत/₹ in crore)

बाब	सर्व नगरपरिषदा All Municipal Councils	सर्व महानगरपालिका All Municipal Corporations	कटक मंडळे Canton- ment Boards	एकूण Total (2+3+4)	वृहन्मुंबई महानगरपालिका Municipal Corporation of Greater Mumbai (2006-07)	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
उत्पन्न						Income
I. नगरपरिषदांचे दर व कर	529.79	21,945.10	129.47	22,604.36	13,216.11	Municipal rates and taxes
एकूण	529.79	21,945.10	129.47	22,604.36	13,216.11	... Total
II. इतर साधनांपासून उत्पन्न						<i>Income from other sources</i>
(1) शासकीय अनुदाने	2,945.50	2,540.77	24.98	5,511.25	352.42	Government Grants
(2) इतर साधने	635.99	8,802.71	116.17	9,554.87	4,846.87	Other Sources
एकूण (1+2)	3,581.49	11,343.48	141.15	15,066.12	5,199.29	Total (1+2)
एकूण उत्पन्न (I+II)	4,111.28	33,288.58	270.62	37,670.48	18,415.40	Total Income (I+II)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.4.—*contd.*

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
प्रारंभिक शिल्लक	1170.25	2252.36	28.77	3451.38	-146.75	Opening balance
खर्च						Expenditure
(1) सामान्य प्रशासन	9874.16	7272.41	34.85	17181.42	3076.83	General Administration
(2) सार्वजनिक दिवाबत्ती	79.31	611.39	6.37	4344.81	262.59	Public lighting
(3) पाणीपुरवठा	541.95	6693.04	27.40	2931.25	4331.14	Water Supply
(4) जलनिःसारण व मलनिःसारण						Drainage Conservance and Sanitation
(5) सार्वजनिक आरोग्य	246.49	2299.68	45.19	2591.36	1358.25	Public Health
(6) परिवहन	315.84	2876.89	12.97	3205.70	1406.81	Transport
(7) शिक्षण	219.04	1833.31	28.00	2080.35	1036.44	Education
(8) सार्वजनिक बांधकामे	594.53	3095.13	11.89	3701.55	1059.29	Public Works
(9) इतर	605.83	7500.06	64.15	8170.04	-11259.05	Other
एकूण खर्च	12477.15	32181.91	230.82	44206.48	1272.3	Total Expenditure

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.5

जिल्हा परिषदांचे उत्पन्न व खर्च

INCOME AND EXPENDITURE OF ZILLA PARISHADS

(₹ कोटीत/₹ in crores)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	प्रत्यक्ष Actuals 2007-08	प्रत्यक्ष Actuals 2010-11*	प्रत्यक्ष Actuals 2011-12*	Item	Se-
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	
	उत्पन्न				Receipts	
1.	एकूण महसुली उत्पन्न (1 ते 3)	8,590	31019	36411	Total Revenue receipts (1 to 3)	
(1)	स्वनिर्मित साधनांकरवी	161	332	457	Self-raised resources	
(2)	एकूण शासकीय अनुदाने (अ+ब)	8,246	17739	20555	Total Government grants (a+b)	
(अ)	सांविधिक	7,320	-	-	(a) Statutory grants	
(ब)	अधिकरण योजनांसाठी	926	-	-	(b) Agency scheme grants	
(3)	इतर साधनांपासून उत्पन्न	183	12948	15399	Income from other sources	
2.	स्वनिर्मित साधनांकरवी (1 ते 4)	161	332	457	Self-raised resources (1 to 4)	
(1)	जमीन महसुलावरील स्थानिक उपकर (स्टॅम्प ड्यूटीसह)	27	0	0	Local cess on Land revenue (including stamp duty)	
(2)	शिक्षण	24	47	43	Education	
(3)	इमारत व दळणवळण	14	12	14	Buildings and communications	
(4)	इतर	96	273	400	Others	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.5 — Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
3. एकूण सांविधिक अनुदाने (1 ते 4)		7,320	-	-	Total Statutory grants (1 to 4)
(1) सहेतुक अनुदाने		4,103	-	-	Purposive grants
(2) आस्थापना अनुदाने		1,835	-	-	Establishment grants
(3) योजना अनुदाने		814	-	-	Plan scheme grants
(4) इतर		567	-	-	Others
खर्च					Expenditure
एकूण महसुली खर्च (1 to 14)		8,494	34093	40907	Total Revenue Expenditure (1 to 14)
(1) सामान्य प्रशासन		610	10241	11393	General Administration
(2) शिक्षण		3,917	9140	10639	Education
(3) वैद्यकीय		11	2289	2145	Medical
(4) सार्वजनिक आरोग्य		939	0	0	Public Health
(5) आयुर्वेद		15	0	0	Ayurved
(6) कृषि		128	960	1015	Agriculture
(7) पशुसंवर्धन		123	0	0	Animal Husbandry
(8) इमारती व दळणवळण (सार्वजनिक बांधकाम)		692	762	842	Buildings and Communications (Public Works)
(9) समाजकल्याण		700	607	666	Social Welfare
(10) सामूहिक विकास		--	0	0	Community Development
(11) सार्वजनिक आरोग्य अभियांत्रिकी		--	0	0	Public Health Engineering
(12) पाटबंधारे		211	56	515	Irrigation
(13) वने		6	7	10	Forest
(14) इतर		1,142	4174	13762	Other

आधार — अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

* Provisional

एकूण उत्पन्न आरंभीची शिल्लक वगळून व एकूण खर्च अखेरची शिल्लक वगळून घेण्यात आली आहे.

20. स्थानिक संस्था/LOCAL BODIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.6

स्थानिक स्वराज्य संस्थांची प्रकारानुसार संख्या

LOCAL SELF- GOVT. INTITUTIONS BY TYPES

(संख्या/Number)

स्थानिक संस्था	रोजी /As on 31-3-2012	Local Body
महानगरपालिका	26	Municipal Corporations
नगर परिषदा	219	Municipal Councils
जिल्हा परिषदा	33	Zilla Parishads
पंचायत समित्या	351	Panchayat Samitis
ग्रामपंचायती	27,906	Gram Panchayats
नगर पंचायत	7	Nagar Panchayat
कटक मंडळे	7	Cantonment Boards

आधार – अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source – Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

21. स्थानिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 21.1

सार्वत्रिक निवडणुकांचे निकाल

RESULTS OF GENERAL ELECTIONS

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	लोकसभा Lok Sabha (2009)	विधानसभा Vidhan Sabha (2009)	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	एकूण जागांची संख्या	48	288	Total number of seats
	(अ) अनुसूचित जातीकरिता राखीव जागा	5	24	(a) Number of seats reserved for scheduled castes
	(ब) अनुसूचित जमातीकरिता राखीव जागा	4	26	(b) Number of seats reserved for scheduled tribes
2	सर्वसाधारण जागा	39	238	Number of general seats
3	उमेदवारांची संख्या			Number of candidates—
	(अ) नामनिर्देशन प्राप्त	N.A.	N.A.	(a) Nominations filed
	(ब) ज्यांचा नामनिर्देश नाकारला असे	N.A.	N.A.	(b) Whose nomination was rejected
	(क) उमेदवारी मागे घेणारे	N.A.	N.A.	(c) Withdrew
	(ड) निवडणुका लढवणारे	816	3,552	(d) Contested
	(ई) निवडून आलेले	48	288	(e) Elected
4	मतदारांची संख्या (हजारात)			Number of electors (In thousand)
	पुरुष	38,160	39,815	Men
	स्त्रिया	34,794	36,072	Women
	एकूण	72,954	75,887	Total
5	मतदान केलेल्यांची संख्या (हजारात)	36,966	45,198	Number of voters who voted (In thousand)
6	ग्राह्य मते (हजारात)	36,991	45,315	Number of valid votes polled (In thousand)
7	मतदान केलेल्यांचे शेकडा प्रमाण	51	60	Percentage of electors voting

आधार — मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Chief Election Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

21. सार्वत्रिक निवडणुका/GENERAL ELECTIONS

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 21.2

उमेदवारांचे पक्ष संलग्नतेनुसार वर्गीकरण

CANDIDATES ACCORDING TO PARTY AFFILIATIONS

अनु क्रमांक Serial No. (1)	पक्षाचे नाव (2)	लोकसभा Lok Sabha (2009)		विधानसभा Vidhan Sabha (2009)		Name of the party (2)
		पुरस्कृत केलेले Number sponsored (3)	निवडून आलेले Number elected (4)	पुरस्कृत केलेले Number sponsored (5)	निवडून आलेले Number elected (6)	
1	भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस	25	17	170	82	Indian National Congress
2	राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी	21	8	113	62	Nationalist Congress Party
3	भारतीय जनता पक्ष	25	9	120	46	Bharatiya Janata Party
4	शिवसेना	22	11	159	44	Shivsena
5	समाजवादी पार्टी	10	...	31	4	Samajwadi Party
6	बहुजन विकास आघाडी	1	1	4	2	Bahujan vikas Asghadi
7	महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना	11	...	143	13	Maharashtra Navnirman Sena
8	जन सुराज्य शक्ती	1	...	37	2	Jan Surajya Shakti
9	शेतकरी कामगार पक्ष	17	4	Peasants and Workers Party
10	अपक्ष	407	1	1813	24	Independent
11	इतर पक्ष	293	1	945	5	Other Party
एकूण		816	48	3,552	288	... Total

आधार - मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-Chief Election Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.1

अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचे निर्देशांक (नवीन मालिका)

ALL INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS (NEW SERIES)
2013

(आधारभूत वर्ष/Base year : 2004-05=100)

महिना	मुलभूत पदार्थ Primary articles	इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंगण Fuel, power, light and lubricants	उत्पादित पक्का माल Manufactured products	सर्व वस्तू All commodities	Month
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
भार	20.12	14.91	64.97	100.00	Weight
जानेवारी	223.6	193.4	148.5	170.3	January
फेब्रुवारी	224.4	195.5	148.6	170.9	February
मार्च	223.1	191.6	148.7	170.1	March
एप्रिल	226.5	193.7	149.1	171.3	April
मे	227.3	191.9	149.3	171.4	May
जून	233.9	194.7	149.5	173.2	June
जुलै	240.3	199.9	149.9	175.5	July
ऑगस्ट	251.9	204.7	150.6	179.0	August
सप्टेंबर	252.7	210.6	151.5	180.7	September
ऑक्टोबर	251.4	209.8	152.1	180.7	October
नोव्हेंबर	254.9	209.6	152.3	181.5	November
डिसेंबर	243.7	211.1	152.5	179.6	December

आधार - आर्थिक सल्लागार, वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source— Office of the Economic Adviser, Ministry of Commerce & Industry, Government of India, New Delhi

22. किंमत निर्देशांक/
तक्ता क्रमांक/
कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक/

अनुक्रमांक	केंद्रे	वस्तुंचा गट	भार	जाने.	फेब्रु.	मार्च	एप्रिल	मे
Serial No.			Weight	Jan.	Feb.	March	April	May
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	अन्न गट	48.88	237	239	243	245	248
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	224	226	228	229	231
2	सोलापूर	अन्न गट	54.74	226	231	240	243	245
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	222	225	231	233	234
3	नागपूर	अन्न गट	43.06	245	254	253	259	277
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	250	254	254	256	264
4	पुणे	अन्न गट	39.77	253	255	255	261	266
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	227	228	227	230	232
5	नाशिक	अन्न गट	41.43	240	238	239	243	257
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	234	234	234	235	242
6	जळगाव	अन्न गट	55.98	248	246	245	248	256
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	239	239	238	240	243
7	नांदेड	अन्न गट	60.26	238	245	240	243	247
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	259	263	261	263	265
8	औरंगाबाद	अन्न गट	53.65	248	248	248	250	261
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	245	246	246	246	250
9	कोल्हापूर	अन्न गट	55.64	239	241	241	242	249
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	232	233	233	234	238
10	अकोला	अन्न गट	62.30	214	211	216	217	225
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	223	223	226	226	229

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

PRICE INDICES

TABLE No. 22.2

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS

2013

(आधारभूत वर्ष/Base year : 2001 = 100)

जून June (10)	जुलै July (11)	ऑगस्ट Aug. (12)	सप्टें. Sep. (13)	ऑक्टो. Oct. (14)	नोव्हें. Nov. (15)	डिसें. Dec. (16)	Item (3)	Centres (2)
260	261	265	262	270	271	261	Food Group	Mumbai
238	241	244	244	248	249	244	General Index	
247	252	258	259	258	268	276	Food Group	Solapur
235	241	244	245	245	252	256	General Index	
280	291	304	291	296	291	266	Food Group	Nagpur
266	272	278	274	276	274	264	General Index	
282	278	288	282	282	290	283	Food Group	Pune
240	239	244	242	243	246	246	General Index	
259	264	269	262	261	265	263	Food Group	Nashik
243	246	248	247	247	248	244	General Index	
263	265	265	266	268	270	264	Food Group	Jalgaon
247	251	253	254	256	257	254	General Index	
250	260	265	265	264	267	265	Food Group	Nanded
266	273	277	277	278	279	279	General Index	
267	270	272	271	271	270	264	Food Group	Aurangabad
253	259	261	261	262	262	259	General Index	
258	262	263	262	267	267	260	Food Group	Kolhapur
242	246	248	248	250	250	247	General Index	
232	235	238	240	241	244	235	Food Group	Akola
233	236	242	242	245	246	242	General Index	

Source—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.3

महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL

ITEMS FOR RURAL MAHARASHTRA

2013

(आधारभूत वर्ष/Base year : 2003 = 100)

महिना/वर्ष	गट/Group						Month/ Year
	अन्न Food	पान, सुपारी, तंबाखू Pan, Supari, and Tobacco	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना व पादत्राणे Clothing Bedding and Foot wear	संकीर्ण Miscel- laneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
भार	52.85	2.15	10.67	8.53	25.80	100.00	Weight
जानेवारी	227.49	248.71	401.95	126.54	183.42	226.58	January
फेब्रुवारी	228.29	251.70	405.06	127.65	184.97	227.89	February
मार्च	227.30	254.02	406.28	128.19	187.52	228.25	March
एप्रिल	231.11	255.62	409.56	128.79	189.10	231.11	April
मे	236.92	256.30	409.09	129.26	189.83	234.37	May
जून	241.90	260.72	408.23	129.84	190.55	237.24	June
जुलै	249.13	262.05	414.3	129.98	192.38	242.22	July
ऑगस्ट	255.63	264.84	412.47	130.62	190.78	245.16	August
सप्टेंबर	250.97	262.53	456.45	130.55	191.06	247.41	September
ऑक्टोबर	251.79	263.43	458.94	130.5	190.87	248.08	October
नोव्हेंबर	252.02	266.25	455.58	131.5	192.04	248.29	November
डिसेंबर	244.42	268.42	456.19	132.05	191.85	244.38	December

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.4

महाराष्ट्रातील नागरी भागातील निवडक जीवनावश्यक वस्तूंच्या ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR SELECTED ESSENTIAL ITEMS FOR
 URBAN MAHARASHTRA
 2013

(आधारभूत वर्ष/Base year : 2003 = 100)

महिना/वर्ष	गट/Group						Month/ Year
	अन्न Food	पान, सुपारी, तंबाखू Pan, Supari, Tobacco	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना व पादत्राणे Clothing Bedding and Foot wear	संकीर्ण Miscel- laneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
भार	45.80	1.54	10.28	7.51	34.87	100.00	Weight
जानेवारी	229.08	242.75	366.12	133.38	166.56	214.39	January
फेब्रुवारी	229.32	242.23	366.78	134.15	167.58	214.97	February
मार्च	229.78	246.04	366.88	134.37	169.33	215.88	March
एप्रिल	234.21	250.48	366.97	134.69	170.23	218.32	April
मे	241.86	255.35	366.87	135.19	170.93	222.17	May
जून	249.52	257.52	367.63	136.14	172.25	226.32	June
जुलै	258.01	258.85	367.58	135.80	173.26	230.55	July
ऑगस्ट	259.32	260.46	367.70	136.19	174.87	231.78	August
सप्टेंबर	254.35	261.93	424.01	136.43	175.34	235.50	September
ऑक्टोबर	255.32	264.14	424.11	137.40	175.62	236.16	October
नोव्हेंबर	262.20	264.81	424.32	137.82	176.35	239.63	November
डिसेंबर	247.28	265.55	424.50	137.84	176.81	232.98	December

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.5

22. किंमत निर्देशांक/PRICE INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 22.5

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR AGRICULTURAL
 LABOURERS IN MAHARASHTRA
 2013

(आधारभूत शेती वर्ष/Agricultural Base year:1986-87=100)

महिना/वर्ष	अन्न गट निर्देशांक	सर्वसाधारण निर्देशांक	Month /Year
(1)	Food Index	General Index	(1)
	(2)	(3)	
भार	64.86	100.00	Weight
जानेवारी	781	759	January
फेब्रुवारी	783	761	February
मार्च	786	763	March
एप्रिल	787	764	April
मे	798	773	May
जून	814	784	June
जुलै	826	793	July
ऑगस्ट	843	808	August
सप्टेंबर	843	809	September
ऑक्टोबर	837	805	October
नोव्हेंबर	838	806	November
डिसेंबर	822	797	December

आधार - लेबर ब्यूरो, भारत सरकार, सिमला

Source — Labour Bureau, Government of India, Simla

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 23.1

काम करणा-यांचे (शेतीव्यतिरिक्त) औद्योगिक गटांनुसार वर्गीकरण

INDUSTRIAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK (OTHER THAN CULTIVATION)
(OTHER THAN CULTIVATION) 2001

(हजारात/In thousand)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	उद्योग गट (2)	मुख्यतःकाम करणा-यांची संख्या No. of Main Workers			सीमांतिक काम करणा-यांची संख्या No. of Marginal Workers			Industrial division (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	एकूण Total (8)	
1.	कृषि, शिकार, वन संवर्धन, मच्छिमारी	459	131	590	66	65	133	Agriculture, hunting,forestry, fishing
2.	खानकाम व दगडकाम	90	17	107	65	3	10	Mining and quarrying
3.	वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती							Manufacturing & repairs
	(i) घरगुती उद्योग	482	312	794	72	210	283	Household industry
	(ii) बिगर घरगुती उद्योग	3,799	460	4,252	232	141	373	Other than house- hold industry
4.	वीज, वायू आणि पाणीपुरवठा	192	8	200	7	*	8	Electricity, gas & water supply
5.	बांधकाम	1,199	176	1,372	192	54	245	Construction
6.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	2,721	231	2,953	150	59	209	Wholesale & retail Trade
7.	हॉटेल्स व उपाहारगृहे	317	26	343	19	4	22	Hotels & restaurants
8.	परिवहन, साठवण व दळणवळण	1,738	73	1,810	82	6	87	Transport, storage & communication
9.	वित्तीय मध्यस्थीता, स्थायर मालमत्ता भाडयाने देणे व व्यवसाय सेवा	875	171	1,046	32	9	41	Financial inter- mediation,real estate renting & business activities
10.	इतर सेवा	2,368	1,008	3,376	114	120	235	Other services
	एकूण	14,230	2,612	16,843	973	672	1,645	Total

टीप - * आकडे ५००पेक्षा कमी आहेत / * Figures are below 500

आधार/Source- भारताची जनगणना,२००१/Census of India, 2001

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 23.2

शेती करणा-यांव्यतिरिक्त काम करणा-यांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण

OCCUPATIONAL CLASSIFICATION OF PERSONS AT WORK OTHER THAN CULTIVATORS
1991

(हजारात/In thousand)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	व्यवसाय गट (2)	काम करणा-यांची संख्या No. of Workers			Occupational division (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	एकूण Total (5)	
1.	धंदेवाईक, तंत्रविशारद आणि तत्सम काम करणारे	907	366	1,273	Professional, technical and related workers
2.	प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय काम करणारे	449	29	478	Administrative, executive and managerial workers
3.	कारकून व तत्सम काम करणारे	1,266	211	1,477	Clerical and related workers
4.	विक्रेते ..	1,740	204	1,944	Sales workers
5.	सेवा क्षेत्रातील ..	891	224	1,115	Service workers
6.	मत्स्यव्यवसाय करणारे, फासे पारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे	318	77	395	Fishermen, hunters, loggers and related workers
7.	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील काम करणारे परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर	5,198	767	5,965	Production and related workers, transport, equipments, operators and labourers
8.	अवर्गीकृत ..	135	53	188	Workers not classified by occupations
	एकूण ..	10,903	1,932	12,835	Total

आधार - भारताची जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन, बी (सहा)

Source - Census of India. 1991, Series-14, Part III, B (vi).

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 23.3

रोजगार व स्वयंरोजगार मार्गदर्शन केंद्रांसंबंधित माहिती

**EMPLOYMENT AND SELF-EMPLOYMENT GUIDANCE CENTRE STATISTICS
2013**

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	माहिती Particulars (3)	Item (2)
1.	नवीन नोंदणी	.. 6,30,364	Number of registrations
2.	नोकरी मिळालेल्यांची संख्या	.. 1,14,658	Number of placements
3.	जाहीर केलेल्या रिकाम्या जागा	.. 1,18,938	Number of vacancies notified
4.	पटावरील अर्जदारांची संख्या	.. 30,34,793	Number of persons on live register

आधार - रोजगार व स्वयंरोजगार संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई*Source* - Directorate of Employment and Self-Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4

राज्य शासकीय व निम शासकीय कर्मचारी

STATE GOVERNMENT AND SEMI GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै २००८ रोजी/As on 1st July 2008)

अनु क्रमांक Serial No.	प्रकार	कर्मचा-यांची संख्या/No. of Employees				Category
		राज्य शासकीय		निमशासकीय *		
		State Government	Semi Government *			
		एकूण	स्त्रिया	एकूण	स्त्रिया	
(1)	(2)	Total	Female	Total	Female	(2)
		(3)	(4)	(5)	(6)	
1	(अ) श्रेणी-अ	23,253	3,176	6,720	669	(a) Grade-A
	(ब) श्रेणी-ब	48,508	8,941	24,892	4,368	(b) Grade-B
	एकूण (अ+ब)	71,761	12,117	31,612	5,037	Total (a+b)
2	(क) श्रेणी-क	3,35,143	46,018	2,63,391	89,142	(c) Grade-C
	(ड) श्रेणी-ड	1,26,829	18,676	64,869	15,557	(d) Grade-D
	एकूण (क+ड)	4,61,972	64,694	3,28,260	1,01,699	Total (c+d)
	एकूण (अ+ब+क+ड)	5,33,733	76,811	3,59,872	1,06,736	Total (a+b+c+d)
3	इतर (आकस्मिकता निधीतून वेतन मिळणारे, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील, अंशकालीन व मानसेवी कर्मचारी)	59,484	24,460	1,60,578	1,44,122	Other (paid from contingencies,work charged personnel, part time and honorary)
	एकूण कर्मचारी	5,93,217	1,01,271	5,20,450	2,50,858	Total staff

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4 --contd.
कर्मचारी गणना/EMPLOYEES CENSUS, 2008

अनुक्रमांक Serial No.	वेतन श्रेणी Pay Scale Range	शासकीय कर्मचारी State Government	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगर परिषद Nagar Parishad	* निमशासकीय * Semi Government
1	2550 Fixed	191	1,975	#	#
2	2500 - 3200	34,734	12,329	#	#
3	2610 - 4000	71,684	16,574	#	#
4	2650 - 4000	5,533	1,815	#	#
5	2750 - 4400	14,194	480	#	#
6	3050 - 4590	57,006	9,997	#	#
7	3200 - 4900	51,524	2,085	#	#
8	4000 - 6000	1,39,976	39,823	#	#
9	4500 - 7000	30,510	1,15,235	#	#
10	5000 - 8000	54,990	67,532	#	#
11	5500 - 9000	21,658	18,762	#	#
12	6500 - 10500	19,361	5,087	#	#
13	7450 - 11500	4,805	113	#	#
14	7500 - 12000	2,408	475	#	#
15	8000 - 13500	13,982	5,662	#	#
16	10000 - 15200	3,481	705	#	#
17	10650 - 15850	1,412	232	#	#
18	12000 - 16500	1,152	57	#	#
19	14300 - 18300	207	4	#	#
20	15100 - 18300	53	1	#	#
21	16400 - 20000	194	0	#	#
22	16400 - 20900	152	0	#	#
23	18400 - 22400	128	0	#	#
24	22400 - 24500	55	0	#	#
25	26000 Fixed	18	0	#	#
26	Other	63,809	1,69,297	#	#
27	No Pay Scale	0	0	#	#
28	As per Fourth pay commission	0	0	#	#
एकूण-Total		5,93,217	4,68,040	52,410	5,20,450

* जिल्हा परिषद व नगर परिषद कर्मचारी/Zilla Parishad and Nagar Parishad Employees.

वेतन श्रेणीनुसार आकडेवारीचा अहवाल उपलब्ध नाही/Scalewise data not reported.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.5

श्रेणी व सामाजिक गटानुसार राज्य शासकीय व निमशासकीय कर्मचारी
GRADE AND SOCIAL GROUPWISE STATE GOVERNMENT AND SEMI-GOVERNMENT EMPLOYEES

(१ जुलै,२००८ रोजी/As on 1st July 2008)

सामाजिक गट	श्रेणी अ Grade A	श्रेणी ब Grade B	श्रेणी क Grade C	श्रेणी ड Grade D	इतर (आकस्मिकता निधीतून पगार मिळणारे, अंशकालीन व मानसेवी इत्यादी) Others (Paid from contin- gencies,parttime, honorary etc.)	एकूण कर्मचारी Total Employees	Social Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(1)
शासकीय							Government
मागासवर्गीय ..	12,072	28,784	2,12,692	92,539	41,660	3,87,747	Backward
इतर ..	11,181	19,724	1,22,451	34,290	17,824	2,05,470	others
एकूण ..	23,253	48,508	3,35,143	1,26,829	59,484	5,93,217	Total
निमशासकीय *							Semi-Government *
मागासवर्गीय ..	4,215	16,569	1,74,381	49,873	1,10,032	3,18,181	Backward
इतर ..	2,509	8,323	89,010	15,006	47,842	1,49,859	Others
एकूण ..	6,724	24,892	2,63,391	64,879	1,57,874	4,68,040	Total

* जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कर्मचा-यांची माहिती. / Information of Zilla Parishad and Nagar Parishad Employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.6

सार्वजनिक क्षेत्रातील रोजगार/EMPLOYMENT IN PUBLIC SECTOR

(मार्च २०१२/March 2013)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	रोजगार (हजारात) Employment (In thousand.)	District
(1)	(2)	(3)	(2)
1	मुंबई शहर	.. 429.26	Mumbai City
2	मुंबई उपनगर	.. 99.05	Mumbai Suburban
3	ठाणे	.. 121.53	Thane
4	रायगड	.. 37.32	Raigad
5	रत्नागिरी	.. 30.48	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	.. 16.64	Sindhudurg
	कोकण विभाग	.. 734.28	Konkan Division
7	नाशिक	.. 87.42	Nashik
8	धुळे	.. 27.94	Dhule
9	नंदुरबार	.. 14.45	Nandurbar
10	जळगाव	.. 71.42	Jalgaon
11	अहमदनगर	.. 51.39	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	.. 252.63	Nashik Division.
12	पुणे	.. 264.69	Pune
13	सातारा	.. 39.24	Satara
14	सांगली	.. 36.33	Sangli
15	सोलापूर	.. 58.49	Solapur
16	कोल्हापूर	.. 56.39	Kolhapur
	पुणे विभाग	.. 455.15	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	.. 1,442.06	Rest of Maharashtra
17	औरंगाबाद	.. 51.36	Aurangabad
18	जालना	.. 20.60	Jalna
19	परभणी	.. 26.82	Parbhani
20	हिंगोली	.. 6.70	Hingoli
21	बीड	.. 37.33	Beed
22	नांदेड	.. 37.80	Nanded
23	उस्मानाबाद	.. 23.50	Osmanabad
24	लातूर	.. 31.11	Latur
	औरंगाबाद विभाग	.. 235.21	Aurangabad Division

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.6 --contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
25	बुलढाणा	.. 35.19	Buldhana
26	अकोला	.. 28.03	Akola
27	वाशिम	.. 6.19	Washim
28	अमरावती	.. 55.9	Amravati
29	यवतमाळ	.. 44.7	Yavatmal
	अमरावती विभाग	.. 169.98	Amravati Division
30	वर्धा	.. 19.30	Wardha
31	नागपूर	.. 152.82	Nagpur
32	भंडारा	.. 20.22	Bhandara
33	गोंदिया	.. 11.39	Gondiya
34	चंद्रपूर	.. 48.22	Chandrapur
35	गडचिरोली	.. 18.34	Gadchiroli
	नागपूर विभाग	.. 270.28	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग	.. 440.26	Vidarbha Division
	महाराष्ट्र राज्य	.. 2,117.53	Maharashtra State
	केंद्र सरकारी	.. 310.86	Central Government
	राज्य सरकारी	.. 542.85	State Government
	निम केंद्र सरकारी	.. 350.67	Quasi Central Government
	निम राज्य सरकारी	.. 222.76	Quasi State Government
	स्थानिक संस्था	.. 690.38	Local Bodies

आधार - रोजगार व स्वयंरोजगार संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source- Directorate of Employment and Self-Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

23. रोजगार/EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.7

दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियमाखाली नोंदलेल्या संस्थांतील रोजगार

EMPLOYMENT UNDER SHOPS AND COMMERCIAL ESTABLISHMENT ACT

अनुक्रमांक Serial No.	व्यापारी संस्थांचे प्रकार (2)	माहिती/Particulars		Type of Establishment (2)
		2012 (3)	2013 (4)	
	अधिनियम लागू असलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांची संख्या	241	295	No. of local bodies to which the Act is applicable
1	दुकाने			<i>Shops—</i>
	(अ) दुकानांची संख्या	4,60,510	4,82,714	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	10,83,930	11,87,850	(b) Persons employed
2	व्यापारी संस्था			<i>Commercial Establishments—</i>
	(अ) संस्थांची संख्या	5,52,017	6,15,807	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	30,32,780	33,72,457	(b) Persons employed
3	हॉटेल इत्यादी			<i>Hotels etc—</i>
	(अ) संस्थांची संख्या	80,714	85,955	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	3,87,140	4,13,641	(b) Persons employed
4	चित्रपटगृहे			<i>Theatres—</i>
	(अ) संस्थांची संख्या	2,017	2,011	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	13,582	14,241	(b) Persons employed
	एकूण			Total
	(अ) संस्थांची संख्या	30,65,057	33,11,673	(a) Establishments
	(ब) त्यांतील कामगारांची संख्या	45,17,432	49,88,189	(b) Persons employed
	(क) कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या	19,69,799	21,25,186	(c) Establishments having no employees

टीप - वरील माहिती १९४८ च्या दुकान व व्यापारी संस्था कायद्याखाली (दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८) नोंदलेल्या संस्थासंबंधीची आहे.

Note—The above information relates to the establishments registered under the Shops and Establishments Act, 1948

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Office of the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

23. रोजगार/ EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.8

महाराष्ट्र राज्यात महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेखाली

घेण्यात आलेली प्रकारानुसार कामे व त्यांवरील खर्च

CATEGORYWISE NUMBER OF WORKS AND EXPENDITURE INCURRED THEREON

UNDER THE MAHARMA GANDHI NATIONAL RURAL EMPLOYMENT

GUARANTEE SCHEME IN MAHARASHTRA STATE

2012-13

(₹ लाखत/₹ in lakh)

कामाचा प्रकार	पूर्ण झालेल्या कामांची संख्या Number of completed works	वर्षात झालेला खर्च Expenditure incurred during the year	Category of work
(1)	(2)	(3)	(1)
(1) ग्रामीण बारमाही जोड रस्ते	4,683	17,059.74	Rural Connectivity
(2) पूरनियंत्रण व पूर संरक्षण	94	294.04	Flood Control and Protection
(3) जलसंधारण व जलसंवर्धन / जलभरणा	27,150	19,737.22	Water Conservation and Water Harvesting
(4) दुष्काळ प्रतिबंधक काम	15,530	12,841.17	Drought Proofing
(5) लघु व सूक्ष्म जलसिंचन	802	302.74	Micro Irrigation Works
(6) अनुसूचित जाती/जमाती व नवीन भूधारकांना सिंचन सुविधा	11,760	12,958.07	Provision of Irrigation facility to SC/ST Land Owners
(7) पारंपारिक जलस्रोतांचे नुतनीकरण	5,992	3,237.33	Renovation of Traditional Water Bodies
(8) भूविकास/शेतीविकास	4,095	2,215.99	Land Development
(9) केंद्र शासनाने अधिसूचित केलेली मान्यताप्राप्त इतर कामे	4,911	790.96	Any other activity approved by MRD
एकूण . .	75,017	69,437.26	Total

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source— Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

24. छापखाने व प्रकाशने /PRESSES AND PUBLICATIONS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 24.1

छापखाने, वर्तमानपत्रे, पुस्तके आणि नियतकालिके

PRINTING PRESSES, NEWSPAPERS, BOOKS AND PERIODICALS
2013

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	तपशील Particulars (3)	Item (4)
1	छापखान्यांची संख्या	... N.A.	Number of printing presses
2	वर्तमानपत्रे	... 4,090	Newspapers—
	(अ) दैनिके	... 923	(a) Dailies
	(ब) साप्ताहिके (आठवडयातून दोनदा व तीनदा निघणारी धरून)	... 2,083	(b) Weeklies (including bi-weeklies and tri-weeklies)
	(क) पाक्षिके	... 114	(c) Fortnightlies
	(ड) मासिके (द्वैमासिके धरून)	... 637	(d) Monthlies (including bi-monthlies).
	(इ) त्रैमासिके (चौमासिके धरून)	... 79	(e) Quarterlies (including four monthlies)
	(फ) वार्षिके (षण्मासिके धरून)	... 254	(f) Annuals (including six monthlies)
3	पुस्तके	... 1085	Books

टीप - आकडे अस्थायी आहेत.

Note—Figures are provisional.

आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Examiner of Books and Publications, Government of Maharashtra,
Mumbai

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 25.1

25. वार्षिक योजना
तक्ता क्रमांक
महाराष्ट्राची अकरावी पंचवार्षिक योजना-वर्षनिहाय व
ELEVENTH FIVE YEAR PLAN—YEARWISE AND
(रुपये कोटीत/

अनु क्रमांक Serial No.	विकासाचे शीर्ष / उप-शीर्ष	प्रस्तावित नियत व्यय अकरावी पंचवार्षिक योजना (२००७-२०१२) Projected outlay XI th Five Year Plan (2007-2012)	वार्षिक योजना २०१०-११ Annual Plan 2010-11	
			मान्य नियत व्यय Approved Outlay	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	कृषी व संलग्न सेवा	11,149.67	2,441.27	2,401.95
2	ग्राम विकास	5,259.15	1,360.18	755.68
3	विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम	1,267.88	290.91	204.46
4	पाटबंधारे व पूरनियंत्रण	31,832.96	8,279.95	8,663.71
5	विद्युत विकास	10,327.42	2,740.92	2,314.33
6	उद्योग व खनिजे	1,176.70	222.94	192.23
7	वाहतूक व दळणवळण	17,288.40	4,222.91	3,565.86
8	वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान व पर्यावरण	93.48	22.70	10.27
9	सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	2,377.72	560.43	524.24
10	सामाजिक व सामूहिक सेवा	42,583.26	16,673.75	13,350.99
11	सामान्य सेवा	2,888.58	1,099.03	569.43
12	इतर कार्यक्रम	1,290.09	1.00	23.63
एकूण		1,27,535.33	37,916.00	32,576.78

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

ANNUAL PLANS

TABLE No. 25.1

उप-क्षेत्र निहाय नियत व्यय आणि खर्च

SUB-SECTORWISE OUTLAY AND EXPENDITURE OF MAHARASHTRA

Rs. in crore)

वार्षिक योजना २०११-१२ Annual Plan 2011-12		वार्षिक योजना २०१२-१३ Annual Plan 2012-13		Head/ Sub-head of Development
मान्य नियत व्यय Approved Outlay (6)	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expen- diture (7)	मान्य नियत व्यय Approved Outlay (8)	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expen- diture (9)	
2,827.16	2,840.64	3,258.26	3,531.25	Agriculture and allied services
1,141.54	1,521.70	1,503.56	1,498.67	Rural development
185.48	138.31	182.82	124.02	Special area develop- ment programme
7,577.17	6,819.92	7,614.29	6,455.64	Irrigation and flood control
2,996.36	2,301.48	3,062.54	2,371.84	Power development
302.35	240.22	352.65	190.04	Industry and minerals
4,625.49	4,789.82	5,575.48	4,255.53	Transport and communications
28.50	18.67	24.50	474.08	Science, technology & environment
738.88	675.71	741.99	643.97	General economic services
19,298.85	17,090.28	20,524.45	15,113.58	Social and commu- nity services
1,409.87	1,126.65	1,777.36	1,197.56	General services
368.35	144.53	382.10	10.35	Other programmes
41,500.00	37,707.94	45,000.00	35,866.54	Total

Source—Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1

राज्याची महसुली जमा/REVENUE RECEIPTS OF THE STATE

(₹ कोटीत/₹ crore)

महसुलाची शीर्षे	प्रत्यक्ष Actuals 2011-12	सुधारित Revised Estimates 2012-13	अंदाज Budget Estimates 2013-14	अर्थसंकल्प Heads of Revenue
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(I) कर महसूल -				(I) Tax Revenue—
(ए) उत्पन्न व खर्च यांवरील कर -				(a) Taxes on Income and Expenditure -
0020 निगम कर	5,236.44	5,410.48	6,260.29	Corporation Tax
0021 निगम करांव्यतिरिक्त इतर उत्पन्नावरील कर	2,659.87	3,280.80	3,875.02	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील कर	0.00	0.00	0.00	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व खर्च यांवरील इतर कर	1,829.94	1,870.00	1,944.00	Other Taxes on Income and Expenditure
एकूण (ए)	9,726.25	10,561.28	12,079.31	Total—(a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील कर -				(b) Taxes on Property and Capital Transactions- 0029
जमीन महसूल	963.81	1,070.80	1,760.39	Land Revenue
0030 मुद्रांक व नोंदणी फी	14,407.49	16,490.34	17,403.08	Stamps and Registration Fees
0031 संपदा शुल्क	0.00	0.00	0.00	Estate Duty
0032 संपत्ती कर	20.22	14.27	15.65	Taxes on Wealth
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील कर	0.00	0.00	0.00	Taxes on Immovable Property other than Agricultural Land
एकूण (बी)	15,391.52	17,575.41	19,179.12	Total—(b)
(सी) विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील कर -				(c) Taxes on Commodities and Services -
0037 शुल्क	2,306.62	2,568.41	2,922.57	Customs
0038 संघ उत्पादन शुल्क	1,493.09	1,741.43	2,057.71	Union Excise Duties
0039 राज्य उत्पादन शुल्क	8,605.47	9,550.00	10,535.00	State Excise Duties
0040 विक्रीकर	50,596.36	59,408.63	62,422.50	Sales Tax

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
0041 वाहनांवरील कर	4,137.42	4,510.00	4,750.00	Taxes on Vehicles
0042 माल व उतारू यांवरील कर	574.25	930.72	998.00	Taxes on Goods and Passengers
0043 विजेवरील कर व शुल्क				Taxes and Duties on Electricity
	4,831.09	5,359.01	5,830.00	
0044 सेवा कर	1,587.94	2,176.57	2,954.76	Service Tax
0045 विक्रीय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	1,701.78	1,393.43	1,642.38	Other Taxes and Duties on Commodities and Services
एकूण (सी)	75,834.03	87,638.20	94,112.92	Total—(c)
एकूण (I)	1,00,951.80	1,15,774.89	1,25,371.35	Total—I
(II) करांव्यतिरिक्त महसूल -				(II) Non-Tax Revenue -
(ए) इतर आर्थिक सेवा -				(a) Other Fiscal Services-
0047 इतर आर्थिक सेवा	0.03	0.00	0.00	Other Fiscal Services
एकूण (ए)	0.03	0.00	0.00	Total—(a)
(बी) व्याजाच्या जमा रकमा, लाभांश व नफा -				(b) Interest receipts, Dividends and Profits-
0049 व्याजाच्या जमा रकमा	1,358.94	1,929.53	1,338.80	Interest Receipts
0050 लाभांश व नफा	30.20	86.65	91.85	Dividends and profits
एकूण (बी)	1,389.13	2,016.18	1,430.65	Total—(b)
(सी) करांव्यतिरिक्त इतर महसूल -				(c) Other Non-Tax revenue-
(i) सर्वसाधारण सेवा				(i) General Services
0051 लोकसेवा आयोग	16.32	20.14	21.35	Public Service Commission
0055 पोलीस	234.73	416.68	541.82	Police
0056 तुरुंग	7.66	5.88	20.10	Jails
0057 पुरवठा व विनियोग	0.04	0.38	0.06	Supplies and disposals
0058 लेखनसामग्री व मुद्रण	20.63	28.41	31.77	Stationery and printing
0059 सार्वजनिक बांधकामे	167.64	175.54	186.08	Public works
0070 इतर प्रशासनिक सेवा	171.19	579.76	608.92	Other administrative services
0071 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या संबंधातील अंशदानाच्या व वसुलीच्या रकमा	72.96	70.23	70.23	Contributions and Recoveries towards pension and other retirement benefits

तत्का क्रमांक/TABLE No. 26.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
0075	संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	573.90	324.81	393.19	Miscellaneous general services
	एकूण (i)	1,265.07	1,621.84	1,873.52	Total—(i)
	(ii) सामाजिक सेवा -				(ii) Social Services—
0202	शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती	262.00	334.75	354.84	Education, sports, art and culture
0210	वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	274.98	315.22	266.50	Medical and public health
0211	कुटुंब कल्याण	15.49	33.43	30.78	Family welfare
0215	पाणीपुरवठा व स्वच्छता	18.34	30.17	22.66	Water supply & sanitation
0216	गृहनिर्माण	34.07	57.82	61.29	Housing
0217	नगरविकास	372.82	682.04	1,495.41	Urban development
0220	माहिती व प्रसिध्दी	2.82	4.44	4.76	Information & publicity
0230	कामगार व सेवायोजन	96.66	154.84	76.49	Labour & employment
0235	सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	55.47	469.13	129.19	Social security & welfare
0250	इतर सामाजिक सेवा	78.19	177.58	186.95	Other social services
	एकूण (ii)	1,210.84	2,259.42	2,628.86	Total—(ii)
	(iii) आर्थिक सेवा -				(iii) Economic Services—
0401	पीकसंवर्धन	40.93	106.42	107.50	Crop Husbandry
0403	पशुसंवर्धन	22.93	46.18	39.80	Animal Husbandry
0404	दुग्धव्यवसाय विकास	265.81	460.57	475.64	Dairy Development
0405	मत्स्यव्यवसाय	6.97	17.45	18.49	Fisheries
0406	वनीकरण व वन्यजीवन	269.78	316.17	338.30	Forestry and wild life
0408	अन्न साठवण व वखार	6.36	6.10	8.60	Food Storage & War housing
0425	सहकार	66.65	123.22	130.62	Co-operation
0435	कृषीविषयक इतर कार्यक्रम	6.15	5.17	5.48	Other Agricultural Programmes
0506	जमीन सुधारणा	39.52	38.98	37.41	Land Reforms
0515	इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	88.34	151.56	160.65	Other Rural Development Programmes
0551	डोंगराळ प्रदेश	0.54	0.55	0.58	Hilly Areas
0700	मोठे पाटबंधारे	427.39	683.21	840.10	Major Irrigation
0701	मध्यम पाटबंधारे	155.66	226.00	277.87	Medium Irrigation
0702	लहान पाटबंधारे	54.48	66.81	82.14	Minor Irrigation
0801	वीज	725.01	688.80	780.00	Power

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.1—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
0802	पेट्रोलियम	0.04	0.00	0.00	Petroleum
0810	ऊर्जेची अपारंपारिक साधने	0.47	0.19	0.20	Non-conventional Sources of Energy
0851	ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	4.62	3.98	4.22	Village and Small Industries
0852	उद्योग	3.98	34.03	34.03	Industries
0853	अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	2,045.47	2,113.16	2,632.82	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries
0875	इतर उद्योग	0.10	0.06	0.06	Other Industries
1001	भारतीय रेल्वे	0.00	0.00	0.00	Indian Railways
1051	बंदरे व दीपगृहे	0.00	0.00	0.00	Ports and Light Houses
1454	रस्ते व पूल	8.09	18.54	7.29	Roads and Bridges
1056	अंतर्देशीय जल परिवहन	0.00	0.00	0.00	Inland Water Transport
1452	पर्यटन	3.49	0.00	0.00	Tourism
1475	इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	59.85	64.48	78.84	Other General Economic Services
	एकूण (iii)	4,302.63	5,171.63	6,060.63	Total—(iii)
	एकूण (सी)	6,778.53	9,052.89	10,563.01	Total—(c)
	एकूण (II)	8,167.70	11,069.07	11,993.66	Total—(II)
(III)	सहायक अनुदाने व अंशदाने -				(III) Grants-in-aid and Contributions—
1601	केंद्र सरकारकडून सहायक अनुदाने	12,166.64	17,778.73	18,621.94	Grant-in-aid from Central Government
1603	केंद्रीय उत्पादन शुल्कातील राज्यांचा हिस्सा	0.00	0.00	0.00	State share of Union Excise Duties
	एकूण (III)	12,166.64	17,778.73	18,621.94	Total—(III)
	एकूण - महसुली जमा (I+II+III)	1,21,286.14	1,44,622.69	1,55,986.95	Total—Revenue Receipts (I+II+III)

आधार - महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१३-१४

Source—Maharashtra State Budget Publications, 2013-14

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2

महसुली लेख्यावरील खर्च/EXPENDITURE ON REVENUE ACCOUNT

(₹ कोटीत/₹ crore)

खर्चाची शीर्ष	प्रत्यक्ष Actuals 2011-12	सुधारित Revised Estimates 2012-13	अंदाज Budget Estimates 2013-14	अर्थसंकल्प Heads of Expenditure (1)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(I) सर्वसाधारण सेवा				(I) General Services—
(अ) राज्याची अंगे -				(a) Organs of State—
2011 संसद/राज्य/संघ राज्यक्षेत्र विधानमंडळे	114.88	123.10	130.59	Parliament/State/ Union Territory Legislatures
2012 राष्ट्रपती/उप राष्ट्रपती/ राज्यपाल/ संघ राज्य क्षेत्रांचे प्रशासक	8.97	9.98	10.69	President/Vice-president/ Governor/Administrator of Union Territories
2013 मंत्रिपरिषद	11.87	12.40	14.48	Council of Ministers
2014 न्यायदान	1017.38	1341.01	1401.57	Administration of Justice
2015 निवडणुका	95.86	97.88	86.46	Elections
एकूण (अ)	1,248.96	1,584.37	1,643.79	Total—(a)
(ब) आर्थिक सेवा				(b) Fiscal Services—
(i) 2020 उत्पन्न व खर्च यांवरील करांची वसुली	17.79	20.98	24.94	(i) Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकूण (i)	17.79	20.98	24.94	Total—(i)
(ii) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील करांची वसुली				(ii) Collection of Taxes on Property and Capital Transactions—
2029 जमीन महसूल	217.95	355.58	402.81	Land Revenue
2030 मुद्रांक व नोंदणी	191.41	207.22	160.96	Stamps and Registration
एकूण (ii)	409.36	562.80	563.77	Total—(ii)
(iii) विक्रेय वस्तू सेवा यांवरील करांची वसुली -				(iii) Collection of Taxes on Commodities and Services—
2039 राज्य उत्पादन शुल्क	137.49	140.27	138.58	State Excise Duty
2040 विक्रीकर	345.98	362.49	438.46	Sales Tax
2041 वाहनांवरील कर	701.80	921.69	1,353.88	Taxes on Vehicles

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
2045 विक्रीय वस्तु व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	45.98	59.21	64.78	Other Commodities & Taxes and Duties on Services
एकूण (iii)	1,231.25	1,483.66	1,995.70	Total—(iii)
(iv) इतर आर्थिक सेवा				(iv) Other Fiscal Services
2047 इतर आर्थिक सेवा	3.61	3.75	4.54	Other Fiscal Services
एकूण (iv)	3.61	3.75	4.54	Total—(iv)
एकूण (बी)	1,662.01	2,071.19	2,588.95	Total—(b)
(सी) व्याज प्रदान व ऋणसेवा -				(c) Interest payment and servicing of debts —
2048 ऋण कमी करणे किंवा ऋणप्रतिबंधन यांसाठी विनियोजन	1,008.00	1,244.00	1,592.00	Appropriation for reduction or avoidance of debts
2049 व्याज प्रदान	17,504.63	19,204.95	21,098.02	Interest payments
एकूण (सी)	18,512.63	20,448.95	22,690.02	Total—(c)
(डी) प्रशासकीय सेवा -				(d) Administrative services—
2051 लोकसेवा आयोग	19.59	22.85	28.72	Public service commission
2052 सचिवालय सर्वसाधारण सेवा	169.43	218.33	246.68	Secretariate General Services
2053 जिल्हा प्रशासन	3,192.94	3,304.21	3,772.11	District Administration
2054 कोषागार व लेखा प्रशासन	186.59	190.41	223.86	Treasury and Account's Administration
2055 पोलीस	6,037.93	7,917.09	8,849.52	Police
2056 तुरुंग	149.98	186.28	196.95	Jails
2057 पुरवठा व विनियोग	1.35	1.56	1.80	Supplies and Disposals
2058 लेखनसामग्री व मुद्रण	114.86	138.14	146.24	Stationary and Printing
2059 सार्वजनिक बांधकामे	751.98	928.17	1,339.43	Public Works
2070 इतर प्रशासनिक सेवा	223.73	181.08	1,464.18	Other Administrative Services
एकूण (डी)	10,848.39	13,088.13	16,269.49	Total—(d)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(इ) निवृत्तिवेतने व संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा -				(e) <i>Pensions and Miscellaneous General Services—</i>
2071 निवृत्तिवेतने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ	10,503.33	11,661.67	12,347.54	Pension and Other Retirement benefits
2075 संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	77.56	181.66	150.28	Miscellaneous General Services
एकूण (इ)	10,580.89	11,843.33	12,497.82	Total—(e)
एकूण (I)	42,852.88	49,035.97	55,690.07	Total—(I)
(II) सामाजिक सेवा -				(II) Social Services—
(ए) शिक्षण, क्रीडा, कला व संस्कृती -				(a) <i>Education, Sports, Art and Culture</i>
2202 सर्वसाधारण शिक्षण	28,265.24	33,183.70	36,754.30	General Education
2203 तांत्रिक शिक्षण	1,151.10	1,496.49	1,594.83	Technical Education
2204 क्रीडा व युवक सेवा	273.68	301.39	406.28	Sports and Youth Services
2205 कला व संस्कृती	188.79	283.70	297.36	Art and Culture
एकूण (ए)	29,878.81	35,265.28	39,052.77	Total—(a)
(बी) आरोग्य व कुटुंब कल्याण -				(b) <i>Health and Family Welfare—</i>
2210 वैद्यकीय सेवा व सार्वजनिक आरोग्य	4,484.07	5,570.98	5,935.66	Medical and Public Health
2211 कुटुंब कल्याण	517.56	589.74	655.11	Family Welfare
एकूण (बी)	5,001.63	6,160.72	6,590.77	Total—(b)
(सी) पाणीपुरवठा, स्वच्छता, गृहनिर्माण व नगरविकास -				(c) <i>Water Supply, Sanitation, Housing and Urban Development—</i>
2215 पाणीपुरवठा व स्वच्छता	1,091.73	1,104.82	1,312.53	Water Supply and Sanitation
2216 गृहनिर्माण	2,072.48	2,372.67	1,941.79	Housing
2217 नगरविकास	4,273.59	5,466.21	6,030.49	Urban Development
एकूण (सी)	7,437.80	8,943.70	9,284.81	Total—(c)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 –Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
(डी) माहिती व ध्वनिप्रसारण				(d) Information and Broadcasting—
2220 माहिती व प्रसिध्दी	47.50	58.29	67.20	Information and Publicity
एकूण (डी)	47.50	58.29	67.20	Total—(d)
(इ) अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-				(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes—
2225 अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण	5,116.63	6,608.07	8,148.85	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes
एकूण (इ)	5,116.63	6,608.07	8,148.85	Total—(e)
(एफ) कामगार व कामगार कल्याण -				(f) Labour and Labour Welfare—
2230 कामगार व सेवायोजन	720.67	798.34	853.89	Labour and Employment
एकूण (एफ)	720.67	798.34	853.89	Total—(f)
(जी) समाजकल्याण आणि पोषण आहार -				(g) Social Welfare and Nutrition—
2235 सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	2,255.04	2,504.22	2,789.79	Social Security and Welfare
2236 पोषण आहार	2,286.10	2,623.67	2,795.83	Nutrition
2245 नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य	1,999.93	2,773.68	2,263.46	Relief on account of natural calamities
एकूण (जी)	6,541.07	7,901.57	7,849.08	Total—(g)
(एच) इतर				(h) Others—
2250 इतर सामाजिक सेवा	-0.76	2.27	2.41	Other Social Services
2251 सचिवालय सामाजिक सेवा	68.86	91.10	119.96	Secretariat-Social Services
एकूण (एच)	68.10	93.37	122.37	Total—(h)
एकूण (II)	54,812.21	65,829.34	71,969.74	Total—(II)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(III) आर्थिक सेवा				(III) Economic Services—
(ए) कृषी व संलग्न कार्यक्रम -				(a) Agriculture and Allied Services—
2401 पीक संवर्धन	2,162.06	3,247.96	2,514.43	Crop Husbandry
2402 मृदू व जल संधारण	31.93	48.39	35.65	Soil and Water Conservatio
2403 पशुसंवर्धन	620.89	791.99	910.50	Animal Husbandry
2404 दुग्धव्यवसाय विकास	536.70	617.34	563.79	Dairy Development
2405 मत्स्यव्यवसाय	106.31	116.03	118.84	Fisheries
2406 वनीकरण व वन्यजीवन	955.18	1,282.24	1,326.14	Forestry and Wild Life
2408 अन्न, साठवण व वखार	157.84	193.31	208.85	Food, Storage & Warehousing
2415 कृषीविषयक संशोधन व शिक्षण	684.65	718.02	682.33	Agricultural Research and Education
2425 सहकार	856.99	778.12	804.30	Co-operation
2435 इतर कृषिविषयक कार्यक्रम	32.66	64.85	90.09	Other Agricultural Programmes
एकूण (ए)	6,145.21	7,858.26	7,254.91	Total—(a)
(बी) ग्रामविकास -				(b) Rural Development—
2501 ग्रामविकासासाठी विशेष कार्यक्रम	115.81	153.92	148.30	Special Programmes for Rural development
2505 ग्रामीण रोजगार	856.50	1,018.89	689.94	Rural Employment
2506 जमीन सुधारणा	0.00	0.00	0.00	Land Reforms
2515 इतर ग्रामविकास कार्यक्रम	1,552.18	2,411.52	2,209.72	Other Rural Development Programmes
एकूण (बी)	2,524.49	3,584.33	3,047.96	Total—(b)
(सी) विशेष क्षेत्र कार्यक्रम				(c) Special Areas Programmes—
2551 डोंगराळ प्रदेश	43.86	43.85	44.51	Hilly Areas
एकूण (सी)	43.86	43.85	44.51	Total—(c)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण -				(d) Irrigation and Flood Control—
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	1,927.68	1,723.06	1,905.62	Major and Medium Irrigation
2702 लहान पाटबंधारे	712.81	839.23	858.55	Minor Irrigation
2705 लाभक्षेत्र विकास	21.68	23.15	27.52	Command Areas Development
2711 पूर नियंत्रण व जलनिःसारण	38.35	59.15	45.52	Flood Control and Drainage
एकूण (डी)	2,700.52	2,644.59	2,837.21	Total—(d)

रक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(इ) ऊर्जा				(e) Energy—
2801 वीज	5,420.21	5,550.82	4,287.20	Power
2810 ऊर्जेची अपारंपारिक साधने	106.51	107.31	121.58	Non-conventional Sources of Energy
एकूण (इ)	5,526.72	5,658.13	4,408.78	Total—(e)
(एफ) उद्योग व खनिज -				(f) Industry and Minerals—
2851 ग्रामोद्योग व लघुउद्योग	92.18	171.32	292.10	Village and Small Industries
2852 उद्योग	2,440.66	2,511.86	2,524.30	Industries
2853 अलोहयुक्त खाणकाम व धातुशास्त्रीय उद्योग	12.98	121.73	251.48	Non-ferrous Mining and Metallurgical Industries
एकूण (एफ)	2,545.82	2,804.91	3,067.88	Total—(f)
(जी) वाहतूक				(g) Transport—
3001 भारतीय रेल्वे-धोरणनिश्चिती, संचालन संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना	42.56	60.09	63.81	Indian Railways-Policy formulation Direction, Research and Miscellaneous Organisation
3051 बंदरे व दीपगृहे	78.96	72.83	52.50	Ports and Light Houses
3053 नागरी विमान चालन	317.78	245.13	441.89	Civil Aviation
3054 मार्ग व पूल	3,751.91	3,974.43	3,793.50	Roads and Bridges
3055 मार्ग परिवहन	4.25	11.85	12.04	Road Transport
3056 अंतर्देशीय जल परिवहन	3.78	7.73	3.38	Inland Water Transport
एकूण (जी)	4,199.24	4,372.06	4,367.12	Total—(g)
(आय) विज्ञान, तंत्रशास्त्र व पर्यावरण -				(i) Science, Technology and Environment—
3402 अवकाश संशोधन	0.34	0.38	0.37	Space Research
3425 इतर वैज्ञानिक संशोधन	3.96	4.63	6.50	Other Scientific Research
3435 पारिस्थितीकी व पर्यावरण	63.01	70.70	74.61	Ecology and Environment
एकूण (आय)	67.31	75.71	81.48	Total—(i)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.2—contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
(जे) सर्वसाधारण आर्थिक सेवा -				(j) General Economic Services—
3451 सचिवालय आर्थिक सेवा	547.12	646.60	746.73	Secretariat-Economic Services
3452 पर्यटन	416.02	392.76	519.60	Tourism
3454 जनगणना, सर्वेक्षण व सांख्यिकी	121.10	123.27	156.43	Census, Survey and Statistics
3456 नागरी पुरवठा	0.00	0.00	0.00	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारण आर्थिक सेवा	31.35	36.51	40.51	Other General Economic Services
एकूण (जे)	1,115.58	1,199.15	1,463.26	Total—(j)
एकूण (III)	24,868.75	28,240.99	26,573.12	Total—(III)
(IV) सहायक अनुदाने व अंशदाने -				(IV) Grants-in-aid and Contributions—
3604 स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसानभरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे	1,080.67	1,489.89	1,569.63	Compensation and Assignments to Local Bodies and Panchayati Raj Institutions
3606 साह्यकारी साहित्य व साधनसामग्री	-60.32	0.00	0.00	Aid Materials and Equipments
एकूण (IV)	1,020.35	1,489.89	1,569.63	Total—(IV)
एकूण - महसुली लेखावरील खर्च	1,23,554.19	1,44,596.19	1,55,802.56	Total—Expenditure on Revenue Account

आधार — महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पिय प्रकाशने, २०१३-१४
Source—Maharashtra State Budget Publications, 2013-14

26. राज्य वित्त/STATE FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.3

राज्याच्या अर्थसंकल्पाचे पृथःकरण /ANALYSIS OF STATE GOVERNMENT BUDGET

(₹ कोटीत/₹ crore)

बाब	प्रत्यक्ष Actuals 2011-12	सुधारित Revised Estimates 2012-13	अंदाज Budget Estimates 2013-14	अर्थसंकल्प Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
एक - महसुली लेखाशीर्षाखालील जमा -				I- Receipts on Revenue Account—
(अ) कर महसूल	100951.80	115774.89	125371.35	(a) Tax Revenue
(ब) करांव्यतिरिक्त महसूल	20334.34	28847.80	30615.60	(b) Non-Tax Revenue
एकूण (एक)	121286.14	144622.70	155986.95	Total—(I)
दोन - भांडवली लेखावरील जमा	28336.39	27556.83	38248.36	II-Receiptson Capital Account
एकूण जमा (एक+दोन)	149622.53	172179.52	194235.31	Total Receipts (I+ II)
तीन - महसुली लेखाशीर्षा खालील खर्च -				III - Expenditure on Revenue Account—
(अ) विकास खर्च	80701.31	95560.21	100112.50	(a) Development Expenditure
(ब) विकासेतर खर्च (i+ii)	42852.88	49035.98	55690.07	(b) Non-Development Expenditure (i+ii)
(i) सर्वसाधारण सेवा	24340.25	28587.03	33000.05	(i) General Services
(ii) ऋण सेवा	18512.63	20448.95	22690.02	(ii) Debt Services
एकूण (तीन)	123554.19	144596.18	155802.57	Total—(III)
चार - भांडवली खर्च				IV - Capital Expenditure—
(अ) महसुली लेखा वारहील भांडवली खर्च	17879.54	19025.17	23891.13	(a) Capital Expenditure outside Revenue Account
(ब) कर्ज व ऋण विभागावरील खर्च	7794.63	8397.52	14373.36	(b) Disbursements on Loans and Debt Section
एकूण (चार)	25674.18	27422.68	38264.49	Total—(IV)
एकूण खर्च (तीन+चार)	149228.37	172018.87	194067.06	Totalexpenditure (III+IV)

आधार — महाराष्ट्र राज्याची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २०१३-१४

Source—Maharashtra State Budget Publications, 2013-14

27. राज्य उत्पन्न/STATE INCOME

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.1

चालू आणि स्थिर किमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न

NET STATE INCOME AT CURRENT AND CONSTANT PRICES

विभाग	राज्य उत्पन्न/State income				Sector
	2011-12		2012-13*		
	चालू किमती नुसार At current prices	(२००४-०५) च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (2004-05)	चालू किमती नुसार At current prices	(२००४-०५) च्या स्थिर किमतीनुसार At constant prices (2004-05)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)
I. उत्पन्न (₹ कोटी)					
					Income(₹crore)
(1) कृषि, वन उद्योग मत्स्योद्योग आणि खाणी	1,36,844	64,794	1,41,288	63,730	Agriculture, forestry, fisheries, mining & quarrying
(2) कारखाने, बांधकाम, वीज, गॅस आणि पाणी पुरवठा	2,74,696	1,85,578	2,99,909	1,89,561	Manufacturing, construction, electricity, gas & water supply
(3) रेल्वे, परिवहन, साठवण व दळणवळण, व्यापार, हॉटेल व उपाहारगृहे	2,35,022	1,77,032	2,65,362	1,88,747	Railway, transport, storage & commu- nication, trade, hotels and restaurants
(4) बँका व विमा उद्योग, स्थावर मालमत्ता व राहत्या घराची मालकी, व्यावसायिक सेवा, सार्वजनिक प्रशासन आणि इतर सेवा	4,18,429	2,70,681	4,90,195	2,96,973	Banking & insur- ance, real estate and ownership of dwellings, business services, public administration & other services
एकूण	10,64,689	6,98,086	11,96,754	7,39,040	Total
II. दरडोई राज्य उत्पन्न (₹)	93,748	61,468	1,03,991	64,218	Per capita State Income (₹)

* पहिले सुधारित अंदाज/First revised estimates

आधार — अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.1

नियंत्रित बाजारपेठा /REGULATED MARKETS

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	...	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या No. of regulated markets		District (2)
			2012 (3)	2013 (4)	
1	बृहन्मुंबई	...	1	1	Brihan Mumbai
3	ठाणे	...	8	8	Thane
4	रायगड	...	9	9	Raigad
5	रत्नागिरी	...	1	1	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	...	1	1	Sindhudurg
	कोकण विभाग	...	20	20	Konkan Division
7	नाशिक	...	15	15	Nashik
8	धुळे	...	4	4	Dhule
9	नंदुरबार	...	5	6	Nandurbar
10	जळगाव	...	12	12	Jalgaon
11	अहमदनगर	...	14	14	Ahmednagar
	नाशिक विभाग	...	50	51	Nashik Division
12	पुणे	...	12	12	Pune
13	सातारा	...	10	10	Satara
14	सांगली	...	7	7	Sangli
15	सोलापूर	...	11	11	Solapur
16	कोल्हापूर	...	4	4	Kolhapur
	पुणे विभाग	...	44	44	Pune Division
	उर्वरित महाराष्ट्र	...	114	115	Rest of Maharashtra

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.1-- Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
17	औरंगाबाद ...	10	10	Aurangabad
18	जालना ...	9	8	Jalna
19	परभणी ...	11	10	Parbhani
20	हिंगोली ...	6	7	Hingoli
21	बीड ...	10	10	Beed
22	नांदेड ...	19	19	Nanded
23	उस्मानाबाद ...	9	9	Osmanabad
24	लातूर ...	11	11	Latur
	औरंगाबाद विभाग ...	85	84	Aurangabad Division
25	बुलढाणा ...	13	13	Buldhana
26	अकोला ...	7	7	Akola
27	वाशिम ...	6	6	Washim
28	अमरावती ...	12	12	Amravati
29	यवतमाळ ...	17	17	Yavatmal
	अमरावती विभाग ...	55	55	Amravati Division
30	वर्धा ...	7	7	Wardha
31	नागपूर ...	12	12	Nagpur
32	भंडारा ...	5	5	Bhandara
33	गोंदिया ...	5	5	Gondia
34	चंद्रपूर ...	13	13	Chandrapur
35	गडचिरोली ...	4	4	Gadchiroli
	नागपूर विभाग ...	46	46	Nagpur Division
	विदर्भ विभाग ...	101	101	Vidharbha Division
	महाराष्ट्र राज्य ...	300	300	Maharashtra State

आधार - महाराष्ट्र राज्य कृषी पणन मंडळ, पुणे

Source— Maharashtra State Agriculture Marketing Board, Pune

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.2

महाराष्ट्रातील विम्याची माहिती /INSURANCE IN MAHARASHTRA

बाब (1)	परिमाण (2)	2011-12 (3)	2011-12 (4)	Unit (2)	Item (1)
1) आयुर्विमा					<i>Life Insurance</i>
पॉलिसी	संख्या	39,70,826	39,91,098	Number	Policies
विम्याची रक्कम	₹ कोटी	85,082.96	83,765.47	₹ crore	SumAssured
2) साधारण विमा					<i>General Insurance</i>
भारतीय साधारण विमा मंडळ व तिच्या संलग्न कंपन्यांनी महाराष्ट्रात उतरविलेल्या विम्यांचा प्रत्यक्ष प्रिमियम	₹ कोटी	N.A.	N.A.	₹ crore	Gross direct premium written in Maharashtra by General Insurance Corp- oration of India and its subsi- diary companies

N.A.--उपलब्ध नाही/Not Available

आधार— १) भारतीय आयुर्विमा महामंडळ

Source— 1) Life Insurance Corporation of India

२) भारतीय साधारण विमा महामंडळ

2) General Insurance Corporation of India

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.3

पर्यटन विभागाने मान्यता दिलेल्या हॉटेलांची व खोल्यांची संख्या
 NUMBER OF HOTELS AND HOTELS ROOMS APPROVED
 BY THE TOURISM DEPARTMENT
 2013

हॉटेलांचे प्रकार	हॉटेलांची संख्या No.of hotels	खोल्यांची संख्या No.of Rooms	Type of Hotels
(1)	(2)	(3)	(1)
पंचतारांकित डिलक्स	21	6,689	Star Deluxe
पंच तारांकित	11	1,201	5 Star
चार तारांकित	13	1,613	4 Star
तीन तारांकित	59	3,574	3 Star
दोन तारांकित	21	760	2 Star
एक तारांकित	26	453	1 Star
एकूण	151	14,290	

आधार — भारत पर्यटक सांख्यिकी ,भारत सरकार,नवी दिल्ली

Source— India Tourism Statistics, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.4

हवाईमार्गे मुंबईस उतरणारे परदेशी पर्यटक

FOREIGN TOURISTS DISEMBARKING AT MUMBAI BY AIR

Serial No	नागरिकत्वाचा देश	परदेशी पर्यटकांची संख्या		Country of Nationality
		No. of foreign tourists 2012	2013	
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	उत्तर अमेरिका	3,74,535	3,29,771	North America
2	दक्षिण व मध्य अमेरिका	23,186	14,440	South & Central America
	एकूण अमेरिका खंड	3,97,721	3,44,211	Total America
3	पश्चिम युरोप	6,09,659	4,62,111	Western Europe
4	पूर्व युरोप	83,487	25,520	Eastern Europe
	एकूण युरोप खंड	6,93,146	4,87,631	Total Europe
	एकूण आफ्रिका खंड	1,42,740	1,31,580	Total Africa
5	पश्चिम आशिया	1,28,038	1,27,638	West Asia
6	दक्षिण आशिया	1,06,606	53,462	South Asia
7	दक्षिण पूर्व आशिया	83,842	87,578	South-East Asia
8	पूर्व आशिया	1,32,299	84,285	East Asia
	एकूण आशिया खंड	4,50,785	3,52,963	Total Asia
	एकूण ऑस्ट्रेलिया खंड	70,664	54,033	Total Australia
9	राष्ट्रीयता नसलेले	883	5,717	Stateless
10	इतर	Other
	एकूण	17,55,939	13,76,135	Grand Total

टीप/Note - वरील आकडे हवाईमार्गे मुंबईस उतरणा-या परदेशी पर्यटकांच्या टक्केवारीवर आधारित असल्याने बेरजा जुळतीलच असे नाही. / Totals may not add-up as the figures are derived from the percentage of Foreign Tourists Disembarking at Mumbai by Air.

आधार - भारत पर्यटक सांख्यिकी, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — India Tourism Statistics, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.5

कच्च्या कूड तेलाचे उत्पादन / PRODUCTION OF CRUDE OIL

('००० टनांत/'००० Tonnes)

वर्ष/ Year (1)				मुंबई हाय किनारा/ Off shore Mumbai High (2)
1980-81	4,985
1984-85	20,136
1990-91	21,191
1994-95	20,226
1999-00	16,727
2000-01	16,629
2003-04	17,677
2004-05	18,164
2005-06	16,311
2006-07	17,993
2007-08	18,020
2008-09	17,801
2009-10	17,154
2010-11	16,972
2011-12	16,289
2012-13	15,573

आधार— अर्थ व सांख्यिकी विभाग, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायु मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली
Source— Economics and Statistics Division Ministry of Petroleum and Natural Gas, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.6

नैसर्गिक वायूचे साठे, एकूण उत्पादन व वापर

RESERVES, GROSS PRODUCTION AND UTILISATION OF NATURAL GAS

वर्ष/Year	मुंबई हाय किनारा/Off shore Mumbai High		
	साठे (अब्ज घन मीटर) Reserves (Bn. Cubic Metres)	एकूण उत्पादन (दशलक्ष घनमीटर) Gross production (Million Cu. Metres)	वापर (दशलक्ष घनमीटर) Utilisation (Million Cu. Metres)
(1)	(2)	(3)	(4)
1980-81	... 329	673	307
1985-86	... 378	5,180	3,067
1990-91	... 483	14,082	10,035
1995-96	... 377	16,579	15,966
1999-00	... 368	17,775	17,058
2000-01	... 461	18,465	17,705
2003-04	... 526	17,806	17,236
2004-05	... 302	17,313	17,235
2005-06	... 272	16,943	3,114
2006-07	... 290	16,567	3,086
2007-08	... 293	16,457	3,176
2008-09	... 310	16,733	3,253
2009-10	... 337 ^	17,476	3,449
2010-11	... 342 ^	17,591	3,422
2011-12	... 352 ^	17,540	3,470
2012-13	... 348 ^	18,046	3,550

^ As on 1st April * provisional

आधार —अर्थ व सांख्यिकी विभाग, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायु मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source —Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas, Government of India, New Delhi

28. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7

द्रवीकृत पेट्रोलियम वायूचे घरगुती ग्राहक / LPG DOMESTIC CUSTOMERS

(हजारत/In thousand)

अनु क्रमांक Serial No.	कंपनीचे नाव No. of Customers 1st April 1st April 1st April 2011 2012 2013 (1) (2) (3) (4) (5)	ग्राहकांची संख्या			Name of company (2)
		No. of Customers			
		1st April	1st April	1st April	
1. भारतीय तेल महामंडळ मर्यादित	1,928.0	2,178.2	2,249.4	Indian Oil Corporation Limited	
2. हिंदुस्तान पेट्रोलियम महामंडळ मर्यादित	6,897.0	7,529.9	8,189.6	Hindustan Petroleum Corporation Limited	
3. भारत पेट्रोलियम महामंडळ मर्यादित	7,030.0	7,557.0	8,303.6	Bharat Petroleum Corporation Limited	
एकूण	15,855.0	17,265.1	18,742.6	Total	

आधार — अर्थ व सांख्यिकी विभाग, पेट्रोलियम व नैसर्गिक वायु मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली
Source— Economics and Statistics Division, Ministry of Petroleum and Natural Gas,
 Government of India, New Delhi

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 29.1

29. निवडक निर्देशकांचा कल

तक्ता क्रमांक/

शेती/

(क्षेत्राचे आकडे हजार हेक्टर व उत्पादनाचे आकडे हजार मे. टनात आहेत/

अनुक्रमांक Serial No.	बाब (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गावपत्रकानुसार)	.. 30,758	30,766	30,758	30,758
2	निव्वळ पेरणी क्षेत्र	.. 17,878	17,668	18,299	18,565
3	पिकांखालील स्थूल क्षेत्र	.. 18,823	18,737	19,642	21,859
4	स्थूल सिंचित क्षेत्र	.. 1,220	1,570	2,415	3,319
5	मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन				
	(अ) तांदूळ	..			
	(१) क्षेत्र	.. 1,300	1,352	1,459	1,597
	(२) उत्पादन	.. 1,369	1,662	2,315	2,345
	(ब) गहू	..			
	(१) क्षेत्र	.. 907	812	1,063	867
	(२) उत्पादन	.. 401	440	886	909
	(क) ज्वारी	..			
	(१) क्षेत्र	.. 6,284	5,703	6,469	6,300
	(२) उत्पादन	.. 4,224	1,557	4,409	5,929
	(ड) बाजरी	..			
	(१) क्षेत्र	.. 1,635	2,039	1,534	1,940
	(२) उत्पादन	.. 489	824	697	1,115

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.1

AGRICULTURE

Area in thousand hectares and production in thousand M. tonnes)

2000-01	2008-09	2010-11	2011-12	2012-13 #	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
30,758	30,758	30,758	30,758	30,758	Total geographical area (according to village papers)
17,636	17,422	17,406	17,386	N.A	Net area sown
22,255	22,454	23,175	23,106	N.A	Gross cropped area
3,647	3,970	N.A	N.A	N.A	Gross irrigated area
Area and production of principal crops—					
(a) Rice—					
1,512	1,522	1,518	1,544	1,557	(i) Area
1,930	2,288	2,696	2,849	3,057	(ii) Production
(b) Wheat—					
754	1,022	1,307	878	785	(i) Area
948	1,516	2,301	1,499	1,199	(ii) Production
(c) Jowar—					
5,094	4,071	4,060	3,229	3,290	(i) Area
3,988	3,352	3,452	2,627	2,108	(ii) Production
(d) Bajri—					
1,800	865	1,035	838	788	(i) Area
1,087	662	1,123	823	502	(ii) Production

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
मुख्य पिकांखालील क्षेत्र व त्याचे						
उत्पादन - पुढे चालू						
(ई) सर्व तृणधान्ये						
(इतर तृणधान्ये धरून)						
(१)	क्षेत्र	..	10,606	10,320	10,976	11,136
(२)	उत्पादन	..	6,755	4,737	8,647	10,740
(फ) सर्व कडधान्ये						
(१)	क्षेत्र	..	2,349	2,566	2,715	8,257
(२)	उत्पादन	..	989	677	825	1,441
(ग) ऊस						
(१)	क्षेत्र	..	155	204	319	536
(२)	उत्पादन (कांड्यांत)	..	10,404	14,433	23,706	38,154
(प) कापूस						
(१)	क्षेत्र	..	2,500	2,750	2,550	2,721
(२)	उत्पादन(रूई)	..	288	82	208	319
(छ) भुईमूग						
(१)	क्षेत्र	..	1,083	904	695	864
(२)	उत्पादन	..	800	586	451	979
(ज) तंबाखू						
(१)	क्षेत्र	..	25	12	12	8
(२)	उत्पादन	..	12	5	8	8
शेती उत्पादनाचे निर्देशांक						
(पाया:त्रैवार्षिक सरासरी १९७९-८२=१००)						
(१)	अन्नधान्ये	..	N.A	N.A.	N.A.	120.4
(२)	अन्नधान्येतर	..	N.A	N.A.	N.A.	154.5
(३)	सर्व पिके	..	N.A	N.A.	N.A.	136.5

कृषी आयुक्तालय, पुणे यांच्या अंतिम अंदाजावर आधारित # Based on Final Estimates provided

TABLE No. 29.1—*contd.*

(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
					Area and Production of Principal Crops— <i>Contd.</i>
					(e) All cereals (including other cereals)
9,824	8,320	8,989	7,564	7,440	(i) Area
8,367	9,523	12,323	10,427	8,859	(ii) Production
					(f) All pulses—
3,436	3,093	4,038	3,297	3,322	(i) Area
1,955	1,654	3,096	2,310	2,360	(ii) Production
					(g) Sugarcane—
526	768	965	1,022	935	(i) Area
26,982	60,648	85,691	89,456	77,592	(ii) Production (Cane)
					(h) Cotton—
2,762	3,146	3,942	4,167	4,187	(i) Area
308	4,729	7,473	6,820	6,793	(ii) Production (lint)
					(i) Groundnut—
390	317	357	323	271	(i) Area
453	352	458	375	286	(ii) Production
					(j) Tobacco—
6	5	N.A	N.A	N.A	(i) Area
7	7	N.A	N.A	N.A	(ii) Production
					Index numbers of agricultural production (Base: Triennial Average 1979-82=100)
109.9	116.4	168.2	134.8	124.3	(i) Foodgrains
115.7	212.4	285.6	294.2	265.0	(ii) Non-foodgrains
112.7	161.9	223.8	210.3	190.9	(iii) All commodities

by Commissionerate of Agriculture, Pune.

N.A--उपलब्ध नाही/Not Available

29. निवडक निर्देशकांचा कल/
तक्ता क्रमांक/
पशुधन व कुक्कुट/

अनुक्रमांक		1961	1966	1972	1978	1982
Serial	प्रकार					
No.						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	गाई-बैल					
	तीन वर्षांवरील बैल	6,490	6,550	6,206	6,329	6,687
	तीन वर्षांवरील गाई	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247
	वासरे	4,194	3,645	3,912	4,108	4,228
	एकूण - गाई-बैल	15,328	14,729	14,705	15,218	16,162
2	म्हशी- रेडे					
	तीन वर्षांवरील रेडे	353	340	308	325	351
	तीन वर्षांवरील म्हशी	1,639	1,135	1,871	2,148	2,307
	रेडके	1,095	967	1,122	1,425	1,313
	एकूण - म्हशी-रेडे	3,087	3,042	3,301	3,899	3,972
3	मेंढरे	2,093	2,205	2,128	2,636	2,671
4	शेळया	5,181	5,121	5,911	7,563	7,705
5	घोडे, शिंगरे	105	101	58	48	49
6	इतर जनावरे	360	352	317	326	340
	एकूण - जनावरे	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919
7	कोंबडया, बदके वगैरे	10,577	9,902	12,217	18,751	19,844

+ कुक्कुटपालनातील धरून / includes poultry farm

Exotic/crossbred over 2.5 & Indigenous over 3 years /विदेशी व संकरित अडेच व देशी तीन वर्षांवरील

* कुत्री व ससे वगळून / Excluding dogs & rabbits

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.2

LIVESTOCK AND POULTRY

(हजारत/In thousand)

1987	1992	1997	2003	2007	2012	Category
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)
Cattle—						
6,690	6,955	6,989	6,522	6,326	5,960 [#]	Males over 3 years
5,739	5,847	5,886	5,324	5,384	5,440 ^{##}	Females over 3 years
4,555	4,639	5,196	4,891	4,473	4,084	Young stock
16,983	17,441	18,071	16,737	16,183	15,484	Total Cattle
Buffaloes—						
356	337	315	316	283	216 [@]	Males over 3 years
2,816	3,224	3,609	3,548	3,584	3,359	Females over 3 years
1,583	1,887	2,149	2,220	2,205	2,019	Young stock
4,755	5,447	6,073	6,084	6,072	5,594	Total buffaloes
2,873	3,074	3,368	3,175	2,910	2,580	Sheep
9,195	9,941	11,434	10,449	10,391	8,435	Goats
43	40	42	123	38	38	Horses and ponies
447	449	650	515	373	357	Other livestock
34,255	36,393	39,638	37,084	35,967	32,488[*]	Total livestock
24,839	32,187	35,392	34,596	64,756 + 77,795+		Poultry

Exotic/crossbred over 1.5 & Indigenous over 2 years. / विदेशी व संकरित बौद व देशी देन वर्षावरील

@ Male buffaloes over 2 years /डे २ वर्षावरील

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

उद्योग आणि खाणकाम/

अनुक्रमांक						
Serial No.	बाब	1960	1970	1980	1990	2000
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	चालू कारखान्यांची संख्या	.. 8,010	9,803	15,170	23,410	29,562
2	कामगारांची दैनिक सरासरी उपस्थिती (हजारात)	.. 746	952	1,177	1,163	1,231
3 खनिज उत्पादन -						
(१)	कोळसा (हजार मे. टन)	.. 788	1,771	5,300	16,030	27,698
(२)	रकचे मॅंगनीज (हजार मे. टन)	.. 187	216	223	262	353

तक्ता क्रमांक/

वीज/

अनुक्रमांक						
Serial No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
1	स्थापित क्षमता (मेगावॅट)	.. 759	1,901	4,088	8,686	
2	विजेची निर्मिती (दशलक्ष युनिटस्)	3,268	7,925	17,864	36,430	
3	विजेचा वापर (दशलक्ष युनिटस्)					
	(अ) एकूण	.. 2,720	7,650	14,034	29,971	
	(ब) उद्योगांकरिता	.. 1,853	5,312	8,130	14,706	
4	महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाकडून विद्युतीकरण केलेल्या शहरांची व खेड्यांची संख्या (प्रत्येक वर्षाअखेरची)	.. 853	20,112	27,914	39,413	

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.3

INDUSTRY AND MINING

2007	2008	2010	2011	2012	Item
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
30,831	32,718	34,888	35,876	36,808	Number of working factories
1,376	1,393	1,647	1,815	2,058	Average daily number of workers (In thousand)
Mineral production—					
32,548	37,663	38,613	36,932	37,945	(i) Coal (Thousand tonnes)
544	739	871	589	655	(ii) Manganese Ore (Th. tonne)

TABLE No. 29.4

ELECTRICITY

2000-01	2010-11	2011-12	2012-13	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
12,769	18,853	20,370	24,873	Installed capacity (Mega Watt)
62,317	83,017	89,465	88,139	Electricity generated (Million Units)
Consumption (Million Units)				
47,289	87,396	96,644	1,00,665	(a) Total
18,363	34,416	36,486	38,110	(b) Industrial
40,703	40,918	41,425	41,425	Towns and villages electrified by M.S. Electricity Board (as at the end of each year)

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

सहकार/

अनुक्रमांक					
Serial	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91
No.					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	सहकारी संस्थांची संख्या	.. 31,565	42,603	60,747	1,04,620
2	त्यामधील सभासदांची संख्या	.. 4,191	8,581	14,783	26,903
	(हजारात)				
3	खेळते भांडवल (₹ कोटी)	291	1,490	5,210	2,4283
4	प्राथमिक कृषि पत संस्थांनी दिलेले कर्ज (₹ कोटी)	.. 43	133	250	800

टीप - वरील आकडे सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांचे मिळून आहेत (त्यात सुपरवायझिंग युनियन, विभागीय व जिल्हा बोर्ड, विमा कंपनी इत्यादी संस्थांचा अंतर्भाव आहे)

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.5

CO-OPERATION

2000-01	2005-06	2010-11	2011-12	2012-13	Item
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1,58,016	1,92,797	2,24,306	2,27,938	2,30,673	Co-operative Societies (No)
43,022	46,232	53,022	55,070	58,058	Members (In thousand)
1,34,440	2,00,264	2,48,434	2,55,040	2,58,799	Working capital (₹ Crore)
3,734	5,417	8,060	8,587	8,324	Gross lone by primary agricultural credit societies (₹ Crore)

Note - The above figures relate to all types of Co-operative societies (including super vising unions, divisional and district boards and insurance societies, etc.)

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

परिवहन आणि दळणवळण/

अनुक्रमांक

Sr No.	बाब	1960	1970	1980	1990	2001
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्च रोजी असलेली रस्त्यांची लांबी (कि.मी.)	37,757	62,703	1,38,613	1,72,859	2,16,946
2	वापरात असलेली वाहने (प्रत्येक वर्षाच्या एक जानेवारी रोजीची)					
(अ)	मोटारी	45,328	1,08,679	2,13,700	4,04,240	9,01,278
(ब)	सर्व प्रकारची वाहने	89,127	2,57,539	7,25,352	24,30,615	66,07,054

तक्ता क्रमांक/

शिक्षण/

बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
प्राथमिक				
(१) संस्था (संख्या)	.. 34,594	44,535	51,045	57,744
(२) विद्यार्थी (हजारात)	.. 4,178	6,536	8,392	10,424
(३) शिक्षक (हजारात)	.. 113	178	222	268
माध्यमिक (उच्च माध्यमिक सह) @				
(१) संस्था (संख्या)	.. 2,468	5,313	6,119	10,519
(२) विद्यार्थी (हजारात)	.. 858	1,985	3,309	6,260
(३) शिक्षक (हजारात)	.. 35	75	114	194
उच्च (सर्व प्रकारचे) \$				
(१) संस्था (संख्या)	.. 211	547	739	1,134
(२) विद्यार्थी (हजारात)	.. 110	328	589	1,135

@ १९९४-९५ पासून कनिष्ठ महाविद्यालयांचा समावेश उच्च माध्यमिक शिक्षणामध्ये केला आहे.

\$ १९९४-९५ पासून वैद्यकीय, अभियांत्रिकी व कृषि संस्था वगळल्या आहेत.

E - अंदाजित / Estimated

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.6

TRANSPORT AND COMMUNICATION

2005 (8)	2010 (9)	2012 (10)	2013 (11)	Item (2)
2,29,302	2,40,040	2,42,919	2,43,172	Length of roads as on 31st March of each year (kilometers)
12,97,632	21,14,643	26,59,113	29,73,459	Motor vehicles in operation (as on 1st January of each year)
96,56,303	1,54,23,556	1,89,19,157	2,08,72,100	(a) Motor cars
				(b) All types of vehicles

TABLE No. 29.7

EDUCATION

2000-01 (6)	2010-11 (E) (7)	2011-12 (E) (8)	2012-13 (E) (9)	Item (2)
				Primary
65,960	75,695	1,00,084	1,02,128	(1) Institutions (No.)
11,857	10,626	16,185	16,227	(2) Students (In thousand)
313	349	542	525	(3) Teachers (In thousand)
				Secondary (Including Higher Secondary)@
15,389	21,357	21,884	18,505	(1) Institutions (No.)
9,267	10,711	5,628	5,625	(2) Students (In thousand)
255	298	168	166	(3) Teachers (In thousand)
				Higher (All types) \$
1,528	3,277	3,277	3,277	(1) Institutions (No.)
1,086	1,784	1,769	1,829	(2) Students (In thousand)

@ From 1994-95 onwards junior colleges are included in higher secondary education.

\$ From 1994-95 Medical, Engineering and Agricultural Institutions are excluded.

29. निवडक निर्देशकांचा कल/TRENDS IN SELECTED INDICATORS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8

अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचे निर्देशांक

ALL-INDIA WHOLESALE PRICE INDEX NUMBERS

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	प्राथमिक वस्तू Primary articles	इंधन, वीज दिवाबत्ती व वंगण Fuel, power, light and lubricants	वस्तु निर्माण उत्पादने Manufactured products	सर्व वस्तू All Commo- dities	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
(पायाभूत वर्ष/ Base year : 1993-94)						
	भार/Weight	22.03	14.23	63.75	100.00	
1	1997-98	...	139.4	143.8	128.0	132.8
2	1998-99	...	156.2	148.5	133.6	140.7
3	2000-01	...	162.5	208.1	141.7	155.7
4	2003-04	...	181.5	254.6	156.4	175.9
5	2004-05	...	187.9	280.2	166.3	187.3
(पायाभूत वर्ष/ Base year : 2004-05)						
	भार /Weight	20.12	14.91	64.97	100.00	
6	2005-06	...	104.3	113.6	102.3	104.4
7	2006-07	...	114.3	120.9	108.0	111.2
8	2007-08	...	123.9	121.0	113.3	116.5
9	2008-09	...	137.5	135.0	120.2	125.9
10	2009-10	...	154.9	132.1	122.4	130.4
11	2010-11	...	182.4	148.3	130.1	143.3
12	2011-12	...	200.3	169.0	139.5	156.1
13	2012-13	...	220.0	186.5	147.1	167.6

आधार — आर्थिक सल्लागारांचे कार्यालय, वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Office of the Economic Advisor, Ministry of Commerce and Industry,
Government of India, New Delhi

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.9

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

निवडक केंद्रांमधील औद्योगिक कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक /

अनुक्रमांक				पायाभूत वर्ष/ Base year : 1982			
Sr No.	केंद्र	बाब	भार/Weight	1993-94	2000-01	2003-04	2004-05
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
केंद्रीय केंद्रे							
1	मुंबई	खाद्यपदार्थ गट	59.9	302	541	583	595
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	279	512	588	610
2	सोलापूर	खाद्यपदार्थ गट	59.9	271	451	491	509
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	269	466	509	532
3	नागपूर	खाद्यपदार्थ गट	53.1	270	439	471	484
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	273	469	507	533
4	पुणे	खाद्यपदार्थ गट	50.6	299	513	580	588
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	272	501	561	579
5	नाशिक	खाद्यपदार्थ गट	52.9	284	461	487	499
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	277	477	537	563
राज्य केंद्रे							
6	अकोला	खाद्यपदार्थ गट	62.30	270	466	505	519
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	266	459	507	523
7	कोल्हापूर	खाद्यपदार्थ गट	55.64	286	489	553	578
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	267	466	535	561
8	जळगाव	खाद्यपदार्थ गट	55.98	277	477	507	525
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	259	449	490	59
9	नांदेड	खाद्यपदार्थ गट	60.26	260	469	510	545
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	264	466	508	534
10	औरंगाबाद	खाद्यपदार्थ गट	53.65	276	483	531	554
		सर्वसाधारण निर्देशांक	100.00	258	479	542	562

@ पायाभूत वर्ष/ Base year : 1982

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.9

CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR INDUSTRIAL WORKERS AT SELECTED CENTRES

₹/ Base year : 2001

2005-06 (9)	2010-11 (11)	2011-12 (12)	2012-13 (13)	भार/Weight (3)		ItemCentre (2)
CENTRAL CENTERS						
115	191	208	232	48.9	Food group	Mumbai
118	178	196	218	100.0	General Index	
113	189	214	228	54.7	Food group	Solapur
115	182	204	220	100.0	General Index	
115	205	216	244	43.1	Food group	Nagpur
119	207	224	246	100.0	General Index	
120	203	226	247	39.8	Food group	Pune
119	185	204	221	100.0	General Index	
119	202	216	233	41.4	Food group	Nashik
118	186	208	228	100.0	General Index	
STATE CENTERS						
@						
526	170	183	210	45.88	Food group	Akola
533	175	188	216	100.0	General Index	
585	191	217	236	48.22	Food group	Kolhapur
579	184	207	226	100.0	General Index	
549	195	218	241	47.76	Food group	Jalgaon
530	186	206	230	100.0	General Index	
558	187	215	232	49.05	Food group	Nanded
546	200	227	251	100.0	General Index	
565	188	212	239	40.79	Food group	Aurangabad
582	183	206	234	100.0	General Index	

29. निवडक निर्देशकांचा कल/

तक्ता क्रमांक/

औद्योगिक स्रोतांनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न /

अनुक्रमांक				
Serial	बाब	2004-05	2007-08	2008-09
No.				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	चालू किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न			
	(अ) निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹ कोटी)	3,70,023	6,19,883	6,77,782
	(ब) दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹)	36,077	57,760	62,234
2	स्थिर किंमतीनुसार निव्वळ राज्य उत्पन्न			
	(अ) निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹ कोटी)	3,70,023	5,38,081	5,46,533
		(100.0)	(145.4)	(147.7)
	(ब) दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न (₹)	36,077	50,137	50,133
		(100.0)	(139.0)	(139.1)

टीप - कंसातील आकडे स्तंभ (३) शी टक्केवारी दर्शवितात.

Note - Figures in brackets show percentages to col. (3).

TRENDS IN SELECTED INDICATORS

TABLE No. 29.10

NET STATE DOMESTIC PRODUCT BY INDUSTRY OF ORIGIN

2010-11	2011-12	2012-13*	Item
(6)	(7)	(8)	(2)
I Net State Domestic Product at current prices			
9,50,771	10,64,689	11,96,754	(a) Net State Domestic Product (₹ crore)
84,858	93,748	1,03,991	(b) Per capita NSDP (₹)
II Net State Domestic product at constant prices			
6,67,625 (180.4)	6,98,086 (188.6)	7,39,040 (199.7)	(a) Net State Domestic Product (₹ crore)
59,587 (150.4)	61,468 (170.3)	64,218 (178.0)	(b) Per capita NSDP (₹)

* पहिले सुधारित अंदाज / First revised estimates

रुपांतर गुणके/CONVERSION FACTORS

1. लांबी/LENGTH

- 1 फूट /Foot = 30.48 सेंटीमीटर (तंतोतंत) /Centimetres(Exact)
 1 मीटर /Metre = 1.09361 वार/Yard
 1 वार /Yard = 0.9144 मीटर (तंतोतंत) /Metre(Exact)
 1 किलोमीटर /Kilometre = 0.62137 मैल /Mile
 1 मैल /Mile = 1.609344 किलोमीटर (तंतोतंत) /Kilometres (Exact)

2. क्षेत्रफळ/AREA

- 1 चौ. फूट /sq. Foot = 9.2903 चौ. डेसीमीटर /sq. Decimetres
 1 हेक्टर /Hectare = 2.47105 एकर /Acres
 1 एकर /Acre = 0.404686 हेक्टर /Hectare
 1 चौ. किलोमीटर /sq. Kilometre = 0.386101 चौ.मैल /sq. Mile
 1 चौ. मैल /sq. Mile = 2.58999 चौ. किलोमीटर /sq. Kilometres

3. वजन/WEIGHT

- 1 किलोग्रॅम /Kilogram = 2.20462 पौंड /Pounds = 1.07169 शेर /Seers
 1 मेट्रिक टन /Metric Tonne = 0.9842 टन/Ton = 26.7923 मण /Maunds
 1 पौंड / Pound = 0.453592 किलोग्रॅम /Kilogram
 1 टन /Ton = 1.01605 मेट्रिक टन /Metric Tonnes

4. धारकता/CAPACITY

1 गॅलन (इंपिरियल) / Gallon (Imp.) = 4.54596 लिटर्स /Litres

1 लिटर /Litre= 0.219976 गॅलन (इंपिरियल) /Gallon (Imp.)

1 गॅलन (U.S.) /Gallon (U.S.) = 3.78533 लिटर्स /Litres = 0.83268 गॅलन (इंपिरियल)/Gallon (Imp.)

5. मेट्रिक परिमाणे/METRIC UNITS

लांबी / Length : 1 किलोमीटर /Kilometre = 1,000 मीटर /Metres

1 मीटर/Metre = 1,000 मिलीमीटर / Milimetres

क्षेत्रफळ /Area : 1 चौ.किलोमीटर /sq.Kilometre = 100 हेक्टर / Hectares

1 हेक्टर /Hectare = 10,000 चौ.मीटर /sq. Metres

वजन / Weight : 1 टन /Tonne = 1,000 किलोग्रॅम / Kilograms = 10 क्विंटल / Quintals

1 किलोग्रॅम /Kilogram = 1,000 ग्रॅम / Grams